

**Kandidatafhandling Cand.merc.aud.
Aalborg Universitet, oktober 2006**

**Revision af nedskrivningstest på goodwill (IAS 36)
efter danske revisionsstandarder**

**Udarbejdet af
Michael Graversen**

**Vejleder
Hans B. Vistisen**

FORORD	4
SUMMARY	5
1 PROBLEMFORMULERING	8
1.1 INDLEDNING	8
1.2 PROBLEMFORMULERING	9
1.3 AFGRÆNSNING	10
1.4 METODE OG OPBYGNING.....	11
2 BESKRIVELSE AF GOODWILL	14
2.1 GOODWILL.....	14
3 UDARBEJDELSE AF NEDSKRIVNINGSTEST PÅ GOODWILL	17
3.1 GRUNDLAG FOR NEDSKRIVNINGSTEST AF GOODWILL	17
3.1.1 Opgørelse af CGU'er.....	17
3.1.2 Allokering af goodwill.....	18
3.1.2.1 Erhvervet goodwill.....	18
3.1.2.2 Afhændet goodwill.....	19
3.1.2.3 Omstrukturering.....	20
3.1.3 Allokering af virksomhedsaktiver.....	20
3.2 MÅLING AF GENINDVINDINGSVÆRDIEN AF GOODWILL	21
3.3 NYTTEVÆRDI VED BRUG AF CASH FLOW MODEL	22
3.3.1 Budgetperioden.....	23
3.3.2 Terminalperioden.....	24
3.3.3 Løbende og faste priser samt valuta.....	24
3.3.4 Omregning af budget til pengestrømme	25
3.3.5 Diskonteringsfaktor.....	26
3.3.6 Opgørelse af nytteværdien for en CGU.....	29
3.3.7 Opgørelse af den regnskabsmæssige værdi for CGU'en	29
3.3.7.1 Kapitalværdi metoder ifølge IAS 36.....	29
3.3.7.1.1 Den traditionelle metode	29
3.3.7.1.2 Den forventede pengestrømsmetode.....	30
3.4 TEST AF ALLOKERET GOODWILL.....	31
3.4.1 Genanvende tidligere års nedskrivningstest	32
3.4.2 Minoritetsinteresse.....	32
3.5 TAB VED VÆRDIFORRINGELSE AF EN PENGESTRØMSFREMBRINGENDE ENHED	33
3.6 DELKONKLUSION PÅ UDARBEJDELSE AF NEDSKRIVNINGSTEST	35
3.7 OPLYSNINGSKRAV TIL ÅRSRAPPORTEN VEDRØRENDE NEDSKRIVNINGSTEST PÅ GOODWILL	36
3.7.1 Ledelsesberetningen.....	36
3.7.1.1 International udvikling vedrørende ledelsesberetningen.....	37
3.7.2 Resultatopgørelse og balance	37
3.7.2.1 Resultatopgørelse.....	37
3.7.2.2 Balance.....	38
3.7.3 Anvendt regnskabspraksis	39
3.7.4 Noter	40
3.7.5 Delkonklusion oplysningskrav	44
4 REVISION AF NEDSKRIVNINGSTEST PÅ GOODWILL	46
4.1 PLANLÆGNING	47
4.1.1 Indledende overvejelser.....	48

4.1.2	<i>Overordnet revisionsstrategi</i>	48
4.1.3	<i>Revisionsplan og revisionsproces</i>	49
4.1.3.1	Instruktion, tilsyn og gennemsyn af opgavetemaet	50
4.1.3.2	Dokumentation	51
4.1.3.3	Kommunikation med øverste ledelse og daglig ledelse	51
4.1.3.4	Førstegangsrevision	52
4.1.4	<i>Planlægningsnotat, revision af goodwill – praktisk eksempel</i>	52
4.1.5	<i>Delkonklusion planlægning</i>	53
4.2	UDFØRELSE AF REVISIONEN	54
4.2.1	<i>Opnåelse af forståelse for virksomhedens proces, kontrolprocedurer og risikovurdering</i>	54
4.2.2	<i>Vurdering af egnethed</i>	56
4.2.3	<i>Anvendelse af specialister</i>	57
4.2.4	<i>Test af virksomhedens målinger og oplysninger til dagsværdi</i>	58
4.2.5	<i>Oplysninger om dagsværdier</i>	60
4.2.6	<i>Vurdering af revisionshandlinger</i>	61
4.2.7	<i>Ledelsens regnskaberklæring og udtalelse</i>	61
4.2.8	<i>Kommunikation til ledelse og bestyrelse, revisionsprotokollen</i>	62
4.2.9	<i>Konklusion udførelse af revisionen</i>	62
4.3	REVISION AF NEDSKRIVNINGSTEST PÅ GOODWILL I PRAKSIS	63
4.3.1	<i>Opnå forståelse for virksomhedens processor ved måling af dagsværdier</i>	64
4.3.2	<i>Revisor skal vurdere egnetheden af den anvendte målingsmetode</i>	66
4.3.3	<i>Der skal foretages test af virksomhedens målinger og oplysninger</i>	67
4.3.3.1	Substanshandlinger	68
4.3.3.2	Test af kontroller	71
4.3.4	<i>Oplysninger om dagsværdi i årsrapporten</i>	72
4.3.5	<i>Delkonklusion på revision af nedskrivningstest på goodwill i praksis</i>	73
4.4	RAPPORTERING	75
4.4.1	<i>Afsluttende notat</i>	75
4.4.2	<i>Regnskaberklæring</i>	76
4.4.3	<i>Revisionsprotokol – kommunikation til den øverste ledelse</i>	78
4.4.4	<i>Revisionspåtegning</i>	82
4.4.4.1	Påtegning med supplerende oplysninger	82
4.4.4.2	Påtegning der påvirker revisors konklusion	84
4.4.4.2.1	Eksempel på revisionspåtegning ved begrænsning af revisor arbejde	85
4.4.4.2.2	Eksempel på revisionspåtegning ved uenighed med ledelsen	87
4.4.4.3	Konklusion revisionspåtegning	88
5	KONKLUSION	89
6	PERSPEKTIVERING	95
6.1	EMPIRISK ANALYSE AF C20 OG MIDCAP	95
6.2	ALTERNATIVE VÆRDIANSÆTTELSESMETODER	96
7	ANVENDTE FORKORTELSER	98
8	OVERSIGT OVER EKSEMPLER OG FIGURER	99
9	LITTERATURLISTE	100
10	BILAG	103

Forord

Denne afhandling er udarbejdet i forbindelse med afslutningen af revisorkandidatuddannelsen cand.merc.aud ved Aalborg Universitet.

Afhandlingen er skrevet indenfor fagene eksternt regnskabsvæsen og revision ud fra et selvvalgt emne. Afhandling er specielt rettet mod revisors daglige virke i forbindelse med revision af nedskrivningstest på goodwill samt studerende ved de højere læreranstalter med interesse for området. En vis grundlæggende forståelse for regnskab og revision forudsættes derfor hos læserne. Almindelige regnskabsmæssige og revisionsmæssige begreber bliver derfor ikke behandlet nærmere i og med de forudsættes kendt.

Afhandlingens problemstilling er godkendt af vejleder Hans B. Vistisen.

Aalborg, den 23. oktober 2006

Michael Graversen

Summary

Alle børsnoterede virksomheder i Europa skal fra 2005 aflægge koncernregnskab efter de internationale regnskabsstandarder IFRS.

Ved aflæggelse af koncernregnskab efter IFRS skal virksomhederne ikke længere afskrive goodwill over en årrække. Virksomhederne skal i stedet foretage årlige nedskrivningstest for at vurdere, om goodwill er blevet værdiforringet.

Udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill er kompleks, da nedskrivningstesten bygger på mange fremtidige faktorer. Faktorer som fastlægges af virksomhedens ledelse. Dette vanskeliggør revisors opgave i forhold til planlægning, udførelse, konklusion samt rapportering på området for nedskrivningstest på goodwill.

Dette aktuelle og komplekse område med begrænset revisionspraksis er udgangspunktet for valget af afhandlingens emne ”Revision af nedskrivningstest på goodwill (IAS 36) efter danske revisionsstandarder”.

Afhandlingen er overordnet opdelt i en regnskabsmæssig udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill samt revision af nedskrivningstest på goodwill. Fokus ligger på revisionsdelen.

Revisor skal have en grundlæggende forståelse for nedskrivningstest på goodwill for at kunne foretage en kvalificeret revision. Derfor er kravene til udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill gennemgået. De vigtige bestanddele er identifikation af enheder

As of 2005, all listed companies in Europe must present their consolidated financial statements in accordance with the International Financial Reporting Standards IFRS.

Under IFRS, companies are no longer required to amortise goodwill over a number of years in their consolidated financial statements. Instead, companies must perform annual impairment tests to assess whether their goodwill has been impaired.

Testing goodwill for impairment is complex as such a test is based on several future factors established by the management. This makes it difficult for an auditor to plan, implement, express opinions and report in the field of impairment tests of goodwill.

This relevant and complex area, which is governed by only a few auditing standards, forms the basis of the choice of subject: “Auditing impairment tests of goodwill (IAS 36) according to Danish auditing standards”.

Generally, the thesis is divided into the preparation of impairment tests for financial purposes as well as the audit of impairment tests. Our main emphasis is on audit.

The auditor must have fundamental knowledge of impairment tests of goodwill to perform an audit. Consequently, we present the requirements as to the preparation of impairment tests. The major elements are the identification of entities with allocated

med tildelt goodwill, opgørelse af pengestrømme ud fra budget samt fastlæggelse af en diskonteringsfaktor. Der er i bilag 1 vist en model til brug for nedskrivningstest på goodwill.

Desuden stiller de internationale regnskabsstandarder specifikke krav til noteoplysningerne i årsrapporten for nedskrivningstest på goodwill. Virksomheden skal skrive om segmenterne med tildelt goodwill, metoden anvendt for test af værdien, beskrivelse af de primære forudsætninger, oplyse vækstrate samt den anvendte diskonteringsfaktor før skat.

I den revisionsmæssige del af afhandlingen er der foretaget en opdeling i forhold til de faser, revisor gennemgår; planlægning, udførelse, konklusion og rapportering. Faserne er først gennemgået teoretisk og efterfølgende illustreret vha. praktiske eksempler.

Planlægningsfasen indeholder primært indledende overvejelser af virksomheden samt fastlæggelse af revisionsstrategi. Der er udarbejdet eksempel på planlægningsnotat for området nedskrivningstest på goodwill.

Udførelsesfasen er gennemgået teoretisk med efterfølgende praktisering af teorien for revision af målinger til dagsværdi i forhold til revision af nedskrivningstest på goodwill. Der er i bilag 2 foretaget opstilling af revisionscheckliste med arbejdshandlinger for revisor ved revision af nedskrivningstest på goodwill.

I konklusion og rapporteringsfasen er teorien gennemgået og praktiseret ved eksempler på

goodwill, cash flow statements on the basis of budgets as well as the determination of a discount factor. Appendix 1 shows a model for purposes of making impairment tests of goodwill.

Furthermore, international accounting standards contain specific requirements as to the information disclosed in the notes to annual reports regarding impairment testing of goodwill. The company must describe the segments to which goodwill has been allocated, the method used to test the value, and the primary assumptions. It must also provide information on the growth rate and the pre-tax discount factor used.

The audit section of our thesis is subdivided according to the phases auditors go through, i.e. planning, implementation, audit opinion and reporting. First, the phases are presented theoretically and, subsequently, they are shown in practice through examples.

The planning phase primarily consists in preliminary considerations of the company as well as an identification of the auditing strategy to be pursued. We have prepared an example of a planning note in the field of impairment tests of goodwill.

First, the implementation phase is presented theoretically. Subsequently, the theory on the auditing of fair value measurements in relation to the auditing of impairment tests of goodwill is shown in practice. Appendix 2 contains an audit checklist listing tasks to be performed by the auditor when auditing impairment tests of goodwill.

The conclusion and reporting phases present the theory and show it in practice through

afsluttende notat, afsnit til regnskabserklæring, afsnit til revisionsprotokol samt modificerede revisionspåtegninger.

Revisor har således med baggrund i afhandlingen viden, revisionscheckliste og eksemplerne til at foretage ”Revision af nedskrivningstest på goodwill”.

examples of closing memos, sections for the letter of representation, sections for the long-form audit report as well as modified audit opinions.

Consequently, the thesis provides auditors with the knowledge, audit check list and examples necessary for them to make an “Audit of impairment tests of goodwill”.

1 Problemformulering

1.1 Indledning

Ifølge EU forordning nr. 1606/2002/EF skal alle børsnoterede virksomheder i Europa fra 2005 aflægge koncernregnskab efter de internationale regnskabsstandarder IFRS. IFRS har særligt på området goodwill en anden tilgangsvinkel end den danske Årsregnskabslov. I modsætning til Årsregnskabsloven tillader IFRS ikke systematisk afskrivning af goodwill over en årrække. Goodwill skal derimod testes årligt for eventuel værdiforringelse. Konstateres en værdiforringelse, skal der foretages nedskrivning af goodwillen.

Dette emne bliver særligt aktuelt i fremtiden, når vi ser på tendensen for køb og salg af virksomheder. Globalt har der i første halvår 2005 været foretaget virksomhedshandler for en samlet værdi på 8.500 mia. kr.¹ Dette er en fremgang i forhold til 2004 på i alt 39% for den globale handel med virksomheder. I Danmark har der været følgende større handler indenfor de seneste år; salg af Elsam, Nycomed, Icopal, Post Danmark, ISS, Mærsk Air, Brandtex, Falck samt Chr. Hansen. Mange virksomhedshandler foretages af kapitalfonde, hvis hovedaktivitet er, at købe virksomheder med videresalg for øje. Alle disse handler med betydelig goodwill skal for fremtiden, ved aflæggelse efter IFRS, testes for værdiforringelse.

Det tyder på, at nedskrivningstest af goodwill vil blive et særdeles omdiskuteret og risikofyldt område, hvor også revisor kan blive udsat for kritik, når ledelsen ikke har foretaget rettidig nedskrivning af goodwill. Specielt set i lyset af at økonomer forventer et stigende renteniveau, hvilket alt andet lige betyder, at sandsynligheden for nedskrivning på goodwill øges markant. Derfor vil hovedformålet med denne afhandling være, at undersøge hvordan revisor skal foretage revision af nedskrivningstest på goodwill.

¹ Kilde: Børsen, 6. juli 2005, Global fremgang i virksomhedshandler

1.2 Problemformulering

Der foreligger på nuværende tidspunkt begrænset litteratur for revision af nedskrivningstest på goodwill på dansk. I forhold til områdets ofte væsentlige og komplekse karakter er det relevant at udarbejde en hovedopgave om emnet. Sammenholdt med at revisor på alle børsnoterede virksomheder² fra 2005 skal foretage revision af nedskrivningstest på goodwill senest ved afgivelse af revisionspåtegningen i foråret 2006 kombineret med økonomernes fremtidige forventninger om en stigende rente med deraf følgende ”pres” på nedskrivningstesten i de kommende år, vurderes området at være særdeles aktuelt.

Formålet med hovedopgaven er, at udarbejde en struktureret gennemgang af hvordan revisor bør foretage revision af nedskrivningstest på goodwill (impairment-test) med udgangspunkt i IAS 36 og danske revisionsstandarder. Gennemgangen har som sigte, at ende med en vejledende revisionscheckliste.

Således er der nedenfor opstillet relevante hovedspørgsmål, der er fundet interessante for netop at belyse revision af nedskrivningstest på goodwill. Spørgsmålene søges besvaret ud fra to hovedområder:

IAS 36

Den regnskabsmæssige behandling af nedskrivninger på anlægsaktiver, herunder goodwill er beskrevet i IAS 36. Det er en forudsætning for revisors forståelse af de revisionsmæssige risici ved nedskrivningstest på goodwill, at have kendskab til IAS 36. Med baggrund i IAS 36 vil jeg ud fra nedenstående spørgsmål søge at identificere, hvilke principper og metoder der anvendes ved nedskrivningstest på goodwill.

- På hvilke niveauer i koncernen skal der foretages nedskrivningstest?
- Hvilke beregninger kan anvendes til brug for nedskrivningstest på goodwill ifølge IAS 36?
- Hvordan opgøres inputtet til beregning af dagsværdien for de enkelte enheder?
- Hvordan opgøres og foretages en nedskrivning på goodwill?
- Hvordan beskrives og indregnes nedskrivning på goodwill i årsrapporten?

² Finansielle virksomheder skal først aflægge koncernregnskab efter IFRS fra 2007.

Revision

Med udgangspunkt i ovenstående gennemgang af IAS 36 kombineret med de danske revisionsstandarder vil jeg finde svar på følgende spørgsmål om revision af nedskrivningstest på goodwill:

- Hvordan planlægges revision af nedskrivningstest?
- Hvornår er det mest hensigtsmæssigt, at foretage revision af nedskrivningstest på goodwill?
- Hvordan opnår revisor tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for den af ledelsen udarbejdede nedskrivningstest?
- Hvordan revideres beskrivelsen af nedskrivningstest i ledelsesberetningen, anvendt regnskabspraksis og noterne?
- Hvad omtales i afsluttende notat, regnskabserklæringer og revisionsprotokollen?
- Hvordan formuleres en modificeret revisionspåtegning?

Den revisionsmæssige del munder ud i en opsamling i form af en samlet revisionscheckliste med dertil hørende anbefalinger til omtale i revisionsprotokollen samt modificering af revisionspåtegningen.

1.3 Afgrænsning

Der foretages følgende afgrænsning for opnåelse af en vis dybde indenfor afhandlingens hovedemne.

Der tages udgangspunkt i den danske version af IAS 36 Værdiforringelse af aktiver. Det bemærkes, at der på enkelte områder eventuelt tages udgangspunkt i den engelske udgave af IAS 36 "Impairment of Assets" fra IASB, da den danske version på enkelte områder er blevet kritiseret.

Det er ikke afhandlingens formål at foretage en kritisk gennemgang af IAS 36, idet standarden forudsættes accepteret i sin helhed. Gennemgangen af standarden vil derfor kun have fokus på nedskrivningstest af goodwill, og kommentering af forhold vedrørende nedskrivningstest på øvrige aktiver end goodwill holdes udenfor ved omtale af IAS 36.

IFRS 3 foreskriver hvordan virksomhedssammenslutninger skal behandles. Der foretages ikke en redegørelse for forholdene for behandling af goodwill i henhold til IFRS 3. Det

forudsættes, at behandlingen af erhvervet goodwill er foretaget i overensstemmelse med IFRS 3.

Ved gennemgangen af værdiansættelsesmetoder vil der tages udgangspunkt i de i standarden foreskrevne metoder til beregning af nutidsværdien. Der vil således ikke blive inddraget andre værdiansættelsesmetoder udover dem IAS 36 henholder sig til.

Børsnoterede virksomheder, som kun har gældsbeviser kan udskyde anvendelse af IFRS til 2007, hvorfor disse virksomheder er holdt udenfor afhandlingens område. Finansielle virksomheder holdes tilsvarende udenfor, da disse aflægges regnskab efter særlig branche forhold.

Afhandlingen tager sigte på børsnoterede virksomheder som skal aflægge årsrapport efter IFRS. Problemstillinger i forbindelse med ikke børsnoterede virksomheder inddrages ikke.

Skattemæssige forhold ved nedskrivning af goodwill behandles ikke nærmere, da der i bund og grund er tale om en afledt effekt af nedskrivningen.

De revisionsmæssige handlinger, der skal foretages ved revision af nedskrivningstest på goodwill, foretages med udgangspunkt i de danske revisionsstandarder. Der vil i tilfælde af, at der ikke foreligger danske revisionsstandarder tages udgangspunkt i de internationale revisionsstandarder ISA'er, i og med de danske revisionsstandarder typisk er direkte oversættelser af de internationale revisionsstandarder. Ved gennemgangen inddrages de amerikanske standarder for revision ikke (SAS'er).

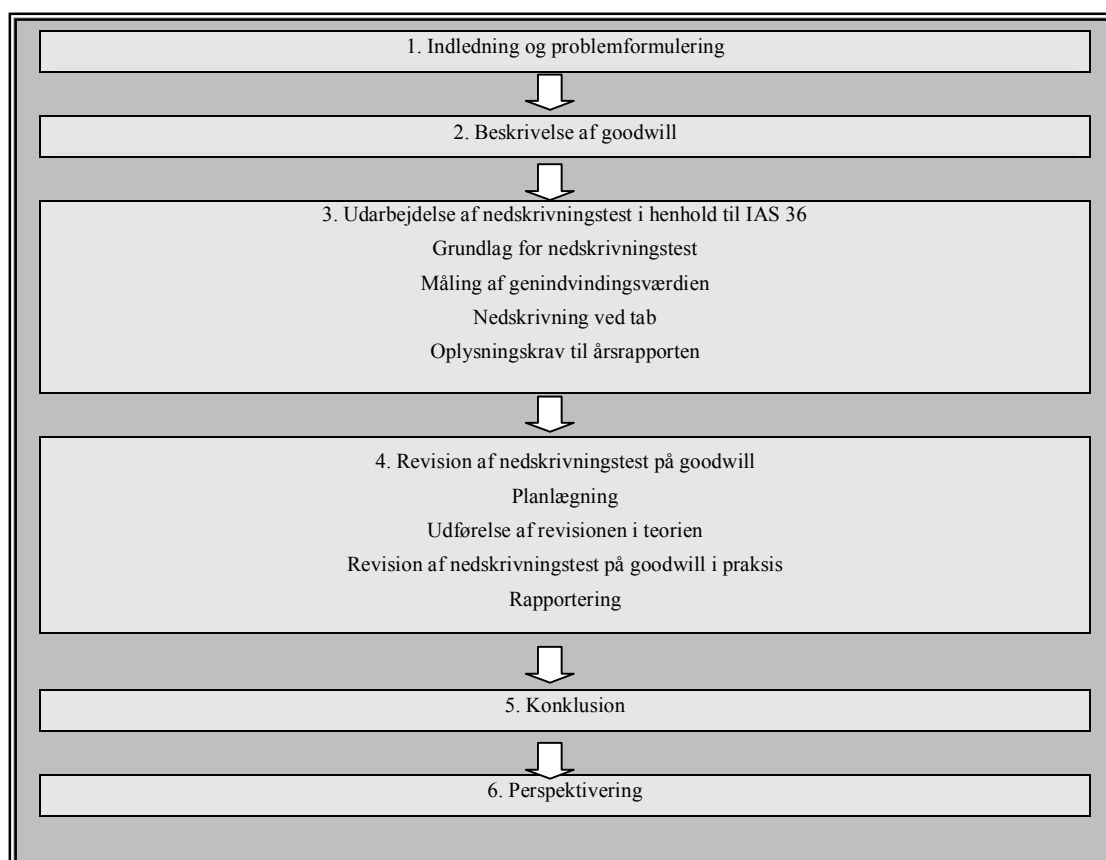
Af hensyn til deadline samt afhandlingens forløb er indsamling af data og litteratur afgrænset til den 1. oktober 2006. Nye begivenheder og informationer herefter vil således ikke påvirke eller indgå i afhandlingen.

1.4 Metode og opbygning

Litteraturen på området for den regnskabsmæssige behandling af nedskrivningstest på goodwill er behandlet i flere artikler indenfor de seneste år. Udgangspunktet bliver således en kombination af teori ud fra IAS 36 og praktiske eksempler fra artikler og årsrapporter. Modsat forholder det sig med revision af nedskrivningstest på goodwill eller ge-

nerelt revision af målinger til dagsværdi, hvor der ikke findes praksis-litteratur omkring behandlingen af nedskrivningstest på goodwill. Udgangspunktet ved behandling af revisionsdelen i afhandlingen bliver Revisionsstandard 545 Revision af målinger til og oplysninger om dagsværdi. Det bliver således en praktisering af revisionen ud fra teorien i RS 545 i forbindelse med revision af nedskrivningstest på goodwill. Afhandlingens struktur er vist i nedenstående figur.

Figur 1: Afhandlingsstruktur

Indledningsvis vil en kort beskrivelse af goodwill og den historiske udvikling give et overblik samt en baggrundsviden til brug for den efterfølgende regnskabsmæssige og revisionsmæssige behandling.

Herefter foretages en gennemgang af de regnskabsmæssige krav i henhold til IAS 36 og hvilke faser en regnskabsudarbejder skal igennem for, at foretage en nedskrivningstest på goodwill.

Med udgangspunkt i udviklingen for goodwill og de regnskabsmæssige krav ved nedskrivningstest på goodwill foretages en gennemgang og praktisering af en revision på nedskrivningstest på goodwill. Praktiseringen vil resultere i en revisionscheckliste på

området for nedskrivningstest på goodwill samt forslag til revisionsprotokol og revisionspåtegninger.

Efter en praktisering af revision for nedskrivningstest på goodwill foretages en samlet konklusion.

2 Beskrivelse af goodwill

2.1 Goodwill

Goodwill defineres ud fra den danske årsregnskabslov³ som det forskelsbeløb, der fremkommer ved at måle de konsoliderede virksomheders kapitalandele til kostpris og sammenholde værdien heraf med den forholdsmæssige andel af dattervirksomhedens identificerbare nettoaktiver målt til dagsværdi. Hvis beregningen giver et positivt beløb foreligger der goodwill, og ved et negativt beløb er der negativ goodwill.

Goodwillen indregnes kun i forbindelse med virksomhedsovertagelser. Det vil sige, at erhvervet goodwill aktiveres mens internt oparbejdet goodwill ikke kan aktiveres.

Den regnskabsmæssige lovgivning og regnskabspraksis på goodwill har ændret sig kraftigt de senere år. Udviklingen kan opdeles i tre faser for danske børsnoterede selskaber, som er beskrevet i det efterfølgende.

Årsregnskabsloven af 1981

Før den nuværende årsregnskabslov havde regnskabsaflægger to muligheder ved indregning af goodwill. Der var mulighed for aktivering af goodwill og systematisk afskrivning jf. RVL 18⁴. Alternativt kunne den rapporterende virksomhed straksafskrive koncerngoodwill direkte over egenkapitalen, hvorved den købte goodwill ikke fik effekt på resultatopgørelsen.

Årsregnskabsloven af 2001

Den nuværende Årsregnskabslov giver ikke valgmuligheder med hensyn til indregning af goodwill. Der sondres ikke længere mellem koncerngoodwill opstået ved køb af aktier eller aktivitetsgoodwill opstået ved køb af aktivitet da disse regnskabsmæssigt skal behandles på samme måde i koncernregnskabet.

Første indregning skal ske til kostpris med reduktion af afskrivninger. Afskrivningsmetoden skal være systematisk og oplyst under anvendt regnskabspraksis. De foretagne afskrivninger er enten lineære, degressive eller progressive jf. RVL 10.

³ ÅRL §122

⁴ Børsnoterede virksomheder skulle følge de danske regnskabsvejledninger, hvorfor de reelt kun har dette alternativ.

Ved afskrivning af goodwillen over den økonomiske levetid skulle der opnås samtidighed i de generede indtægter fra den anskaffede goodwill og anvendelsen af goodwillen. Loven nævner desuden at immaterielle aktiver herunder goodwill ikke må afskrives over en periode der overstiger 20 år og kan kun fraviges ud fra Årsregnskabslovens § 11 om et retvisende billede.

Goodwillen skal som alle andre aktiver nedskrives ved eventuel værdiforringelse. Med hensyn til tilbageførsel af en foretaget nedskrivning er dette ikke indeholdt i Årsregnskabsloven men fremgår af RVL 18. En nedskrivning på goodwill kan kun tilbageføres såfremt nedskrivningen er forårsaget af en enkeltstående begivenhed af usædvanlig karakter udenfor virksomhedens kontrol. Den tilbageførte nedskrivning skal korrigeres for de afskrivninger der vil have været ført i perioden, hvis nedskrivningen ikke var foretaget.

IFRS krav fra 2005

I henhold til IFRS 3 skal goodwill ikke længere afskrives, men skal årligt testes for værdiforringelse. Kostprisen på goodwill defineres i IFRS 3 som værende det beløb, hvor kostprisen for en overtaget virksomhed overstiger den overtagende virksomheds andel af dagsværdien af den overtagne virksomheds identificerbare aktiver, forpligtelser og eventualforpligtelser⁵. I forhold til definitionen i Årsregnskabsloven skal der desuden indregnes værdien af eventualforpligtelser.

IFRS adskiller sig yderligere i forhold til Årsregnskabsloven, idet der i forbindelse med en overtagelse af en virksomhed skal ske opgørelse af den overtagende virksomhedens immaterielle aktiver. I henhold til IFRS 3 og IAS 38 foretages indregning af immaterielle aktiver, som vurderes identificerbare, når de stammer fra en kontraktlig eller juridisk ret tilhørende eller kan adskilles fra andre aktiver sammen med en tilknyttet kontrakt, aktiv eller forpligtelse.

Bilagene til IFRS 3 oplister eksempler på immaterielle aktiver, der skal indregnes særskilt fra goodwill, som ikke tidligere har været indregnet i den overtagende virksomheds balance.

⁵ IFRS 3, Appendix A, forklarer goodwill som: ”Future economic benefits from assets that are not capable of being individually identified and separately recognized”.

Figur 2: Immaterielle aktiver der skal aktiveres særskilt ved virksomhedsovertagelse

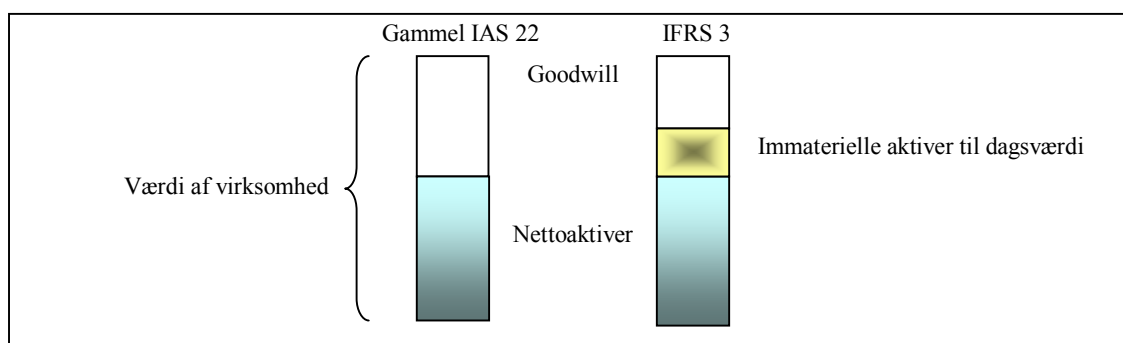
Markedsføringsrelateret	Mærkevarer, internetadresse, avisnavne, konkurrenceklausul
Kunderrelateret	Kundelister, kundekontakter, tilknyttede kundeforhold samt visse ikke-kontraktlige kundeforhold
Kunstnerrelateret	Manuskripter, bøger og vers eller rim til reklameformål, billeder og film
Kontraktbaseret	Licens-, royalty- og leveringskontrakter samt driftsrettigheder og udnyttelsesrettigheder
Teknologibaseret	Patenter, software, databaser, formler og ikke-patenteret teknologi

Kilde: IFRS 3, Illustrative Examples, Items that meet definition of intangible asset

Disse immaterielle aktiver skal opgøres til dagsværdi til brug for indregning i nettoaktiverne ifølge IFRS 3 og IAS 38, hvorefter restværdien op til købsprisen for virksomheden betegnes som goodwill.

Specielt for disse immaterielle aktiver er, at disse i forbindelse med virksomhedssammenslutninger antages at kunne måles pålideligt og dermed indregnes, hvilket er en væsentlig ændring i forhold til den tidligere IAS 22 vedrørende virksomhedssammenslutninger jf. følgende figur:

Figur 3: Opgørelse af goodwill

Ovenstående viser en mere lempelig regnskabspraksis på området for goodwill forstået på den måde at værdien af goodwill kan bevares til ubestemt tid. Specielt på børsnoterede virksomheder kan anvendelse af nedskrivningstest og bevarelse af goodwillværdien svare til et neutralitets- og formueorienteret princip, hvor forskellen mellem virksomhedens indre værdi og den noterede kursværdi mindskes. I næste del gennemgås hvordan der foretages nedskrivningstest på goodwill.

3 Udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill

Formålet med IAS 36 er at foreskrive de procedurer som regnskabsaflægger skal anvende for, at sikre at aktiver ikke indregnes til mere end deres værdi. Aktivet kan ikke have en regnskabsmæssig værdi, der er større end det, der kan genindvindes ved anvendelse eller ved salg. Hvis aktivet har en større regnskabsmæssig værdi er aktivet værdiforringet og der skal indregnes et tab i form af en nedskrivning.

IAS 36 kræver, at uanset om der foreligger værdiforringelse skal virksomheden årligt teste goodwill og immaterielle anlæg med ubestemmelig levetid⁶. Testen kan foretages på et hvilket som helst tidspunkt i regnskabsåret under forudsætning af, at testen udføres på samme tidspunkt hvert år. Dette er en modsætning til nedskrivningstest på de øvrige aktiver, hvor testen kun skal foretages ved indikationer på et nedskrivningsbehov.

3.1 Grundlag for nedskrivningstest af goodwill

3.1.1 Opgørelse af CGU'er

De indledende procedurer der skal foretages for, at opstille en nedskrivningstest er identifikation af aktiver, der genererer pengestrømme. Enkeltaktiver genererer sjældent pengestrømme alene, hvorfor IAS 36 benytter udtrykket Cash Generating Unit (CGU)/pengestrømsfrembringende enhed på dansk.

CGU defineres som: *"a Cash-generating unit is the smallest identifiable group of assets that generates cash inflows that are largely independent of the cash inflows from other assets or groups of assets"*⁷ Standarden beskriver at pengestrømme, der kommer fra den mindste gruppe af aktiver uafhængige af andre, som generer pengestrømme kan karakteriseres som en CGU. Lettere omskrevet kan en CGU udtrykkes som et resultatcenter, som er en organisatorisk enhed med egen resultatopgørelse og egen opgørelse over pengebindinger og finansieringskilder jf. de næste afsnit.

⁶ IAS 36, afsnit 90

⁷ IAS 36, afsnit 6

3.1.2 Allokering af goodwill

Da goodwill ikke frembringer selvstændige pengestrømme, skal goodwill allokere til de CGU'er, som goodwillen vedrører. IAS 36 beskriver forskellige situationer og kravene til allokeringen. I det efterfølgende er allokering af goodwill ved køb, salg og omstrukturering beskrevet.

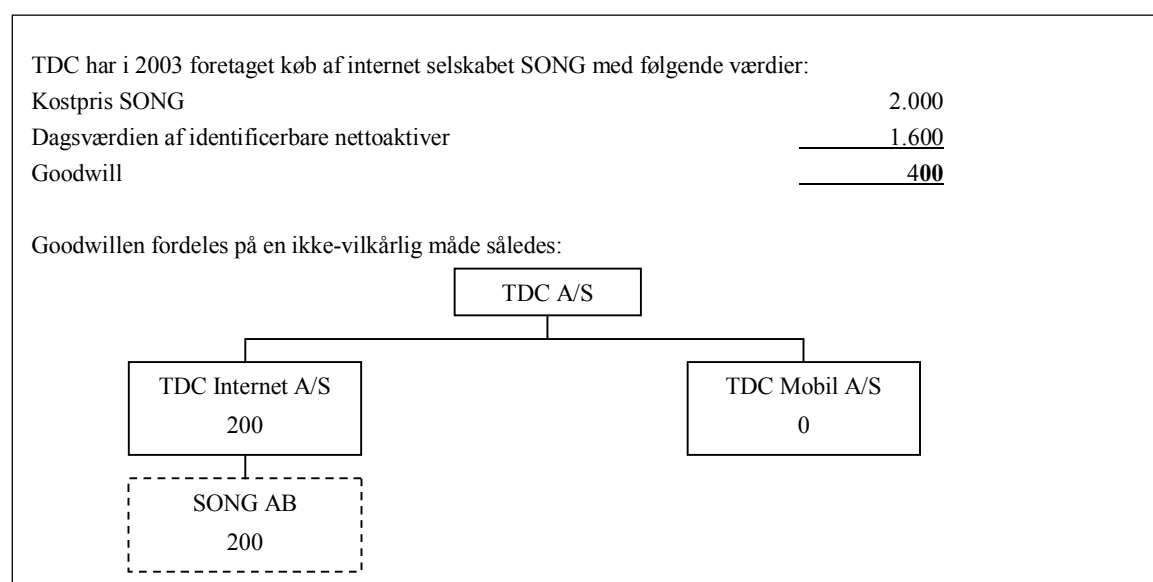
3.1.2.1 Erhvervet goodwill

Goodwill skal allokere pr. overtagelsesdagen til den overtagende virksomheds CGU'er, som forventes at drage fordel af synergien ved virksomhedssammenslutningen uanset hvordan aktiver og forpligtelser er fordelt til disse CGU'er. Allokeringen skal henføres til følgende enheder⁸:

- det laveste niveau i virksomheden, hvor goodwillen overvåges til interne ledelsesformål (kan indeholde flere CGU'er) fx divisioner og særskilte forretningsenheder
- dog aldrig på et højere niveau end et segment, som er baseret på enten virksomhedens primære eller virksomhedens sekundære segment opgjort i overensstemmelse med IAS 14 Præsentation af segmentoplysninger.

Ovenstående fordeling gør, at virksomheden ikke behøver at indføre yderligere registreringssystemer eller underbalancer ved allokeringen af goodwill, da ledelsen allerede benytter disse systemer til at styre og kontrollere aktiviteten. Nedenfor er illustreret hvordan erhvervet goodwill allokere.

Figur 4: Allokering af goodwill ved køb af virksomhed

Kilde: IAS 36, afsnit 86 modificeret

⁸ IAS 36, afsnit 80

Ovenstående eksempel vil dermed stille krav til virksomheden om at udføre to nedskrivningstest for de to CGU'er henholdsvis SONG AB og TDC Internet med allokeret goodwill.

Fordi allokeringen er kritisk i forhold til opgørelse af et nedskrivningsbehov, accepteres det at den første eller foreløbige allokering af goodwill senest gennemføres inden slutningen af regnskabsåret for virksomhedssammenslutningen. Hvis allokeringen kun er foreløbig skal virksomheden indenfor en periode på 12 mdr. efter overtagelsestidspunktet have foretaget de endelige reguleringer af allokeringen af goodwill til CGU'erne. Såfremt virksomheden ikke har foretaget dette skal den ikke allokerede goodwill oplyses med beløb og årsagen til den manglende allokering skal forklares i noterne⁹.

3.1.2.2 Afhændet goodwill

Afhænder virksomheden en aktivitet, hvortil der er tilknyttet en goodwill, skal denne goodwill medtages i den regnskabsmæssige opgørelse over gevinst eller tab ved afhændelse. Goodwillen medtages med en forholdsmæssig andel af den afhændede aktivitet i forhold til den del af den pengestrømsfrembringende enhed som bibeholdes. Det specielle er, at den forholdsmæssige andel måles ud fra genindvindingsværdien. Det vil sige henholdsvis salgsprisen for den del som afhændes og nytteværdien af den del som beholdes. Med mindre virksomheden kan dokumentere en anden og bedre metode til fordeling af goodwill, der vedrører den solgte aktivitet. Afhændelse af goodwill kan illustreres således:

⁹ IAS 36, Afsnit 84, 85 & 133

Figur 5: Afhændelse af aktivitet indeholdende goodwill

TDC A/S har i 2005 foretaget køb af selskabet CB-Mobil med følgende værdier:	
Kostpris CB Mobil	600
Dagsværdien af identificerbare nettoaktiver	<u>250</u>
Goodwill	<u>350</u>
TDC A/S sælger i 2006 for 200 en aktivitet, som var en del af den pengestrømsfrembringende enhed CB-Mobil. Den resterende del af CB-Mobil har en beregnet nytteværdi på 600.	
Eftersom goodwillen på 350 ikke kan fordeles ikke-arbitrært eller tilknyttes en gruppe af aktiver på et niveau, som er lavere end CB-Mobil skal goodwillen fordeles i forhold til den relative værdi af den afhændede aktivitet og den del som bibeholdes.	
Derfor skal 25% af goodwill beløbet på 350 medregnes ved salget af aktiviteten til 200.	

Kilde: IAS 36, afsnit 86 modificeret

3.1.2.3 Omstrukturering

Foretager virksomheden ændringer i sin struktur, der påvirker de pengestrømsfrembringende enheder, skal der tilsvarende ske en omallokering af goodwillen til de berørte enheder. Omallokering udføres ved brug af en relativ værdimetode, som anvendt under afhændelse af en aktivitet inden for en pengestrømsfrembringende enhed. Med mindre virksomheden kan dokumentere en anden og bedre metode til fordeling af goodwill til de omstrukturerede aktiviteter.

3.1.3 Allokering af virksomhedsaktiver

I koncernforhold indgår der ofte virksomhedsaktiver, som ikke frembringer særskilte pengestrømme. Virksomhedsaktiver omfatter typisk administrationsbygninger, edb-udstyr samt forskningscentre, der vedrører flere af koncernens aktiviteter.

Virksomheden skal identificere og allokere de virksomhedsaktiver, som er tilknyttet den enkelte CGU. Når virksomhedsaktiverne kan henføres på en rimelig og ensartet måde til lægges andelen af virksomhedsaktiverne til den regnskabsmæssige værdi af CGU'en.

Hvis virksomheden ikke kan henføre virksomhedsaktiverne på en rimelig og ensartet måde til de enkelte CGU'er skal virksomheden foretage følgende:

- De enkelte CGU'ers regnskabsmæssige værdi uden virksomhedsaktiver sammenlignes med genindvindingsværdien.

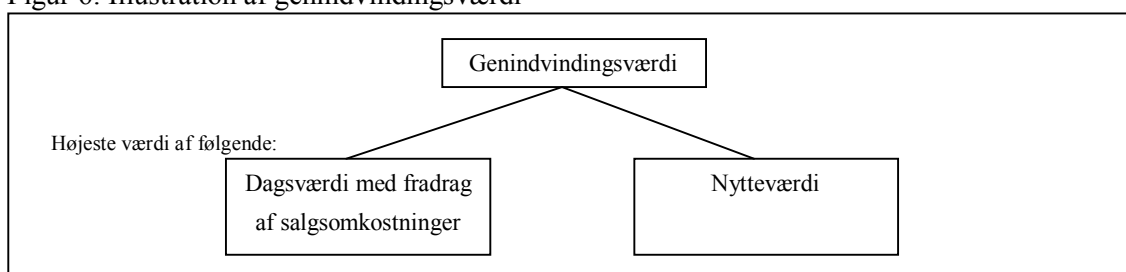
- Identificere den mindste gruppe af CGU'er hvor en del af virksomhedsaktiverne kan allokeres på en rimelig og ensartet måde

Ovenstående viser, at regnskabsaflægger tvinges til, at fordele virksomhedsaktiver, enten på de enkelte CGU'er eller på en gruppe af CGU'er.

3.2 Måling af genindvindingsværdien af goodwill

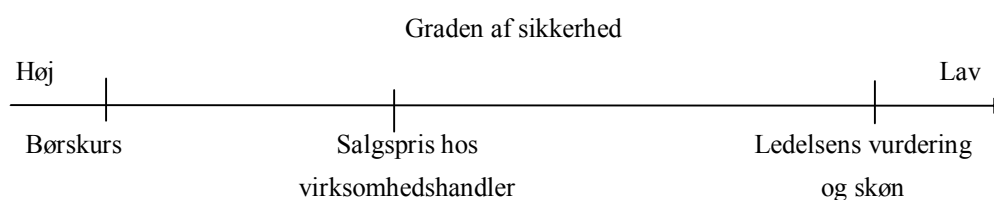
Ved nedskrivningstest på goodwill sammenholdes genindvindingsværdien med virksomhedens regnskabsmæssige værdier. Er den regnskabsmæssige værdi større end genindvindingsværdien skal der foretages nedskrivning. Genindvindingsværdien af en pengestrømsfrembringende enhed er den højeste værdi af enhedens dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger eller nytteværdien.

Figur 6: Illustration af genindvindingsværdi

Dagsværdien minus salgsomkostninger er det beløb, som kan opnås ved salg af et aktiv mellem kvalificerede, villige, uafhængige parter med fradrag af salgsomkostninger. Et eksempel herpå vil være et selskab, der ejer en andel i et børsnoteret selskab. Dagsværdien ville kunne opgøres ud fra børskursen på skæringsdatoen.

Genindvindingsværdien som dagsværdien med fradrag af salgsomkostninger kan illustreres med afsæt i to yderpunkter henholdsvis objektive data og subjektive data.

Nytteværdien er nutidsværdien af skønnede fremtidige pengestrømme, der forventes at hidrøre fra en pengestrømsfrembringende enhed¹⁰. Den metode vil som hovedregel skulle anvendes ved opgørelse af genindvindingsværdien på en CGU, da der i praksis sjældent vil foreligge objektive data for opgørelse af nettosalgsværdien.

Ovenstående definition af nytteværdien henviser til anvendelse af kapitalværdiberegninger ved opgørelse af nytteværdien. Standarden foreskriver, at der skal indgå følgende elementer ved opgørelse af nytteværdien¹¹:

1. et skøn over de fremtidige pengestrømme
2. forventninger om mulige ændringer i beløb eller tidspunkt for disse pengestrømme
3. den aktuelle risikofri markedsrente
4. prisen for usikkerheden forbundet med enheden
5. andre faktorer der vil påvirke prisfastsættelsen

Ved beregning af nytteværdien for en pengestrømsfrembringende enhed skal der således opstilles et skøn over de fremtidige pengestrømme og en passende diskonteringsfaktor, hvorefter nutidsværdien af den pengestrømsfrembringende enhed kan beregnes.

I næste afsnit er der nærmere redegjort for de faser og overvejelser der skal foretages til brug for en kapitalværdi beregning med udgangspunkt i IAS 36. Området er behandlet detaljeret for opnåelse af praktisk forståelse for de problemstillinger revisor kan støde på ved revision af en kapitalværdiberegning.

3.3 Opgørelse af nytteværdien ved brug af cash flow model

IAS 36 foreskriver i Appendix A hvilke værdiansættelsesmodeller som kan anvendes ved fastsættelse af nytteværdien for en CGU. Standarden foreskriver to metoder den traditionelle metode og den forventede pengestrømsmetode¹². Begge modeller anvender samme diskonteringsats. I det efterfølgende redegøres der for de to modeller, men inden da gennemgås de generelle krav til inputtet i modellerne.

¹⁰ IAS 36, afsnit 6

¹¹ IAS 36, afsnit 30

¹² IAS 36, appendix A

3.3.1 Budgetperioden

Udgangspunktet for beregning af nytteværdien er opstilling af et budget, som ifølge standarden som minimum skal dække en periode på 5 år. En budgetperiode udover 5 år skal begrundes og ledelsen skal kunne dokumentere sine tidligere erfaringer med at foretage korrekte fremskrivninger af pengestrømme over en længere periode. Budgettet skal være godkendt af ledelsen.

Budgetterne skal udarbejdes på rimelige og dokumenterbare forudsætninger, som repræsenterer ledelsens bedste skøn over de økonomiske forhold. Ledelsen er desuden forpligtet til at undersøge rimeligheden af forudsætningerne i budgettet. Ledelsen skal blandt andet undersøge forskelle mellem tidligere pengestrømsprognoser og faktiske pengestrømme. Ekstern dokumentation tillægges større værdi end intern dokumentation ved fastlæggelse af budgetforudsætninger.

Budgetperioden må ikke være påvirket af fremtidige nyinvesteringer og omstruktureringer, som skønnes at påvirke de fremtidige pengestrømme¹³. Derfor skal ledelsens godkendte budgetter renses for disse poster. Posterne burde forholdsvis simpelt kunne trækkes ud af budgettet ved at modregne effekten af de kalkulationer, ledelsen har foretaget på de fremtidige investeringer. En omstrukturering kan først ifølge IAS 37 indregnes, når denne er forpligtende i forhold til tidligere handlinger, når forpligtelsen sandsynligvis vil kræve ressourcer og et pålideligt estimat over forpligtelse kan foretages. I praksis må det forventes, at revisor accepterer indregning af omstrukturering, når disse er endelig forpligtende for virksomheden.

Budgettet kan indeholde effektiviseringer uden brug af nyinvesteringer eller omstruktureringer. Disse forventede effektiviseringsgevinster må gerne indregnes i budgettet. Sondringen mellem indregning af effektiviseringer kontra omstruktureringer kan foretages modsat i forhold til IAS 37. IAS 37 giver konkrete eksempler på omstruktureringer som:

- a) salg eller ophør af forretningsenhed
- b) lukning eller flytning af en afdeling
- c) ændringer i ledelsesstrukturen fx eliminering af et ledelseslag
- d) fundamental reorganisering som har en væsentlig effekt på forretningsenhedens natur og fokus¹⁴

¹³ IAS 36 afsnit 44

¹⁴ IAS 37 afsnit 70

Ovenstående omstruktureringer skal renses ud af budgetmaterialet, da disse ikke må indgå i pengestrømmene i forbindelse med nedskrivningstesten.

Set i forhold til ovennævnte omstruktureringer er det således muligt, at indregne effektivisering fra optimering af alle dele af virksomheden så længe disse ikke er fundamentale ændringer.

Virksomheden kan derfor indregne effektivisering fra for eksempel:

- Fuld udnyttelse af produktionskapacitet
- Optimering af effektiviteten hos medarbejderne
- Optimering af forretningsgange for indkøb, produktion, salg, HR og økonomi
- Ansættelse og afskedigelse af medarbejdere i forhold til aktiviteten

Sondringen kendes analogt fra problemstillingen med vedligeholdelse kontra forbedringer.

3.3.2 Terminalperioden

Skøn af fremtidige pengestrømme, der går udover budgetperioden, betegnes terminalperioden. Tallene, der anvendes for terminalperioden, er typisk tallene fra sidste budgetår.

Vækstraten i terminalperioden må ikke overstige den gennemsnitlige langsigtede vækstrate for de produkter eller den branche, hvor den pengestrømsgenerende enhed opererer. En højere anvendt vækstrate skal særskilt begrundes. Ved værdiansættelse af virksomheder anvendes typisk en vækstrate i terminalperioden svarende til inflationen.

3.3.3 Løbende og faste priser samt valuta

Ovenstående udarbejdelse af budget og tal for terminalperioden kan både udarbejdes i *faste og løbende priser*. Der skal tilsvarende tages højde for de faste eller løbende priser ved fastlæggelse af diskonteringsfaktoren. I hovedparten af alle kapitalværdiberegninger anvendes løbende priser ved udarbejdelse af budgetter og pengestrømmene, da kapitaliseringsfaktoren indeholder inflationsværdien.

Ved opgørelsen af de fremtidige pengestrømme opgøres disse i den *valuta*, de vil blive frembragt, hvorefter de tilbagediskonteres med en for valutaen passende diskonteringsfaktor. Den beregnede nutidsværdi i fremmed valuta omregnes herefter med spotkursen

på balancedagen til fx danske kroner (alternativt tidspunktet for beregningen af nytteværdien).

3.3.4 Omregning af budget til pengestrømme

Det regnskabsmæssige grundlag i form af budgetter skal konverteres til pengestrømme for budgetperioden og for terminalperioden. Det foretages på følgende måde¹⁵:

+	Nettoomsætning
-	Driftsomkostninger
=	EBIT
+	Afskrivninger og hensættelser, andre ikke likviditetskrævende omkostninger
-	Skat af EBIT
+/-	Ændring i udskudt skat
=	Cash earnings
+/-	Forskydning i arbejdskapital (debitorer, kreditorer, varelager)
=	Pengestrømme fra driften
-	Reinvesteringer
-	Nyinvesteringer (holdes udenfor jf. afsnit 3.3.1)
+	Frasalg (holdes udenfor)
=	Frit Cash Flow

Det frie cash flow er et udtryk for de pengestrømme, der genereres fra aktiverne, der enten kan udloddes eller kan anvendes til betaling af renter på fremmedkapitalen, uden det hæmmer virksomhedens fremtidige vækst eller indtjening. Det skyldes, at der tages højde for forskydningen i arbejdskapitalen samt fremtidige investeringer.

IAS 36 afsnit 50 foreskriver, at skønnet over pengestrømmene ikke omfatter tilbagebetalinger eller betaling af indkomstskatter. I praksis skal der tages højde for skatten, hvorfor det frie cash flow er efter skat. Det kan forholdsvis enkelt illustreres ved, at en virksomhed har erhvervet koncerngoodwill på aktierne for 700 mens en anden har erhvervet aktivitetsgoodwill for 700. I Danmark vil det betyde, at kun virksomheden med aktivitetsgoodwill skattemæssigt kan afskrive 1/7 årligt svarende til 100. Dermed vil denne virksomheds cash flow alt andet lige være 28 højere pr år¹⁶, hvorfor virksomheden vil have en højere nytteværdi.

¹⁵ Corporate Finance, Per V. Andersen, s. 243.

¹⁶ Ved en selskabsskat på 28%

3.3.5 Diskonteringsfaktor

IAS 36 foreskriver hvorledes diskonteringsfaktoren skal opgøres. Satsen skal opgøres før skat og afspejle den aktuelle markedsvurdering af¹⁷:

- den tidsmæssige værdi af penge
- de risici som specifikt er forbundet med den pengestrømsfrembringende enhed

Den sats kan skønnes ud fra de vejede gennemsnitlige kapitalomkostninger for en børsnoteret virksomhed også kaldet WACC¹⁸. WACC tager højde for kapitalstruktur, investors afkastkrav og fremmedkapitalomkostningen for den enkelte CGU. Som omtalt foreskriver IAS 36, at WACC skal benyttes før skat¹⁹. I praksis anvendes WACC'en efter skat i beregningsfasen, fordi pengestrømmene er opgjort efter skat. Ved oplysning i årsrapporten omregnes WACC'en til før skat. Formlen for WACC efter skat er:

$$WACC = GA * k_d * (1-t) + EKA * k_e$$

GA	Gældsandel (netto rentebærende gæld)
k_d	Fremmedkapitalomkostninger (lånerente)
T	Selskabsskattesatsen
EKA	Markedsværdi af egenkapitalandelen
k_e	Ejerafkastkrav / Egenkapitalafkastkrav

Kilde: FSR, Faglig notat.. i forbindelse med værdiansættelse af virksomheder., december 2002, s.50

Der redegøres i det efterfølgende for de enkelte elementer i wacc formelen.

Kapitalstruktur GA og EKA

Ved kapitalstruktur forstås forholdet mellem egenkapital og gæld. Ved beregning af WACC benyttes markedsværdien for egenkapitalen og den rentebærende gæld. Markedsværdien for egenkapitalen benyttes, da investor kræver forrentning af egenkapitalens markedsværdi. Ved fastsættelse af markedsværdien for en børsnoteret virksomhed tages udgangspunkt i kursdagen for test af genindvindingsværdien fx 31. december.

¹⁷ IAS 36, afsnit 55.

¹⁸ WACC = Weighted Average Cost of Capital

¹⁹ IAS 36, afsnit 55

Lånerente k_d

Lånerenten fastsættes ud fra virksomhedens specifikke forhold. Lånerenten på fremmedkapital før skat kan estimeres ud fra følgende formel:

$$k_d = (r_f + r_s)$$

r_f	Risikofri rente
r_s	Selskabsspecifikt risikotillæg

Ved fastsættelse af den *risikofri rente* anvendes den toneangivende 10-årige statsobligation. Denne sats afspejler den risikofrie investering samt har en lang løbetid svarende til den periode hvor de budgetterede cash flows tilbagediskonteres.

Det *selskabsspecifikke risikotillæg* skal afspejle ”konkursrisikoen” i den enkelte virksomhed/CGU. Tillægget kan skønnes ud fra en regnskabsanalyse af virksomheden, virksomhedens brancheforhold, konjunkturfølsomhed, øvrige risici osv. I praksis anvendes et risikotillæg på mellem 0,25% til 4%.

Ejerafkastkravet k_e

Ved fastsættelse af afkastkravet benyttes Capital Asset Pricing Modellen (CAP M)²⁰, som tager udgangspunkt i forholdet mellem den pågældende akties afkast og markedets afkast. Der tages således højde for risiko i forhold til afkast.

Risikoen kan opdeles i to. Den systematiske risiko og den usystematiske risiko (tilfældig risiko²¹). Den usystematiske risiko kan ifølge teorien stort set elimineres ved tilfældig udvælgelse af 15-20 aktier. CAP M bygger således på, at investor har placeret sin kapital i en veldiversificeret portefølje af aktier, hvorved den usystematiske risiko elimineres²². Herefter er kun den systematiske risiko tilbage som beskrives beta.

Investors afkastkrav kan ud fra CAP M beskrives ved følgende formel:

$$K_e = r_f + \beta * (r_m - r_f)$$

r_f	Risikofri rente
β	Beta (systematisk risiko)
r_m	Investors samlede afkast ved investering i markedsporteføljen

²⁰ Jf. IAS 36, Appendix A, A17

²¹ Produktionsstop, strejke, tab af storkunde mv.

²² Kilde: Jens O. Elling, Strategisk regnskabsanalyse, s. 208

Formlen for CAP M viser, at investor kræver, som minimum et risikofrit afkast plus en risikopræmie, der stiger proportionelt med aktiens (CGU'ens) beta. Til fastsættelse af investors afkastkrav ifølge CAP M formelen benyttes følgende elementer:

Betaværdi - β

Den systematiske risiko på en aktie udtrykkes ved beta, hvor markedets risiko er lig med 1. Beta-værdien er ikke en endelig størrelse. Ved beregning af beta findes der flere muligheder. Udgangspunktet er ved historisk analyse af samvariationen mellem den enkelte akties afkast og markedsporteføljens afkast. Den historiske Beta kan skaffes hos børs- og analysebureauer.

Ved fastlæggelse af Beta skal man have for øje, at historiske tal ikke altid er anvendelige ved fremtidig estimation, da den enkelte virksomheds fundamentale forhold kan have ændret sig væsentligt. I den situation reguleres beta i forhold til virksomhedens nuværende forhold.

Risikopræmie ($r_m - r_f$)

Risikopræmien er udtryk for det merafkast, som investor ønsker for at investere sin kapital i et selskab frem for placering i en risikofri obligation. Risikopræmien kan beregnes ved at tage det historiske gennemsnitlige opnåede merafkast ved investering i aktier. Det samlede markedsafkast kan betegnes som udbytte og kursstigning. Risikopræmien ligger i praksis i Europa på 5%²³.

Investors afkastkrav

Ovenstående gennemgang af CAP M's faktorer klarlagde niveauet på de enkelte variable, hvilket gør det muligt, at beregne den enkelte investors afkastkrav til brug i WACC formelen.

Ved fastlæggelse af ovenstående faktorer for at beregne wacc'en skal virksomheden være opmærksom på, at væsentlige forskelle mht. risiko på produkter, branche, det geografiske marked for den enkelte CGU skal afspejles i wacc'en. Det vil sige, at at wacc for en CGU med fx nye produkter og sælger i Rusland skal have en højere diskonteringsfaktor end en CGU med velkendte produkter som sælges på det danske marked.

²³ Iflg. Corporate Finance, Ernst & Young.

3.3.6 Opgørelse af nytteværdien for en CGU

Alle elementerne i en kapitalværdiberegning er gennemgået ovenfor. CGU'ens nytteværdi beregnes herefter ved at tilbagediskontere pengestrømmene fra budget og terminalåret med diskonteringsfaktoren. Der er i bilag 1 udarbejdet en nedskrivningstest med anvendelse af en cash flow model.

3.3.7 Opgørelse af den regnskabsmæssige værdi for CGU'en

Den regnskabsmæssige værdi for en CGU skal opgøres på samme grundlag som genindvindingsværdien for CGU'en. Derfor består den regnskabsmæssige værdi både af aktiver og forpligtelser²⁴. Den regnskabsmæssige værdi af CGU'en opgøres derfor som nettoaktiverne inklusiv allokeret goodwill og allokerede virksomhedsaktiver.

Ved opgørelse af nettoaktiverne tager virksomheden udgangspunkt i CGU'ens aktiver. Aktiverne korrigeres for regnskabsposter, som ikke har indflydelse på driften og forpligtelser, som ikke er rentebærende. Ved opgørelsen af nettoaktiverne skal virksomheden foretage korrektion af følgende poster:

- overskudslikviditet og værdipapirer fratrækkes aktiverne – når de ikke har sammenhæng med driften af CGU'en.
- varekreditorerne er typisk rentefri finansiering, hvorfor de skal fratrækkes aktiverne

I den opstillede nedskrivningstest model i bilag 1 er den regnskabsmæssige værdi vist i øverste venstre hjørne.

3.3.7.1 Kapitalværdi metoder ifølge IAS 36

IAS 36 foreskriver to muligheder for beregning af nytteværdien. Begge ved anvendelse af kapitalværdier. De to metoder gennemgås i det efterfølgende.

3.3.7.1.1 Den traditionelle metode

Denne metode tager udgangspunkt i Discounted Cash Flow modellen hvor der kun foreligger et sæt pengestrømme og en diskonteringsrate, hvorefter nytteværdien kan beregnes. Nedskrivningsbehovet vurderes ved, at sammenligne virksomhedens nettoaktiver med den beregnede kapitalværdi.

²⁴ IAS 36, afsnit 75

Figur 7: Sammenligning af nytteværdien med regnskabsmæssig værdi af CGU

TDC A/S har foretaget udarbejdelse af nedskrivningstest på CGU'en SONG.			
Kapitalværdi af SONG		1.440	
<i>Regnskabsmæssig værdi af SONG</i>			
Goodwill	400		
Materielle og immaterielle anlægsaktiver	1.000		
Arbejdskapital, netto (debitor, varelager, kreditorer)	<u>600</u>	<u>2.000</u>	
			<u>560</u>
Virksomheden har et nedskrivningsbehov på goodwill på 560.			

Metoden forudsætter at en enkelt diskonterings-sats kan indeholde alle risici og sandsynligheden for at de beregnede pengestrømme realiseres. Der lægges således meget stor vægt på diskonterings-satsen ved anvendelse af den traditionelle metode.

3.3.7.1.2 Den forventede pengestrømsmetode

Den forventede pengestrømsmetode bygger ligeledes på Discounted Cash Flow modellen. Forskellen i forhold til den traditionelle metode er, at modellen opstiller flere sæt af pengestrømme med vægtede sandsynlige udfald. Hvorefter den samlede vægtede nutidsværdi anvendes som nytteværdi. Metoden fokuserer således på de opstillede pengestrømme og sandsynligheden for at de opfyldes. Det kan diskuteres om opstillingen af flere og alternative skøn give en bedre samlet skønnet nytteværdi. Modellens fordele er, at den sætter fokus på de mindre sandsynlige udfald og synliggør til en vis grad risikoen i forbindelse med beregningen af nutidsværdien. Metoden er illustreret nedenfor.

Figur 8: Den forventede pengestrømsmetode

TDC A/S har købt selskabet SONG hvor deres produkter forventes, at få et væsentligt gennembrud på markedet indenfor de næste 10 år. I den forbindelse har ledelsen foretaget vurdering og opstilling af tre sæt pengestrømme med vægtet sandsynlighed:			
	Nutidsværdi	Sandsynlighed	Vægtet
Pengestrømme 1	1.200	10%	120
Pengestrømme 2	1.440	60%	864
Pengestrømme 3	2.000	30%	<u>600</u>
			<u>1.584</u>
Genindvindingsværdien ville ud fra den traditionelle metode ved bedste skøn blive 1.440 mod 1.584 ved anvendelse af den forventede pengestrømsmetode. Dermed kan anvendelse af den ene metode frem for den anden få et væsentlig anderledes resultat.			

Kilde: IAS 36, Appendix A, A7

Den traditionelle metode kan på tilsvarende måde opnå større gennemsigthed ved at foretage yderligere scenario beregninger. Scenario beregninger kan give en indikation af, om den forventede pengestrømsmetode bør anvendes.

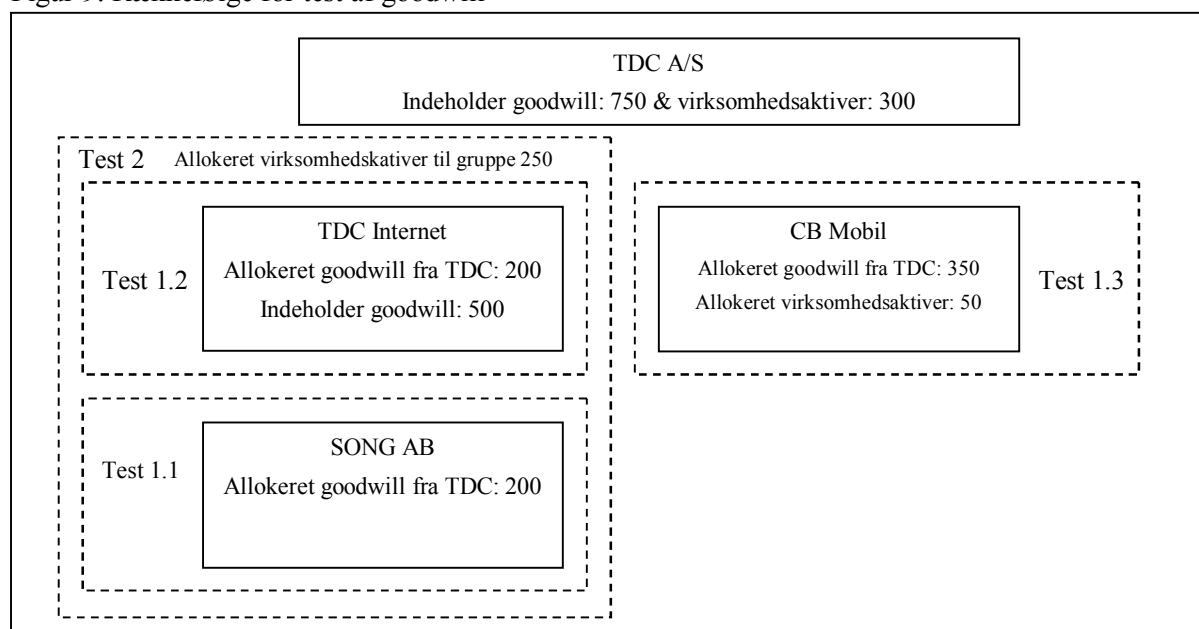
Udgangspunktet for beregningen af nytteværdien er derfor den traditionelle metode med mindre andet antyder at tildeling af vægtede sandsynligheder af forskellige mulige pengestrømme vil give et mere pålideligt og retvisende billede. I den situation bør den forventede pengestrømsmetode anvendes.

3.4 Test af allokeret goodwill

En CGU eller en gruppe af CGU'er, hvortil goodwill er henført, skal nedskrivningstestes årligt. Den pengestrømsfrembringende enhed skal desuden, (nedskrivningstestes ud fra den generelle bestemmelse i IAS 36) hvis der er indikation på værdiforringelse²⁵.

Hvis goodwill er allokeret til en CGU, skal CGU'en testes for værdiforringelse før den CGU som indeholder goodwillen. Det gælder tilsvarende for de CGU'er, der udgør en gruppe af CGU'er hvortil der er allokeret goodwill. De enkelte enheder skal testes for værdiforringelse, før den pengestrømsfrembringende enhed, som indeholder goodwillen testes²⁶. Nedenfor er vist et eksempel på rækkefølgen ved nedskrivningstest.

Figur 9: Rækkefølge for test af goodwill

²⁵ IAS 36, afsnit 90

²⁶ IAS 36, afsnit 97

Ovenstående figur viser rækkefølgen for test af goodwill. Det er i eksemplet antaget, at de tre datterselskaber alle er selvstændige pengestrømsfrembringende enheder. Derfor skal nedskrivningstestene starte fra bunden (bottom up), hvilket vil sige SONG, TDC Internet og CB Mobil skal testes først hver især da disse indeholder goodwill eller har allokeret goodwill. Dernæst testes gruppen TDC Internet incl. virksomhedsaktiver som ikke kunne fordeles til TDC Internet eller SONG på en rimelig og ensartet måde i overensstemmelse med afsnit 3.1.3.

3.4.1 Genanvende tidligere års nedskrivningstest

Den senest anvendte beregning for test af genindvindingsværdien på en CGU med allokeret goodwill kan anvendes igen. Betingelser for anvendelse af den senest udarbejdede nedskrivningstest, som er foretaget i et tidligere regnskabsår er følgende:

- De aktiver og forpligtelser, der udgør enheden, har ikke ændret sig væsentligt siden den seneste beregning af genindvindingsværdien
- Den seneste beregning af genindvindingsværdien resulterede i et beløb, som i væsentlig grad oversteg enhedens regnskabsmæssige værdi
- På grundlag af en analyse af indtrufne begivenheder og ændrede forhold, siden den seneste beregning af genindvindingsværdien er det meget usandsynligt, at den aktuelle opgjorte genindvindingsværdi ville være mindre end enhedens aktuelle regnskabsmæssige værdi²⁷.

Hvis ovenstående steps kan bekræftes, skal der ikke foretages en ny nedskrivningstest for indeværende år for den pågældende CGU. I stedet kan den seneste udarbejdede beregning ligges til grund som dokumentation. Standarden antyder med udtrykket tidligere regnskabsår at en tidligere udarbejdet nedskrivningstest kan genbruges mere end 1 år såfremt betingelserne forsat er opfyldt. Virksomheden kan således genanvende en gammel nedskrivningstest hvis det er åbenlyst, at der er et stort gab mellem genindvindingsværdien og den regnskabsmæssige værdi af CGU'en.

3.4.2 Minoritetsinteresse

Goodwill vedrørende en minoritetsinteresse indregnes ikke i modervirksomhedens koncernregnskab ifølge IFRS 3. Goodwill i forbindelse med en virksomhedssammenslutning vedrører således kun den goodwill som tilknytter sig modervirksomhedens ejerandel.

²⁷ IAS 36, afsnit 99

Ved nedskrivningstest for værdiforringelse på goodwill på en CGU som ikke ejes 100% skal enhedens regnskabsmæssige værdi reguleres før sammenligning med genindvindingsværdien. Reguleringen sker ved at omregne den regnskabsmæssige værdi af goodwill, der tilhører modervirksomheden, til bruttoværdien af goodwill inklusiv minoritetsinteressens andel.

Denne teoretisk regulerede regnskabsmæssige værdi sammenlignes herefter med genindvindingsværdien, hvorefter det kan vurderes, om der skal foretages nedskrivning. Nedskrivningen fordeles efter ejerforholdet mellem modervirksomheden og minoritetsinteressen.

3.5 Tab ved værdiforringelse af en pengestrømsfrembringende enhed

Konstateres det ved nedskrivningstesten, at den pengestrømsbringende enhed har en lavere genindvindingsværdi end den regnskabsmæssige værdi, skal der foretages nedskrivning. Tabet ved værdiforringelse skal fordeles i følgende rækkefølge:

1. først reduceres den regnskabsmæssige værdi af goodwill, som er allokeret til CGU'en eller grupper heraf.
2. herefter fordeles nedskrivningen på et pro rata-grundlag til de andre aktiver i enheden baseret på den regnskabsmæssige værdi i enheden (inklusive eventuelle virksomhedsaktiver)²⁸.

Virksomheden skal dog ikke reducere den regnskabsmæssige værdi af et aktiv til mindre end den højeste værdi af følgende:

- Dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger
- Nytteværdi
- Nul²⁹

Det tab, som skulle være allokeret til aktivet, skal herefter fordeles på de øvrige aktiver efter pro rata-grundlaget.

²⁸ IAS 36, afsnit 104

²⁹ IAS 36, afsnit 105

Figur 10: Eksempel på nedskrivning efter pro rata-grundlag

TDC A/S har foretaget udarbejdelse af nedskrivningstest på CGU'en SONG, hvor der er et samlet behov for nedskrivning på i alt 560. Nedskrivningen foretages først på goodwill og herefter pro rata på de øvrige aktiver.			
	Balance	Pro rata nedskrivning	Balance efter nedskrivning
Goodwill	400	400	0
Materielle anlæg	1.000	100	900
Omsætningsaktiver	600	60	540

Det vil sjældent være tilfældet, at der skal foretages pro rata nedskrivning på omsætningsaktiverne i og med disse typisk måles til dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger, hvorfor der jævnfør ovenstående ikke skal foretages nedskrivning på disse. I stedet skulle der i forhold til eksemplet have været foretaget yderligere nedskrivning på materielle anlæg med 60.

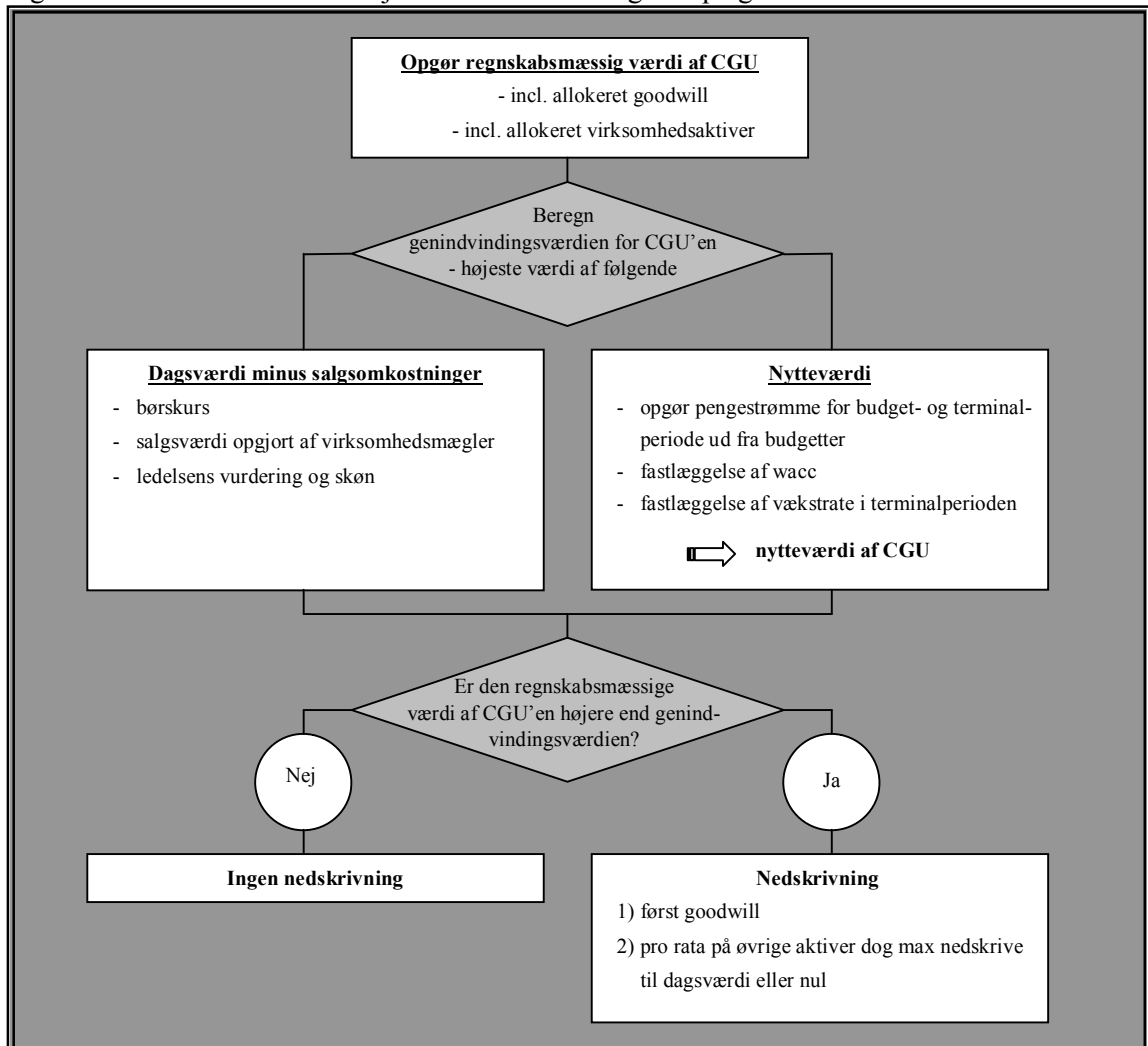
Har virksomheden først foretaget nedskrivning på goodwill i en kvartalsrapport eller en årsrapport kan virksomheden ikke senere tilbageføre denne nedskrivning. Stigningen i genindvindingsværdien vil da være en stigning i internt oparbejdet goodwill.³⁰

³⁰ IAS 36, afsnit 124 & 125 / jf. udkast til fortolkningsbidrag ”IFRIC D18”

3.6 Delkonklusion på udarbejdelse af nedskrivningstest

Den regnskabsmæssige udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill er opsummeret i figuren nedenfor. Figuren viser hvilke steps virksomheden skal foretage ved udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill.

Figur 11: Proceduren for udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill

3.7 Oplysningskrav til årsrapporten for nedskrivningstest på goodwill

Når virksomheden aflægger årsrapport efter IFRS skal alle IFRS krav opfyldes³¹, hvorfor jeg i det efterfølgende gennemgår oplysningskravene for de enkelte dele af årsrapporten det vil sige henholdsvis for ledelsesberetning, anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse og balance samt noterne set i forhold til goodwill.

3.7.1 Ledelsesberetningen

Ledelsesberetningen er en lovpligtig del i danske årsrapporter. Der foreligger ikke krav om ledelsesberetning i de internationale regnskabsstandarder, men IAS 1 opfordrer til en beretning fra ledelsen. Ledelsesberetningen har til formål at understøtte årsrapportens tal i verbale vendinger, således regnskabsbrugeren opnår en større forståelse og bedre kan vurdere hele virksomheden.

Kravene til ledelsesberetningen er beskrevet i Årsregnskabslovens § 17, 77, 99, 100, 101, 107 og 128 samt omfattet af Årsregnskabslovens generalklausul om et retvisende billede i § 11. Ledelsesberetningen er en lovpligtig del af årsrapporten, hvorfor de grundlæggende kvalitetskrav til relevans, pålidelighed og neutralitet gælder.

I henhold til årsregnskabslovens skal virksomheden:

- 1) beskrive usædvanlige forhold, der kan have påvirket indregningen eller målingen samt
- 2) redegøre for udviklingen i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold
- 3) beskrive særlige risici³².

En væsentlig nedskrivning på goodwill vil være et usædvanligt forhold og vil typisk være et resultat af udviklingen i virksomhedens aktiviteter. Derfor skal virksomhedens ledelse udarbejde en beskrivelse af forholdet i ledelsesberetningen.

Virksomheden skal desuden beskrive sine særlige risici i ledelsesberetningen. I forhold til nedskrivning på goodwill kunne virksomhedens sårbarhed overfor ændringer i de væsentligste forudsætninger i nedskrivningstesten fremhæves. Blandt andet set i forhold til mulige ændringer i valutakurser og renteniveau.

³¹ IAS 1 pkt. 14

³² ÅRL §99 stk. 1. nr. 3 og 4 (udpluk af relevans for goodwill)

3.7.1.1 International udvikling vedrørende ledelsesberetningen

Som nævnt stiller de internationale regnskabsstandarder ikke krav om en særskilt ledelsesberetning i årsrapporten. IASB har igangsat et projekt vedrørende udvikling af en standard for en ledelsesberetning også kaldet "Management Commentary".

Oplægget lægger vægt på formålet med ledelsesberetningen samt udstikker overordnede principper for udarbejdelsen af beretningen. Et Management Commentary skal sandsynligvis i fremtiden efter IFRS give investor mulighed for følgende:

- 1) fortolke og vurdere det finansielle regnskab i forhold til det miljø/område virksomheden operer i.
- 2) vurdere virksomhedens udfordringer ud fra ledelsens beskrivelse af de vigtigste udfordringer og hvordan ledelsens vil agere overfor disse udfordringer
- 3) mulighed for, at vurdere på virksomhedens strategier og sandsynligheden for at strategierne opfyldes³³.

Den væsentligste forskel i forhold til den danske version af ledelsesberetningen er, at Management Commentary har fokus på investor og behøver derfor ikke, at inddrage andre interessenter som i den danske ledelsesberetning.

3.7.2 Resultatopgørelse og balance

IAS 1 indeholder retningslinjer for opstilling af resultatopgørelsen og balancen. Der beskrives i det efterfølgende hvordan virksomheden skal indregne goodwill og hvordan en nedskrivning kan præsenteres.

3.7.2.1 Resultatopgørelse

IAS 1 beskriver i afsnittene 78-95 hvordan en resultatopgørelse skal opstilles. IAS giver mulighed for enten en artsopdelt eller en funktionsopdelt resultatopgørelse. Uanset hvilken opstillingsform virksomheden anvender, indeholder IAS krav om, at en væsentlig nedskrivning på goodwill skal præsenteres særskilt i resultatopgørelsen³⁴.

KPMG har i sin illustrative årsrapport for 2005 vist nedskrivning på goodwill i en særskilt linje i resultatopgørelsen³⁵. Dette er illustreret nedenfor.

³³ IASB, Discussion Paper, October 2005, Appendiks A, A7

³⁴ IAS 1 pkt. 86 (analog)

³⁵ KPMG Illustrativ årsrapport 2005, opdateret april 2005

Figur 12: Illustration af resultatopgørelse med nedskrivning på goodwill

Resultatopgørelse					
tkr.	Note	Koncern		Moderselskab	
		2005	2004	2005	2004
Nettoomsætning	2,3	926.480	777.582	682.203	661.825
Produktionsomkostninger	4	-561.572	-489.970	-453.704	-442.666
Bruttoresultat		364.908	287.612	228.499	219.159
Andre driftsindtægter	6	11.071	8.070	2.019	1.070
Distributionsomkostninger	4	-145.542	-116.307	-64.781	-57.344
Administrationsomkostninger	4,5	-83.837	-75.196	-68.961	-65.997
Nedskrivning af goodwill	4,13	-13.000	0	-	-
Andre driftsomkostninger	6	-2.867	-834	-2.673	-834
Resultat af primær drift		130.733	103.345	94.103	96.054
Andel af resultat efter skat i associerede virksomheder	8	4.290	2.597	-	-
Finansielle indtægter	9	14.755	11.047	16.938	11.426
Finansielle omkostninger	8,10	-37.179	-21.851	-32.950	-28.584
Resultat før skat		112.599	95.138	77.378	78.896
Skat af årets resultat for fortsættende aktiviteter	11	-41.931	-30.586	-27.572	-22.148
Årets resultat for fortsættende aktiviteter		70.668	64.552	49.806	56.748
Årets resultat for ophørte aktiviteter	34	9.913	4.826	0	0
Årets resultat		80.581	69.378	49.806	56.748

Kilde: KPMG, Illustrativ årsrapport 2005, opdateret april 2005 s. 59

Ud fra KPMG's illustrative årsrapport er der valgt, at indarbejde nedskrivning på goodwill efter alle funktionsomkostningerne, hvilket stemmer overens med, at en nedskrivning på goodwill ofte er enkeltstående og derfor efter min vurdering ikke skal have effekt på den løbende drift. Nedskrivningen får stadig effekt på virksomhedens resultat før renter og skat således nedskrivningen kan betragtes som et resultat af ledelsens handlinger.

3.7.2.2 Balance

Kravene til opstilling af balancen beskrives i IAS 1 i afsnittene 68-73. IAS beskriver ikke hvordan eller i hvilken form balancen skal opstilles. IAS stiller således kun krav om, at virksomhedens indregner sine immaterielle anlægsaktiver særskilt i årsrapporten. Herudover skal virksomheden i henhold til IAS foretage en konkret vurdering af om immaterielle anlægsaktiver skal opdeles og dermed specificeres i flere kategorier. Der stilles således ikke krav til, at nedskrivning på goodwill skal vises særskilt i balancen.

Der er med udgangspunkt i KPMG's illustrative årsrapport nedenfor vist, hvordan immaterielle anlægsaktiver kan opstilles i balancen.

Figur 13: Illustration af balance – herunder immaterielle anlægsaktiver incl. goodwill

Balance					
tkr.	Note	Koncern		Moderselskab	
		2005	2004	2005	2004
AKTIVER					
Langfristede aktiver					
Immaterielle aktiver					
	13				
Goodwill		20.690	18.690	0	0
Færdiggjorte udviklingsprojekter		7.954	6.748	7.954	6.748
Patenter og licenser		7.150	1.460	0	0
Udviklingsprojekter under udførelse		30.364	8.666	10.614	8.666
		<u>66.158</u>	<u>35.564</u>	<u>18.568</u>	<u>15.414</u>

Kilde: KPMG, Illustrativ årsrapport 2005, opdateret april 2005 s. 60

Ovenfor er vist et eksempel på, hvordan goodwill kan illustreres særskilt i balancen, som nævnt stilles der ikke krav til opdeling. Det er således muligt, at virksomheden i ovenstående eksempel kun viste immaterielle aktiver med en værdi på 66.158 tkr. for koncernen, hvorefter der i en note blev foretaget en opdeling på de regnskabsposter der er illustreret ovenfor; goodwill, færdiggjort udviklingsprojekter, patenter og licenser samt udviklingsprojekter under udførelse.

3.7.3 Anvendt regnskabspraksis

Anvendt regnskabspraksis beskrives under IFRS som: ”Accounting policies are the specific principles, bases, conventions, rules and practices applied by an entity in preparing and presenting financial statements³⁶”. Kort oversat betyder det, at virksomheden skal redegøre for de specifikke principper, indregningsmetoder og målegrundlaget, som er anvendt ved udarbejdelsen af årsrapporten.

Kravene til anvendt regnskabspraksis i henhold til de internationale regnskabsstandarder findes i IAS 1 og IAS 8 ”Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors³⁷”. IAS 1 beskriver forsat de overordnede krav til anvendt regnskabspraksis. Ifølge IAS 1 skal anvendt regnskabspraksis præsenteres i noterne³⁸ modsat den danske Årsregnskabslov hvor anvendt regnskabspraksis skal beskrives før resultatopgørelsen. Under anvendt regnskabspraksis skal virksomheden i henhold til IFRS beskrive følgende:

- 1) det målegrundlag som er anvendt ved opstilling af det finansielle regnskab, og
- 2) de regnskabsprincipper som er anvendt og er relevante for forståelsen af det finansielle regnskab

³⁶ IAS 1 pkt. 5

³⁷ IAS 1 Introduction pkt. 15

³⁸ IAS 1 pkt. 103 a

Det er af høj vigtighed, at regnskabsbrugeren bliver informeret om målegrundlaget, da dette i væsentlig grad påvirker han/hendes analyser af det finansielle regnskab. Overordnet skal alle regnskabsposter i balancen med beløb beskrives under anvendt regnskabspraksis. Ledelsen skal herudover vurdere, hvilke afsnit der skal medtages i årsrapporten under anvendt regnskabspraksis i forhold til om det vil øge regnskabsbrugers forståelse af virksomhedens finansielle resultat og stilling³⁹.

Beskrivelsen af goodwill under anvendt regnskabspraksis skal foretages når virksomheden har indregnet goodwill i balancen. Ud fra de to ovenstående hovedprincipper skal virksomheden foretage beskrivelse af målegrundlaget ved omtale af goodwill. Det er således relevant for regnskabsbruger at vide, at goodwill første gang er indregnet til kostpris og efterfølgende måles til genindvindingsværdien, hvis denne er lavere.

3.7.4 Noter

Noterne skal give information om forhold, der ikke kan læses direkte af balancen, resultatopgørelsen, egenkapitalopgørelsen eller pengestrømsopgørelsen for forståelse af dem. Noterne skal oplyse om den information, som er krævet i henhold til IFRS⁴⁰. Oplysningskravene i forbindelse med præsentation i henhold til IFRS 3 og nedskrivningstest på goodwill i henhold til IAS 36 er specifikke og omfattende set i forhold til kravene for henholdsvis ledelsesberetningen og anvendt regnskabspraksis, hvor virksomheden er bundet af generelle krav med et vis elastik.

IFRS 3 afsnit 74-77 stiller krav om, at regnskabslæser skal kunne vurdere på årets ændringer på goodwill og stiller specifikke krav til opstilling af anlægsnoten. Anlægsnoten for goodwill er vist nedenfor:

³⁹ IAS 1 pkt. 108-115

⁴⁰ IAS 1 pkt. 103

Figur 14: Illustration af anlægsnote med goodwill

tkr.	Koncern				I alt
	Goodwill	Færdig- gjorte ud- viklings- projekter	Patenter og licenser	Udvik- lingspro- jekter un- der udfø- relse	
Kostpris 1. januar 2005	18.690	12.576	4.810	8.666	44.742
Valutakursregulering	0	0	250	0	250
Tilgang ved køb af dattervirksomhed	15.000	0	6.245	19.750	40.995
Tilgang	0	0	0	5.437	5.437
Overført	0	3.489	0	-3.489	0
Kostpris 31. december 2005	33.690	16.065	11.305	30.364	91.424
Af- og nedskrivninger 1. januar 2005	0	5.828	3.350	0	9.178
Valutakursregulering	0	0	130	0	130
Nedskrivninger	13.000	0	0	0	13.000
Afskrivninger	0	2.283	675	0	2.958
Af- og nedskrivninger 31. december 2005	13.000	8.111	4.155	0	25.266
Regnskabsmæssig værdi 31. december 2005	20.690	7.954	7.150	30.364	66.158

Kilde: KPMG, Illustrativ årsrapport 2005, opdateret april 2005 s. 60

IAS 36 beskriver, hvilke specifikke oplysninger der skal gives i årsrapporten og dermed i noterne i forbindelse med nedskrivningstest på goodwill. Oplysningskravene for en væsentlig CGU er vist nedenfor.

Figur 15: Oplysningskrav for en CGU med allokert goodwill

Virksomheder skal give nedenstående oplysninger for hver af de pengestrømsfrembringende enheder eller grupper heraf, hvor den regnskabsmæssige værdi af allokert goodwill, er væsentlig sammenlignet med den samlede regnskabsmæssige værdi af virksomhedens goodwill:
a) den regnskabsmæssige værdi af goodwill , som er allokert til enheden.
b) den anvendte metode for opgørelsen af enhedens genindvindingsværdi (enten kapitalværdi eller dagsværdi reduceret med salgsomkostninger)
c) hvis enhedens genindvindingsværdi er <u>baseret på kapitalværdien</u> , skal der yderligere beskrives:
i) en beskrivelse af hver primær forudsætning , som ledelsen har lagt til grund for pengestrømsprognoserne for den periode, der er omfattet af de seneste budgetter og fremskrivninger. Primære forudsætninger er de forudsætninger, som enhedens genindvindingsværdi er mest følsom overfor.
ii) En beskrivelse af ledelsens metode til opgørelse af den eller de værdier, som er tildelt hver primær forudsætning , uanset om denne eller disse værdier afspejler tidligere erfaringer eller, hvis dette er relevant, er i overensstemmelse med ekstern informationer og, hvis dette ikke er tilfældet, hvordan og hvorfor de afviger fra tidligere erfaringer eller eksterne informationer.
iii) Den periode, for hvilken ledelsen har udarbejdet pengestrømsprognoser på grundlag af budgetter og fremskrivninger, som er godkendt af ledelsen og, når der er anvendt en periode på mere end fem år for en pengestrømsfrembringende enhed, en forklaring på, hvorfor det er berettiget at anvende denne længere periode
iv) Den vækstrate, der er lagt til grund for ekstrapolation af pengestrømsprognoser ud over den periode, der er omfattet af de seneste budgetter og fremskrivninger, og begrundelsen for at anvende en vækstrate, der overstiger den gennemsnitlige langsigtede vækstrate for de produkter, brancher eller det eller de lande, som virksomhedens aktiviteter dækker, eller for det marked, som enheden er bestemt for.
v) Den eller de diskonteringsatser, der er anvendt ved pengestrømsprognoserne.
d) den anvendte metode ved opgørelse af dagsværdien med fradrag af salgsomkostninger, hvis enhedens genindvindingsværdi er baseret på dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger. <u>Hvis dagsværdien med fradrag af salgsomkostninger ikke er opgjort ved brug af en observerbar markedspris for enheden (gruppe) skal virksomheden desuden oplyse følgende:</u>
i) en beskrivelse af hver primær forudsætning , som ledelsen har lagt til grund ved opgørelsen af dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger. Primære forudsætninger er de forudsætninger, som enhedens (gruppe) genindvindingsværdi er mest følsom over for.

ii)	En beskrivelse af ledelsens metode til opgørelse af den eller de værdier, som er tildelt hver primær forudsætning , uanset om denne eller disse værdier afspejler tidligere erfaringer eller, hvis dette er relevant, er i overensstemmelse med eksterne informationer og, hvis dette ikke er tilfældet, hvordan og hvorfor de afviger fra tidligere erfaringer eller eksterne informationer.
e)	hvis en rimelig sandsynlig ændring i en primær forudsætning , som ledelsen har lagt til grund ved opgørelsen af enhedens (gruppe) genindvindingsværdi, ville forårsage, at enhedens regnskabsmæssige værdi ville overstige genvindingsværdien:
i)	det beløb, hvormed enhedens (gruppe) genindvindingsværdi overstiger den regnskabsmæssige værdi
ii)	den værdi, der er tildelt den primære forudsætning
iii)	det beløb hvormed den værdi, der er tildelt den primære forudsætning, skal ændres efter indarbejdelse af eventuelle følgevirkninger af ændringen på de andre variable, som anvendes til måling af genindvindingsværdi, for at enhedens (gruppen) genindvindingsværdi kommer til at svare til den regnskabsmæssige værdi.

Kilde: IAS 36, afsnit 134 tilrettet i forhold til goodwill

Oplysningskravene ovenfor stikker dybt og tvinger virksomhederne til, at give følsomme oplysninger i årsrapporten. Disse oplysninger er af relevans for regnskabslæser specielt investor samt virksomhedens konkurrenter.

Investor kan bruge flere af virksomhedens oplyste forudsætninger, vækstraten i terminalperioden samt diskonteringsfaktoren i forbindelse med sin opgørelse af fremtidige prognoser og benchmarking af virksomheden. Ligeledes kan investor benytte oplysningerne i forbindelse med sin kontrol. Det kunne være alt andet lige forudsætninger, hvor en generel stigning i renteniveauet vil påvirke fastsættelse af diskonteringsfaktoren og dermed påvirke nedskrivningstesten. Tilsvarende vil andre eksterne eller interne forhold kunne påvirke virksomhedens nedskrivningstest. Oplysningskravene sikrer derfor mod en vis manipulation med forudsætningerne, da manglende ændringer i forudsætningerne bør give anledning til spørgsmål.

Når virksomheden giver følsomme oplysninger for sine væsentligste segmenter med allokert goodwill vil dette være af interesse for konkurrenterne. Oplysningerne vil give konkurrenten en mulighed for, at sammenholde virksomhedens forudsætninger med egne forudsætninger og dermed give en bedre fornemmelse og forståelse af konkurrentens dispositioner. Det kan skabe en vilje imod, at give oplysningerne i årsrapporten fra ledelsen. Etableringen af Fondsrådets regnskabskontrol fra 2005 vil have en præventiv effekt, så ledelsen giver noteoplysningerne i årsrapporten.

Regnskabskontrollen foretager stikprøvekontrol af børsnoterede virksomheders del- og årsrapporter. Rapporterne gennemgås blandt andet for åbenbare fejl og mangler, hvilket vil være tilfældet ved manglende oplysninger i noterne på nedskrivningstest på goodwill. Regnskabskontrollen kan give påbud til virksomheden om at ophøre med de konstaterede overtrædelser i kommende årsrapporter, pålægge virksomheden at offentliggøre supple-

rende information til den offentliggjorte årsrapport eller pålægge virksomheden at offentliggøre en ny årsrapport. Grundet signalværdien ved fejl i årsrapporten vil regnskabskontrollen have en præventiv effekt på ledelsens vilje til at give oplysningerne.

Såfremt goodwillen er allokeret til flere CGU'er og det beløb som er allokeret til hver enhed ikke er væsentlig sammenlignet med den totale regnskabsmæssige værdi af goodwill skal virksomheden i stedet beskrive følgende i årsrapporten:

Figur 16: Oplysningskrav for flere CGU'er med uvæsentlig allokeret goodwill

Hvis en del af eller hele den regnskabsmæssige værdi af goodwill allokeres til flere forskellige pengestrømsfrembringende enheder, og det beløb, som på den måde er allokeret til hver enhed, ikke er væsentligt sammenlignet med den samlede regnskabsmæssige værdi af virksomhedens goodwill, skal dette oplyses, sammen med den samlede regnskabsmæssige værdi af goodwill. Ligeledes gælder det, at hvis genindvindingsværdien af en af disse enheder, er baseret på den eller de samme primære forudsætninger, og den samlede regnskabsmæssige værdi af goodwill, som er allokeret til dem, er væsentlig sammenlignet med den samlede regnskabsmæssige værdi af virksomhedens goodwill, skal virksomheden oplyse dette, samt:

- a) **den samlede regnskabsmæssige værdi af goodwill**, som er allokeret til disse enheder.
- b) En beskrivelse af den eller **de primære forudsætninger**.
- c) En **beskrivelse af ledelsens metode** til opgørelse af den eller de værdier, som er tildelt den eller de primære forudsætninger, uanset om denne eller disse værdier afspejler tidligere erfaringer eller, hvis dette er relevant, er i overensstemmelse med eksterne informationer og, hvis dette ikke er tilfældet, hvordan og hvorfor de afviger fra tidligere erfaringer eller eksterne informationer
- d) **hvis en rimeligt sandsynlig ændring** i den eller de primære forudsætninger ville få enhedernes samlede regnskabsmæssige værdi til at overstige den samlede genindvindingsværdi:
 - i) det beløb, hvormed den samlede genindvindingsværdi af enheden overstiger den samlede regnskabsmæssige værdi.
 - ii) den eller de værdier, der er tildelt den eller de primære forudsætninger
 - iii) det beløb, hvormed den eller de værdier, der er tildelt den eller de primære forudsætninger, skal ændres efter indarbejdelse af eventuelle følgevirkninger af ændringen på de andre variabler, som anvendes til måling af genindvindingsværdi, for at enhedens samlede genindvindingsværdi kommer til at svare til den samlede regnskabsmæssige værdi.

Kilde: IAS 36, afsnit 135 tilrettet i forhold til goodwill

Selvom virksomhedens samlede goodwill ikke indeholder væsentlig allokeret goodwill til en CGU kræver IAS 36 afsnit 135 forsat, at virksomhedens skal oplyse om de væsentligste forudsætninger, den anvendte metode og hvis en rimelig sandsynlig ændring vil påvirke genindvindingsværdien skal dette beskrives i noterne.

Der er således fra IASB's side foretaget en afvejning for at opnå specifikke oplysninger for den væsentligste del af goodwillen uden at regnskabsbruger drukner i information.

3.7.5 Delkonklusion oplysningskrav

Der stilles særskilte krav i de internationale regnskabsstandarder til hvad der skal oplyses om i forbindelse med præsentation og beskrivelse af området goodwill og nedskrivningstest på goodwill.

Første step i årsrapporten er *ledelsesberetningen*, som dog ikke er omfattet af de internationale regnskabsstandarder, men af den danske Årsregnskabslov. Årsregnskabsloven stiller krav om, at virksomheden beskriver usædvanlige forhold og redegør for udviklingen i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold. Der vil således kun være krav om beskrivelse af nedskrivning på goodwill såfremt nedskrivningen er væsentlig eller nedskrivningstestene indeholder usædvanlige store usikkerheder.

For *resultatopgørelsen og balancen* stilles der generelle krav om præsentation af disse i henhold til IAS. Såfremt virksomheden har foretaget en væsentlig nedskrivning på goodwill bør denne vises særskilt i resultatopgørelsen, mens der ikke er krav om at vise hverken goodwill beløb eller nedskrivning på goodwill særskilt i balancen.

Anvendt regnskabspraksis skal i henhold til IAS beskrives i noterne til årsrapporten, hvilket er forskelligt fra hidtidig dansk praksis. Der stilles igen generelle krav til, at ledelsen foretager oplysning om målegrundlaget samt de anvendte regnskabsprincipper.

Anlægsnoten for goodwill skal vise årets ændringer og give specifikke *noteoplysninger* for nedskrivningstest på goodwill. Noteoplysningerne skal gøre regnskabslæser i stand til, at foretage en selvstændig vurdering af aktiverens værdi. Oplysningskravene er kort beskrevet som følgende for en væsentlig CGU med væsentlig allokeret goodwill:

- 1) oplysning af allokeret goodwill til den enkelte CGU (segment)
- 2) beskrivelse af grundlaget for opgørelse af genindvindingsværdien fx kapitalværdien eller salgsværdien med fradrag af salgsomkostninger
- 3) beskrivelse af hver primær forudsætning i budgetperioden fx dækningsgraden, overskudsgraden, væksten m.fl.
- 4) angivelse af budgetperiodens længde og årsagsforklare ledelsens anvendelse af pengestrømsprognoser udover 5 år, og hvorfor dette er berettiget
- 5) oplysning af vækstraten der er anvendt i terminalperioden
- 6) oplysning om den anvendte diskonteringsfaktor før skat

Kravene er specifikke og giver investor et prognose og kontrol grundlag, når oplysningerne præsenteres på en enkel og overskuelig måde. De detaljerede krav har sin beretti-

gelse, da de opgjorte nedskrivningstest på goodwill i de fleste tilfælde er et af de største skøn foretaget af virksomhedens ledelse i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. I den regnskabsmæssige præsentation er det vigtigste noteoplysningskravene i relation til nedskrivningstest på goodwill.

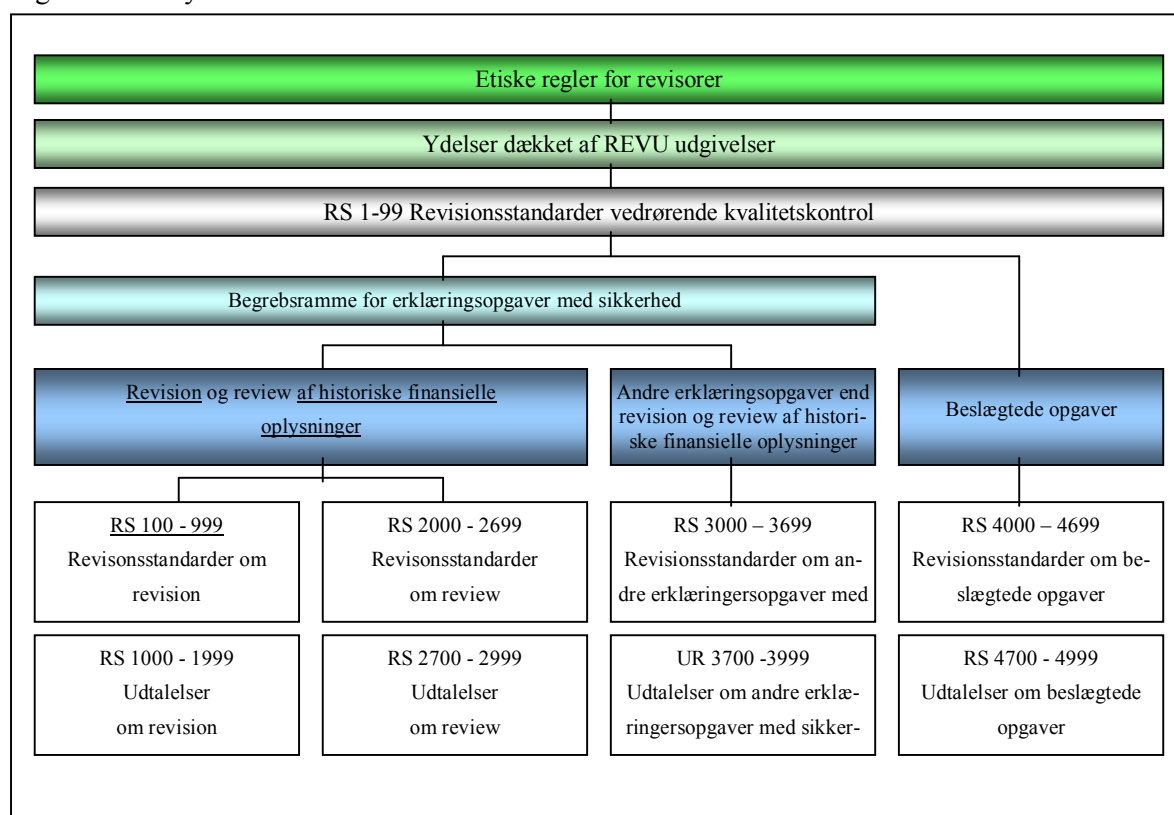
Der er nu foretaget gennemgang af den regnskabsmæssige behandling af nedskrivningstest på goodwill, hvor opstilling af en nedskrivningstest blev foretaget og den regnskabsmæssige præsentation blev beskrevet, hvorfor fokus i det efterfølgende rettes mod revisionen af nedskrivningstest på goodwill.

4 Revision af nedskrivningstest på goodwill

Formålet med revision er, at give høj grad af sikkerhed for, at regnskabet som helhed ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Høj grad af sikkerhed relaterer sig til summen af revisionsbevis, som er nødvendigt for, at revisor kan konkludere, at regnskabet som helhed ikke indeholder væsentlig fejlinformation.

Denne del af afhandlingen vil gennemgå de enkelte faser ved revision af nedskrivningstest på goodwill. Revisionen tager afsæt i den regnskabsmæssige del af afhandlingen. Nedenfor er vist revisionsstandard systemet, hvor afhandlingen fokuserer på revision af historiske finansielle oplysninger, hvor RS-systemet viser, at revisionsstandarderne fra RS100-999 skal tages i anvendelse.

Figur 17: RS-systemet

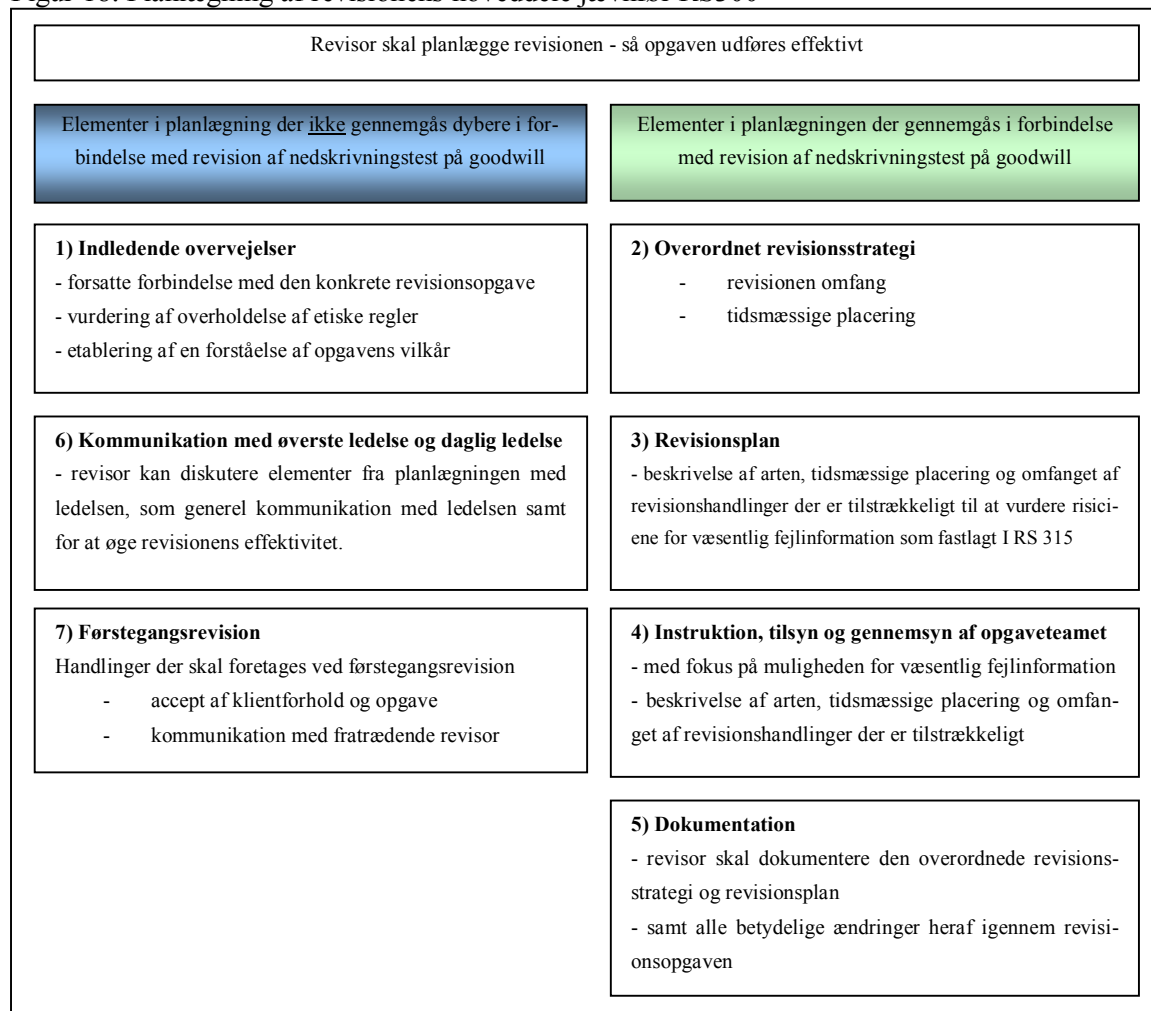

I det efterfølgende gennemgås de overvejelser revisor skal foretage i forbindelse med planlægning, udførelse og rapportering af sin revision. De enkelte faser revisor skal igennem, gennemgås først teoretisk og efterfølgende i praksis ved eksempler.

4.1 Planlægning

Planlægning af revision i forbindelse med regnskaber starter i RS 300 "Planlægning af revision af regnskaber". Revisionsstandarden foreskriver hvilke faser revisor skal gennemgå i forbindelse med sin planlægning.

Figur 18: Planlægning af revisionens hoveddele jævnfør RS300

Ovenstående figur illustrerer de hovedområder, der skal indgå i revisors planlægning af revisionen i forbindelse med årsrapporten. Figuren er opdelt i to kolonner. Venstre kolonnen indeholder de punkter som er en del af hele planlægningsprocessen, men skal ikke indeholde særskilt omtale af revision af nedskrivningstest på goodwill. Højre kolonne illustrerer de områder som skal behandles i forbindelse med den årlige revision af enkelte regnskabsområder som fx goodwill.

De enkelte faser gennemgås i det efterfølgende i forhold til en planlægning af revision af nedskrivningstest på goodwill.

4.1.1 Indledende overvejelser

Der skal foretages indledende vurderinger, inden revisor kan foretage sig egentlige revisionshandlinger. Det vedrører fortsættelse af klientforhold samt overholdelse af etiske krav til for eksempel uafhængighed og forståelse af opgavens vilkår.

Disse indledende overvejelser sikrer, at revisor bevarer den nødvendige uafhængighed, at den daglige ledelses integritet ikke påvirker revisors villighed til at forsætte på opgaven samt der ikke foreligger misforståelser i forhold til opgavens vilkår.

4.1.2 Overordnet revisionsstrategi

Den overordnede revisionsstrategi dækker over revisionsopgavens omfang og tidsmæssige placering. Den overordnede revisionsstrategi benyttes efterfølgende ved opstilling af den mere detaljerede revisionsplan.

Den overordnede revisionsstrategi skal indeholde en beskrivelse af følgende:

- *Den regnskabsmæssige begrebsramme*
- De opstillede deadlines for rapportering samt frister for kommunikation med øverste og daglig ledelse.
- Fastlæggelse af niveau for væsentlighed samt foreløbig identifikation af områder med høje risici for væsentlig fejlinformation og planlægge revisors mulighed for *at opnå bevis for effektivitet i virksomhedens interne kontroller*
- De ressourcer der tænkes anvendt på konkrete revisionsområder specielt på områder med høje risici, herunder *valg af teammedlemmer* med passende erfaring eventuelt suppleret med specialister
- *De ressourcer og timer der ønskes anvendt* på revisionsområder med høj risiko samt omfanget af *gennemsyn af teamets arbejde*
- *Hvornår ressourcerne skal benyttes* enten i forbindelse med løbende revision eller ved den afsluttende revision
- Hvordan ressourcerne ledes, instrueres og tilses samt angivelse af forventede opfølgninger og teammøder afholdes⁴¹

RS300 beskriver yderligere i bilagene flere eksempler på hvilke overvejelser revisor kan foretage i forbindelse med fastlæggelse af den overordnede revisionsstrategi. Disse er

⁴¹ Kilde: RS 300, afsnit 8-12

kort summeret i bilag 3 i forhold til goodwill. Ud fra ovenstående elementer kan revisor fastlægge sin revisionsstrategi.

4.1.3 Revisionsplan og revisionsproces

Revisionsplanen omfatter arten, den tidsmæssige placering og omfanget af de revisionshandlinger, der planlægges udført af opgaveteamet, således der opnås tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til reduktion af revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau.

Revisionsplanen skal ifølge revisionsstandarden indeholde følgende:

”En beskrivelse af arten, den tidsmæssige placering og omfanget af de planlagte risikovurderingshandlinger, der er tilstrækkelige til at vurdere risiciene for væsentlig fejlinformation, sådan som det er fastlagt i RS315. Forståelse af virksomheden og dens omgivelser og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation.

En beskrivelse af arten, den tidsmæssige placering og omfanget af planlagte yderligere revisionshandlinger på revisionsmålsniveau for alle væsentlige transaktionstyper, balanceposter og oplysninger, sådan som det er fastlagt i RS330. Revisors handlinger som reaktion på vurderede risici. De planlagte yderligere revisionshandlinger afspejler revisors beslutning om at teste eller undlade at teste kontrollers funktionalitet samt arten, den tidsmæssige placering og omfanget af planlagte substanshandlinger, og...”

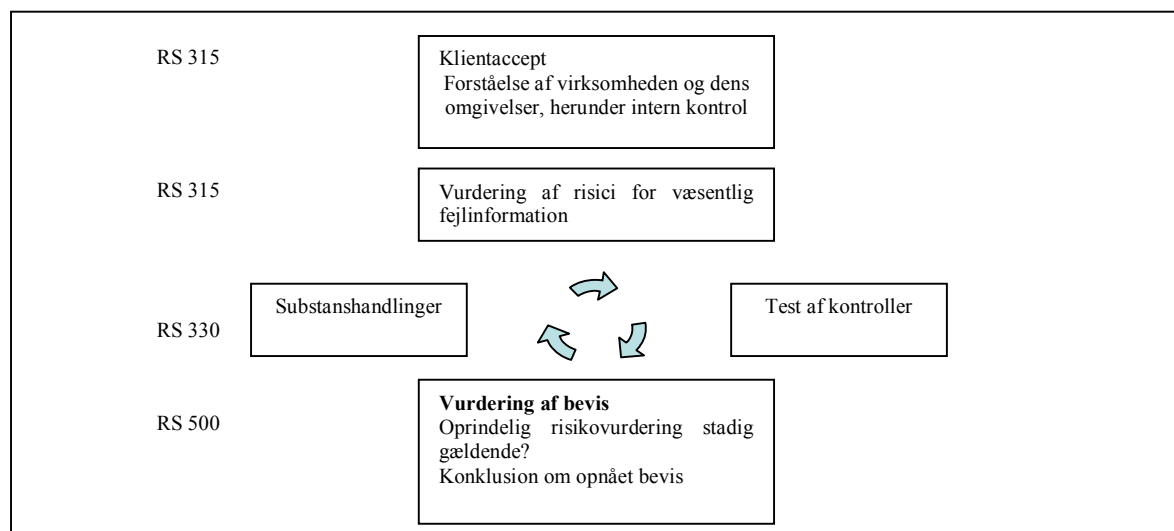
Ovenstående citeret fra RS300 beskriver hvorledes revisor skal foretage indledende risikovurderingshandlinger. Denne del af revisionsprocessen vil ligge først. Efter forståelse af virksomheden og muligheden for væsentlig fejlinformation vil det være muligt at udvælge væsentlige transaktionstyper, balanceposter og oplysninger hvorpå der skal planlægges revisionshandlinger.

Revisionsmålet med størst risiko er værdiansættelse, da beregninger for goodwill er kompliceret og indeholder en række skønselementer. For revisionsmålene fuldstændighed, ejendomsret, periodisering og tilstedeværelse er risikoen lav når goodwill først er indregnet i iht. IFRS 3. Vedrørende præsentation skal oplysningskravene overholdes, hvorfor præsentation ligeledes er vurderet til, at have en lav risiko.

Revisionsvejledning nummer 1 er erstattet af tre kerne revisionsstandarder RS 315, RS 330 som omtalt ovenfor og RS 500. De tre standarder har set dagens lys som en følge af virksomhedernes internationalisering, den teknologiske udvikling, de seneste års regnskabskandaler samt øget brug af regnskabsmæssige skøn og dagsværdier. Standarderne

påvirker revisionsprocessen således processen i højere grad er risikostyret og baseres på revisors dybere og bredere kendskab til virksomheden jf. nedenstående figur.

Figur 19: Revisionsprocessen efter danske revisionsstandarder

Kilde: Revision og regnskabsvæsen, juni 2005, Ny revisionsrisikomodel, Anders Bisgaard, med tilføjelser.

Revisionsprocessen er en løbende og iterativ⁴² proces, hvor revisor kan blive nødt til at ændre den oprindelige revisionsstrategi og revisionsplan, hvis revisor vurderer, at den oprindelige risikovurdering ikke er gældende. Det være sig væsentligt ændrede informationer i forhold til planlægningen samt modsigende revisionsbevis fra henholdsvis test ved substanshandlinger og test af kontrolmiljø. Når revisor vurderer, at den fastlagte eller ændrede risikovurdering er gældende og der er opnået tilstrækkeligt revisionsbevis kan der drages en samlet konklusion.

4.1.3.1 Instruktion, tilsyn og gennemsyn af opgavetemaet

Revisor skal planlægge arten, omfanget og den tidsmæssige placering af instruktion, tilsyn og gennemsyn af opgavetemaets arbejde. Instruktionen, tilsynet og gennemsynet varierer i forhold til opgavens størrelse, kompleksitet, revisionsområdet, risici for fejlinformationer samt kompetencen hos den enkelte medarbejder.

Vurderes et revisionsområde for eksempel som havende en væsentligt risiko for fejlinformation vil revisor øge omfanget af instruktion og tilsyn med opgavetemaets medlemmer, desuden vil revisor udføre et deltaljeret gennemsyn af revisionsområdet. RS220

⁴² Tidligere udførte aktiviteter skal suppleres, hvor det er nødvendigt i lyset af senere udførte aktiviteter. Der er loops tilbage i processen.

ajourført november 2005 indeholder detaljeret vejledning om instruktion, tilsyn og genemsyn ved revisionsarbejde for den opgaveansvarlige partner. Der kan særligt nævnes, at den opgaveansvarlige partner ved revision af regnskaber for børsnoterede virksomheder skal sikre sig, at der er udnævnt en kvalitetssikringskontrollant.⁴³

4.1.3.2 Dokumentation

Der skal foretages dokumentation af de vurderinger og væsentlige ændringer af revisionsstrategien og revisionsplanen, som revisor foretager i forbindelse med planlægningen.

Dokumentationen af den overordnede revisionsstrategi foretages i et planlægningsnotat eventuelt med henvisning til særskilt notat for uddybende kommentarer ved større og komplekse opgaver.

Den udarbejdede revisionsplan dokumenterer i sig selv, at revisor har foretaget tilstrækkelig risikovurderingshandling på art, tidsmæssig placering og omfang i kombination med planlagte revisionshandling for væsentlige transaktionstyper og balanceposter, når disse dækker de vurderede risici fra den overordnede planlægning.

4.1.3.3 Kommunikation med øverste ledelse og daglig ledelse

Revisor kan foretage kommunikation med ledelsen i forbindelse med planlægning af revisionen. Kommunikationen kan benyttes i forbindelse med planlægning af en mere effektiv revision, hvor for eksempel enkelte arbejdshandlinger med fordel kan udarbejdes eller forberedes af virksomhedens ansatte. Denne form for planlægning skal foretages i forhold til ikke at gå på kompromis med forudsigeligheden i revisors revisionshandling.

Kommunikation med ledelsen kan også anvendes til at bringe revisor på forkant i forhold til en børsnoteret virksomhed med kvartalsmeddelelser til fondsbørsen. Det vil således være hensigtsmæssigt at revisor planlægger sin revision af nedskrivningstest på goodwill således resultatet og et eventuelt nedskrivningsbehov kan forelægges direktionen og bestyrelsen inden udsendelse af 3. kvartalsmeddelelse som indeholder forventninger til årets resultat.

⁴³ RS 220, afsnit 36.

4.1.3.4 Førstegangsrevision

RS300 beskriver, at der skal foretages samme handlinger i forbindelse med førstegangsrevision som i forbindelse med en forsættende revision. Revisor skal specielt ved førstegangsrevision foretage følgende:

1. Udføre handlinger vedrørende accept af klientforhold og revisionsopgave
2. Kommunikation med fratrædende revisor

Desuden skal revisor foretage overvejelser om gennemgang af den tidligere revisors arbejdspapirer, gennemgang af anvendt regnskabspraksis i forbindelse med planlægning af revisionen, revision af primobalance samt udvælgelse af medlemmer i revisionstemaet.

4.1.4 Planlægningsnotat, revision af goodwill – praktisk eksempel

I dette afsnit vil jeg opstille et planlægningsnotat indeholdende revisionsstrategi og revisionsplan for området goodwill og derunder revision af nedskrivningstest. Selve revisionsplanen med revisionshandlingerne udarbejdes under udførelse af revisionen.

Eksempel 1: Planlægningsnotat og revisionsstrategi på goodwill.

Goodwill

Goodwill for 800 stammer hovedsageligt fra tilkøb til TDC A/S' to forretningsenheder Internet og Totalløsninger. Goodwillen er indregnet efter IAS 38 og revideres i forhold til IAS 36. Hovedparten af goodwillen svarende til 750 kan allokere til to tilkøb til hver af forretningsenhederne i 2003 og 2005.

Til forretningssegmentet Internet var der foretaget tilkøb af internet virksomheden Song i 2003 hvor koncerngoodwill blev opgjort til 400. Song blev i løbet af 2004 fusioneret ind i forretningsenheden TDC Internet og er nu en fuldt integreret del.

Vedrørende segmentet Totalløsninger blev der i 2005 foretaget opkøb af konkurrenten CB-Mobil. Den samlede koncerngoodwill ved købet af CB-Mobil blev opgjort til 350. CB-Mobil er en særskilt enhed af Totalløsninger.

Revisionsmæssigt er der tale om en simpel post bortset fra revision af nedskrivningstest. *Den iboende risiko vurderes at være høj*, da de to forretningsenheder begge operer på markeder der ændrer sig indenfor en kort årrække pga. den teknologiske udvikling. Revisionsmålet værdiansættelse har en høj risiko mens de øvrige revisionsmål vurderes, at have en lav risiko.

Regnskabsprocessen består i økonomichefens udarbejdelse af nedskrivningstest samt ledelsens vurdering af nedskrivningsbehov. Der er ikke udarbejdet procedurer for, at rapportere indikationer på nedskrivningsbehov samt udarbejdelse af nedskrivningstest. På grund af manglende effektive kontroller, vurderer vi ikke kontrollerne. *Kontrolrisikoen er således høj.*

Økonomichefen foretager udarbejdelse af nedskrivningstest efter ledelsens godkendelse af næste års budget. Nedskrivningstestene foreligger inden udgangen af oktober. *Vi foretager revision af de udarbejdede nedskrivningstest ved vores løbende revision i oktober.*

Revisionen af nedskrivningstest på goodwill er planlagt, således *den øverste ledelse* kan informeres om vores resultat fra den løbende revision inden udsendelse af børsmeddelelse for 3. kvartal.

Sagsansvarlig Børge Bredahl, cand. merc. aud med 10 års erfaring og kendskab til cash flow modeller fra værdiansættelse af virksomheder *foretager revision af nedskrivningstestene*. Der er *afsat 10 timer* til revision af området.

Opfølgning og gennemgang på området foretages dels i forbindelse med afslutningen af den løbende revision og i forbindelse med den afsluttende revision i februar måned. Revisionen af nedskrivningstestene og området goodwill gennemgås og godkendes efterfølgende af partner Christian Christensen.

Ved revision af området goodwill skal vi særlig ved nedskrivningstestene foretage en vurdering af værdien på goodwill, herunder gennemgå de af selskabet anvendte modeller og forudsætninger. Der skal specielt tages højde for den faldende aktivitet og overskudsgrad hos forretningsenheden Totalløsninger jævnfør vores regnskabsanalyse. Regnskabsanalysen er udarbejdet på baggrund af den modtagne balance pr. 31/8 2006. Ifølge ledelsen kan faldet i segmentet Totalløsninger henledes til omkostninger forbundet med sammenkøring af CB-Mobil og Totalløsninger kombineret med en ny konkurrent på markedet, hvorfor der er indikationer på værdiforringelse. Revisionsindsatsen på nedskrivningstestene skal specielt rettes mod CB-Mobil.

4.1.5 Delkonklusion planlægning

Planlægningsprocessen i forbindelse med revision blev gennemgået i det ovenstående, hvor udgangspunktet for revisors planlægning er RS 300. De væsentligste faser som revisor skal igennem i forbindelse med planlægningen af sin revision er:

- Indledende overvejelser
- Fastlæggelse af overordnet revisionsstrategi
- Udarbejdelse af revisionsplan⁴⁴

Disse faser dokumenteres i revisors planlægningsnotat. Der blev med fokus på revision af området goodwill udarbejdet et afsnit til planlægningsnotatet. Afsnittet skal beskrive hovedindholdet af regnskabsposten goodwill med angivelse af beløb fordelt på virksomhedens regnskabssegmenter. Notatet bør desuden koble revisors indledende overvejelser og analytiske handlinger sammen med det udarbejdede afsnit, herved opnås kontinuitet. Et eksempel kunne være; revisor har identificeret at en enkelt division har dårligere regnskabsmæssige resultater end budgetteret. I denne situation skal revisor ved udarbejdelse af sit planlægningsnotat beskrive forholdet. Derved kan revisionsindsatsen primært rettes mod allokeret goodwill til denne division.

Revisionsplanen udarbejdes i næste del af afhandlingen vedrørende ”udførelse af revisionen”.

⁴⁴ Fastlægges i forbindelse med gennemgang af den udførende revision

4.2 Udførelse af revisionen, teoretisk

Til brug for revision af nedskrivningstest på goodwill foreligger der ikke en revisionsstandard der præcis omhandler dette område. Den metode der skulle anvendes i IAS 36 var ifølge den regnskabsmæssige behandling en cash flow model eller opgørelse af en nettosalgsværdi. Der er således tale om en dagsværdi beregning, hvor der kun skal foretages nedskrivning hvis dagsværdien er lavere end den bogførte værdi.

Ved revision af dagsværdier anvendes RS545 der specifikt omhandler ”Revision af målinger til og oplysninger om dagsværdi”. I det efterfølgende tages der udgangspunkt i RS545. De enkelte faser fra RS545 gennemgås først teoretisk, hvorefter der samles op og fokuseres på den praktiske anvendelse.

4.2.1 Opnåelse af forståelse for virksomhedens proces, kontrolprocedurer og risikovurdering

Det er ledelsen ansvar at etablere en regnskabsafslæggelsesproces i forbindelse med måling af dagsværdier. Specielt på komplekse områder, hvor der udøves betydelige skøn og usikkerheder med hensyn til fremtidige hændelser, hvilket er tilfældet ved beregning af dagsværdier for en CGU. Det er vigtigt, at revisor har forståelse for målingsprocessen og dens kompleksitet således revisionsstrategien kan fastlægges bedst muligt, hvorved revisor kan fastlægge arten af sine revisionshandlinger, den tidsmæssige placering og omfanget af revisionshandlinger.

RS545 oplister overvejelser revisor bør foretage ved forståelse af virksomhedens målinger og oplysninger til dagsværdier:

- ”Relevante kontrolprocedurer vedrørende processen for udarbejdelse af nedskrivningstest, eksempelvis omfattende kontrol over data samt funktionsadskillelse mellem den som udarbejder nedskrivningstesten og dem, der har ansvaret for at foretage korrekt værdiansættelse af goodwill fx økonomichefen eller den adm. direktør
- Ekspertise og erfaring hos de personer der udarbejder nedskrivningstesten
- Typen af regnskabsposten og transaktioner (eksempelvis om regnskabsposterne fremstår på grundlag af hyppige rutinetransaktioner eller om de fremstår på basis af ikke-rutinetransaktioner)
- Det omfang, hvori virksomheden benytter specialisters arbejde ved fastlæggelse af målinger til og oplysninger om dagsværdi
- Ledelsens væsentligste antagelser anvendt ved fastlæggelse af budgetforudsætningerne og diskonteringsfaktoren

- Dokumentation, der understøtter ledelsens forudsætninger
- De benyttede metoder til udvikling og anvendelse af ledelsens forudsætninger og til overvågning af ændringer i disse forudsætninger
- Integriteten af ændringskontroller og sikkerhedsprocedurer med hensyn til værdiansættelsesmodellerne
- Kontrollerne med konsistensen, rettidigheden og pålideligheden af de data, der anvendes i værdiansættelsesmodellerne⁴⁵

Når revisor har opnået forståelse for virksomhedens procedurer i forbindelse med måling og oplysninger til dagsværdi skal revisor vurdere den iboende risiko og kontrolrisikoen.

Den *iboende risiko* er udtryk for hvor udsat en måling til dagsværdi er for fejlinformation uafhængigt af eventuelle interne kontroller. Muligheden for fejlinformation på goodwill er ifølge den regnskabsmæssige behandling, at virksomheden ikke foretager nedskrivning af goodwill til genindvindingsværdien. Risikoen for fejlinformation kan opdeles i henholdsvis målingskompleksitet og virksomhedens generelle forhold.

Målingskompleksiteten for en nettosalgsværdi ved opslag i kurslister er simpel, hvilket vil betyde en lav iboende risiko. Modsat cash flow beregninger hvor særskilte pengestrømme opgøres, budgetter anvendes og kapitaliseringsfaktorer fastsættes vil typisk medføre en moderat til høj iboende risiko.

Virksomhedens generelle forhold påvirker også den iboende risiko, da en stabil virksomhed indenfor en forudsigelig og stabil branche vil have en lavere iboende risiko modsat en virksomhed der operer på et marked med høj konkurrence, et ustabil marked, afhængig af støtteordninger mv. har en høj iboende risiko.

Kontrolrisikoen er risikoen for, at fejl ved måling til dagsværdi ikke opdages eller forebygges og korrigeres rettidig af virksomhedens interne kontroller. Kontrolprocedurerne kan være særligt begrænsende når ledelsens subjektive skøn ligger til grund for måling til dagsværdier og i de fleste virksomheder vil der være tale om ikke rutine arbejde, hvilket øger kontrolrisikoen væsentligt.

I relation til børsnoterede selskaber skal revisor overveje kontrolrisikoen i forhold til, at virksomhederne fx har oprettet en revisionskomitee og eventuelt har en intern revision.

⁴⁵ RS 545, afsnit 12 tilrettet i forhold til goodwill

Revisionskomiteen og den interne revision forestår sikring og overvågning af interne kontroller, rapporteringsprocessen og koncernregnskabet, herunder overvågning af nedskrivningstest på goodwill. Det vil sænke kontrolrisikoen væsentligt, at revisionskomiteen og den interne revision har overvåget og gennemgået den regnskabsmæssige rapporteringsproces for nedskrivningstest på goodwill.

Vurdering af iboende risiko og kontrolrisikoen anvendes til, at fastsætte arten, den tidsmæssige placering og omfanget af revisionshandlingerne. Den iboende risiko og kontrolrisikoen kan fastsættes med følgende værdier lav, moderat og høj, hvilket giver en kombineret risikovurdering.

Den kombinerede risikovurdering⁴⁶ fastsætter omfanget af revisors revisionshandling. Såfremt den kombinerede revisionsrisiko er høj skal revisor foretage flere substansrevisionshandling mens en lav risikovurdering giver revisor mulighed for, at støtte sit revisionsbevis på systemrevision.

4.2.2 Vurdering af egnethed⁴⁷

Ved vurdering af egnetheden for indregning af goodwill foretages det ud fra den regnskabsmæssige begrebsramme IFRS, herunder den anvendte regnskabspraksis i forhold til virksomheden, branchen og hvor egnet virksomhedens målinger er.

Revisor skal opnå bevis for ledelsens intentioner med de enkelte CGU'er, som oftest er afgørende for virksomhedens brug af dagsværdier. Revisionsbeviset for ledelsens intentioner vil være et professionelt vurderings spørgsmål, hvorfor revisionshandlingerne vil være forespørgsel til ledelsen. Svarene underbygges og bekræftes ved at overveje følgende ifølge RS 545:

- ”At overveje ledelsens historik i forbindelse med at gennemføre erklærede intentioner med aktiver og forpligtelser
- At gennemgå skriftlige planer og anden dokumentation, der omfatter passende budgetter, mødereferater mv.
- At overveje ledelsens erklærede årsager til at vælge en bestemt handlingsplan
- At overveje ledelsens muligheder for at gennemføre en bestemt handlingsplan under virksomhedens økonomiske situation, herunder følgerne af dens kontraktmæssige forpligtelser”⁴⁸

⁴⁶ Kombineret risiko = Iboende risiko * Kontrolrisiko kan omskrives til Opdagelsesrisiko = Revisionsrisiko/Kombineret risiko

⁴⁷ Egnethed; graden af revisionsbevisets kvalitet

Anvender virksomheden alternative målingsmetoder til brug for beregning af dagsværdien skal revisor igen vurdere om målingsmetoden er egnet efter virksomhedens regnskabsmæssige begrebsramme.

RS 545 beskriver hvilke overvejelser revisor skal foretage når ledelsen anvender en alternativ målingsmetode:

- ”Ledelsen har foretaget en tilfredsstillende vurdering i forhold til en alternativ metode frem for den traditionelle metode eller den forventede pengestrømsmetode.
- Værdiansættelsesmetoden er egnet efter omstændighederne, givet arten af det aktiv eller den forpligtelse, der værdiansættes
- Værdiansættelsesmetoden er egnet i forhold til virksomheden, branchen og det miljø, som virksomheden opererer i”.⁴⁹

Revisor skal i den forbindelse være særlig opmærksom, hvis virksomheden har benyttet flere værdiansættelsesmodeller med forskellige målingsresultater. Virksomhedens ledelse skal i forbindelse med valg og skift af værdiansættelsesmetode på fyldestgørende vis kunne redegøre for valget eller skiftet og hvorfor den er et bedre egnet grundlag for målingen.

4.2.3 Anvendelse af specialister

Det er revisors opgave at afgøre, om der skal anvendes specialister i forbindelse med revision af nedskrivningstest på goodwill. Dette sker ud fra en vurdering af, hvilke kvalifikationer, erfaringer og viden de enkelte team medlemmer har på det pågældende revisionsområde. Grundet opgavens størrelse og kompleksitet kan revisor beslutte at anvende specialister.

Planlægger revisor at anvende en specialist skal specialistens arbejde afpasses revisionens formål samt kravene i RS 620⁵⁰. Specialisten har ansvaret for forudsætningernes rimelighed og de anvendte metoder. Revisor skal ved anvendelse af specialister overveje revisionsbevisets kvalitet. Revisors primære opgave ved anvendelse af specialisters arbejde er at få forståelse for de væsentligste forudsætninger og metoder, der er anvendt samt hvorvidt de er rimelige og fuldstændige.

⁴⁸ RS 545, afsnit 23 tilrettet i forhold til goodwill

⁴⁹ RS 545, afsnit 25 tilrettet i forhold til goodwill

⁵⁰ RS 620 foreligger endnu kun i engelske udgave ”ISA 620 Using the Work of an Expert”.

4.2.4 Test af virksomhedens målinger og oplysninger til dagsværdi

Revisor foretager ud fra sin vurdering af iboende risiko og kontrolrisiko test af virksomhedens målinger og oplysninger til dagsværdi. Ved revision af nedskrivningstest på goodwill er den regnskabsmæssige begrebsramme IAS 36, hvor virksomheden ifølge den regnskabsmæssige behandling gennemgang kunne anvende nettosalgsværdien eller nytteværdien beregnet ved at tilbagediskontere pengestrømme.

Beregning af dagsværdien ved at anvende nettosalgsværdien vil ikke give de store revisionsmæssige problemer mens beregning af nytteværdien ved at tilbagediskontere pengestrømme betragtes som en kompleks måling, da målingen indeholder større usikkerhed med hensyn til pålideligheden. Usikkerhedsmomenterne er høj grad af skøn og subjektivitet i budgetperioden, væsentlige og komplekse forudsætninger som vækstraten i terminalperioden og wacc'en jf. afsnit 3.3.5 "Diskonteringsfaktor", usikkerhed med hensyn til fremtidige begivenheder samt fravær af objektive data.

Revisor planlægger således sin revision ud fra sit kendskab til målingsprocessen og dens kompleksitet. Ifølge RS 545 skal revisor vurdere følgende ved test af virksomhedens måling og oplysninger til dagsværdi:

1. De af ledelsens anvendte forudsætninger er rimelige
2. Målingen af nytteværdien sker ved brug af den traditionelle metode
3. Ledelsen benyttede relevant information, som var rimeligt tilgængeligt på tidspunktet
4. Fundne afvigelser mellem forudgående periodes og indeværende periodes måling ikke hidrører fra ændringer i den økonomiske situation ⁵¹

De anvendte forudsætninger skal være rimelige både i sammenhæng og individuelt. Ledelsens forudsætninger er de væsentligste komponenter i en værdiansættelsesmodel, og revisor skal vurdere om de væsentligste forudsætninger er rimelige. I et rimeligt grundlag for måling til dagsværdi skal forudsætningerne være følgende:

1. **Relevante** – relevante kriterier bidrager til konklusioner, der understøtter beslutningsprocessen hos de tiltænkte brugere.
2. **Pålidelige** – pålidelige kriterier resulterer i en rimelig konsistent vurdering eller måling, når kriterierne er anvendt under lignende omstændigheder af andre revisorer med samme kvalifikationer, herunder vedrørende præsentation og oplysning, hvor det er relevant
3. **Neutrale** – neutrale kriterier bidrager til konklusioner, der er upartiske

⁵¹ RS 545, afsnit 37-38 tilrettet i forhold til goodwill

4. **Forståelige** – forståelige kriterier bidrager til konklusioner, som er klare, dækkende, og som ikke kan fortolkes væsentligt forskelligt
5. **Fuldstændige** – tilstrækkelige fuldstændighed er relevante faktorer, som kunne påvirke konklusionen på opgavens omstændigheder, ikke udelades⁵²

Det er revisors opgave at vurdere, om de væsentligste forudsætninger er rimelige ud fra ovenstående kriterier. Forudsætningerne er understøttet af forskellige former for bevis. Revisor bedømmer i den forbindelse kilden og pålideligheden af beviset, som understøtter ledelsens forudsætninger. Nedenfor er vist styrken for det enkelte revisionsbevis.

Figur 20: Styrken af revisionsbevis

Revisionsbevis	Stærkere	Svagere
Kilde	Ekstern - uafhængig person	Intern
Relevant intern kontrol	Effektiv	Ineffektiv/ingen kontrol
Revisors involvering	Direkte, fx observation	Indirekte, fx forespørgsel
Bevisets form	Skriftlig	Mundtlig
Ægthed	Original	Kopi

Kilde: Revision og regnskabsvæsen, juni 2005, Ny revisionsrisikomodel, Anders Bisgaard

Ved opstilling af forudsætningerne i en værdiansættelsesmodel til brug for nedskrivningstest af virksomhedens goodwill vil ledelsen have udøvet væsentligste skøn som lægges til grund som forudsætninger. Styrken af revisionsbeviset er således svagere i og med kilden er intern. Revisor skal derfor fokusere sin indsats på de væsentligste forudsætninger og vurdere disse mere indgående, når ledelsen har fastsat forudsætningerne.

De væsentligste forudsætninger er de parametre der påvirker målingen til dagsværdi væsentligt. Revisor overvejer følsomheden ved ændring af de væsentligste parametre i værdiansættelsen. Revisor kan opfordre ledelsen til, at foretage følsomhedsanalyser i forbindelse med måling af dagsværdien. Opstiller ledelsen ikke disse skal revisor særligt overveje, om det er muligt at foretage en konkret og rimelig vurdering af dagsværdien eller følsomhedsanalyserne skal udarbejdes.

Dataene i værdiansættelsesmodellen skal ligeledes testes af revisor. De anvendte data skal være nøjagtige, fuldstændige og relevante. Testen kan desuden bestå i at bekræfte kilden til dataene, efterberegning samt intern konsistens.

⁵² RS Begrebsramme for erklæringsopgaver med sikkerhed, afsnit 36

Ved efterberegning kan revisor foretage et uafhængigt skøn over dagsværdien ved, at anvende revisors egen værdiansættelsesmodel. Herved kan revisor understøtte den af virksomheden foretaget måling. Dette kan kombineres med, at revisor anvender egne forudsætninger sammenholdt med de af ledelsen fastlagte forudsætninger. Ved vurdering af ledelsens forudsætninger og revisors eventuelt eget uafhængige skøn kan revisor støtte sig til RS 520 "Analytiske handlinger". Standarden beskriver flere eksempler på analytiske handlinger som, at sammenligne oplysninger fra tidligere perioder, branchetal, nøgletal, avanceprocenter, graden af sikkerhed i forhold til anvendte kilder, vurdering af kontroller m. fl.

Endelig skal revisor overveje efterfølgende begivenheders betydning for målingen af dagsværdien. Specielt transaktioner og begivenheder efter statusdagen, men inden afslutning af revisionen. Her tager revisor udgangspunkt i RS 560 "efterfølgende begivenheder", hvor handlingerne typisk vil omfatte forespørgsler til ledelsen samt gennemlæsning af seneste perioderegnskab samt ledelsesreferater.

4.2.5 Oplysninger om dagsværdier

Virksomheden skal på behørig vis beskrive anvendelsen af dagsværdier i årsrapporten efter den anvendte regnskabsmæssige begrebsramme. Ved gennemgangen af oplysningskravene skulle der gives flere følsomme oplysninger som bl.a. wacc'en og de primære forudsætninger. Virksomhederne kan desuden give yderligere oplysninger udover regnskabsstandardens.

Det er revisors opgave at vurdere om virksomhedens oplysninger om dagsværdier er passende i forhold til virksomhedens regnskabsmæssige begrebsramme. Der udføres samme revisionshandling som i forbindelse med revision af en måling til dagsværdi, som indregnes i årsrapporten. Herudover overvejer revisor særlige forhold som:

Hvis en måling indeholder høj grad af usikkerhed

I denne forbindelse skal revisor vurdere om virksomheden har givet tilstrækkelige oplysninger til at informere brugeren af regnskabet om denne usikkerhed.

Beskrivelse af ændringer i værdiansættelsesmetoderne

Revisor skal ved ændringer i værdiansættelsesmetoderne vurdere om de regnskabsmæssige oplysningskrav er behørigt oplyst.

Giver virksomheden ikke tilstrækkelige oplysninger i henhold til sin regnskabsmæssige begrebsramme skal revisor vurdere om regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation.

4.2.6 Vurdering af revisionshandlinger

Når revisor foretager sin afsluttende vurdering/delkonklusion af sin revision af måling til dagsværdier skal revisor både vurdere tilstrækkeligheden og egnetheden af sine revisionsbeviser. Tilstrækkeligheden udtrykker mængden af revisionsbevis og egnetheden udtrykker graden af revisionsbeviset kvalitet og styrke. Disse skal samlet reducere risikoen for væsentlig fejlinformation til et acceptabelt lavt niveau. Dernæst overvejer revisor konsistensen mellem den information, som er opnået ved revision af nedskrivningstest på goodwill, sammenholdt med revisionen af hele regnskabet.

4.2.7 Ledelsens regnskaberklæring og udtalelse⁵³

Revisor skal indhente en skriftlig udtalelse fra ledelsen vedrørende rimeligheden af de væsentligste forudsætninger anvendt i værdiansættelsesmodellen samt disse forudsætninger udviser ledelsens intentioner og kan gennemføres indenfor virksomhedens nuværende kapacitet.

Følgende bør overvejes i forbindelse med ledelsens skriftlige udtalelse:

- Godkendelse af værdiansættelsesmetodernes egnethed/kvalitet
- Der skal være konsistens i metodernes anvendelse
- Efterfølgende begivenheder ikke påvirker de foretagene målinger og oplysninger om dagsværdier.

Forslag til afsnit i regnskaberklæring udarbejdes og omtales nærmere under rapporteringsdelen. Decideret godkendelse af værdiansættelsesmetoderne og konsistensen i valg af metode bør revisor beskrive i revisionsprotokollen som også behandles i rapporteringsdelen.

⁵³ RS 545, afsnit 63

4.2.8 Kommunikation til ledelse og bestyrelse, revisionsprotokollen

Der foreligger to revisionsstandarder der vedrører kommunikation til ledelse og bestyrelse henholdsvis RS 260 ”Kommunikation af revisionsmæssige forhold til virksomhedens øverste ledelse” samt RS 265 ”Revisionsprotokollen”. Disse standarder kræver at revisor kommunikerer væsentlige revisionsmæssige forhold til virksomhedens ledelse.

Målinger til dagsværdi er ofte forbundet med en vis usikkerhed. Usikkerhedsmomenterne og væsentlige risici ved måling til dagsværdi vil være af interesse for virksomhedens øverste ledelse. Revisor vil rapportere de væsentligste forudsætninger og usikkerheder ved nedskrivningstesten samt nærmere redegøre for de subjektive vurderinger, der er foretaget. Dette gennemgås nærmere under afsnittet rapportering.

4.2.9 Delkonklusion udførelse af revisionen, teoretisk

Ovenstående gennemgang af RS 545 viser, at revisor ved revision af dagsværdier skal foretage en detail-reguleret gennemgang for overholdelse af god revisionssskik. Essensen i forhold til revision af nedskrivningstest på goodwill vil jeg fremhæve følgende områder:

1. Opnå forståelse for virksomhedens processor og kontroller ved måling af dagsværdier, hvorefter den iboende risiko og kontrolrisikoen fastlægges.
2. Revisor skal vurdere egnetheden af den anvendte målingsmetode i forhold til virksomhedens regnskabspraksis.
3. Der skal foretages test af virksomhedens målinger og oplysninger.
4. Rapportering til ledelse via revisionsprotokollen.

Standarden omhandler også anvendelse af specialister, virksomhedens beskrivelse af anvendte dagsværdier i årsrapporten samt vurdering af revisionshandlinger og udarbejdelse af en regnskabserklæring. Disse dele af standarden rammer bredt og rammer ikke direkte i essensen af revisionen af nedskrivningstest på goodwill, hvorfor de i det efterfølgende afsnit ”Revision af nedskrivningstest på goodwill i praksis” ikke behandles i samme omfang som de 4 nævnte punkter.

4.3 Revision af nedskrivningstest på goodwill i praksis

Dette afsnit skal ses som en praktisering af revisionen på nedskrivningstest for goodwill. Målet er, at udarbejde konkrete revisionshandlinger for opnåelse af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis ved revision af nedskrivningstest på goodwill i henhold til RS 545, der kun indeholder grundlæggende principper og metoder for revision af dagsværdier. Revisionshandlingerne udarbejdes i rammer i denne del. Alle revisionshandlingerne er samlet i en revisionscheckliste i bilag 2.

Gennemgangen og praktiseringen tager sit udgangspunkt i de før omtalte essens områder jf. forrige delkonklusion:

1. Opnå forståelse for virksomhedens processor ved måling af dagsværdier, hvorefter den iboende risiko og kontrolrisikoen fastlægges.
2. Revisor skal vurdere egnetheden af den anvendte målingsmetode i forhold til virksomhedens regnskabspraksis.
3. Der skal foretages test af virksomhedens målinger og oplysninger.
4. Rapportering til ledelse via revisionsprotokollen.

Det 1. step vedrører opnåelse af forståelse for virksomhedens processor i forbindelse med måling og oplysninger til dagsværdi. Der foretages i det efterfølgende en beskrivelse og diskussion af de væsentligste karakteristika i en regnskabsaflæggelsesproces ved nedskrivningstest af goodwill.

Step 2. vedrører revisors vurdering af egnetheden af de anvendte målingsmetoder. Det er forudsat i afhandlingen, at IAS 36 er accepteret i sin helhed herunder standardens metoder for beregning af nytteværdien.

Step 3. til brug for revisors test af virksomhedens målinger og oplysninger til dagsværdier vil der blive opstillet konkrete revisionshandlinger til brug for opnåelse af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis ved revision af nedskrivningstest på goodwill.

Step 4. vedrører rapportering til ledelsen via revisionsprotokollen. Det område behandles i næste del af afhandlingen, hvor revisors rapportering samlet behandles med hensyn til afsluttende notat, regnskabsaflæggelse, revisionsprotokol og revisionspåtegning.

4.3.1 Opnå forståelse for virksomhedens processor ved måling af dagsværdier

Virksomhedens måling af dagsværdien på goodwill foretages i henhold til den regnskabsmæssige del ved beregning af virksomhedens nytteværdi i dens respektive pengestrømsfrembringende enheder. Der skal opnås forståelse af virksomhedens processor for måling af nytteværdien på goodwill, hvorefter revisor kan fastlægge den iboende risiko og kontrolrisikoen.

Revisionshandling: Indledende vurdering

Opnå forståelse af virksomhedens proces for udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill til brug for fastlæggelse af revisionsstrategi.

Vurdering af den iboende risiko

Den iboende risiko i forbindelse med dagsværdi målinger af virksomhedens nytteværdi til brug for test af nedskrivningsbehov på goodwill vurderes ud fra tidligere diskussioner, at kunne svinge fra lav til en høj iboende risiko. Det skyldes, at anvendelse af en kapitalværdimodel vurderes at indeholde komplekse skøn og inputtet i modellen er subjektivt og afhængig af fremtidige begivenheder, hvilket øger den iboende risiko modsat opslag af dagsværdien i en kursliste nedsætter den iboende risiko.

Risikoen er i høj grad også afhængig af virksomhedens branche forhold og opkøbsaktiviteter. Branchen er afgørende i forbindelse med fastlæggelse af fremtidige pengestrømme, da en forudsigelig og stabil branche øger sikkerheden for bedre fastlæggelse af fremtidige pengestrømme. Virksomhedens rutine i at opkøbe virksomheder vil ligeledes kunne påvirke graden af risiko. Virksomheder med rutine og erfaring i opkøb af virksomheder vil typiske have opbygget en viden og erfaring i måling af virksomheder til dagsværdi, hvilket alt andet lige vil reducere den iboende risiko i forhold til en virksomhed med få og enkelte opkøb.

Virksomheder der agerer i forholdsvis forudsigelige og stabile brancher er fx Københavns Lufthavn og Rockwool. Udviklingen i luftfartstrafikken udvikler sig generelt stabilt samt for isoleringsbranchen i forhold til nybyggeri, industriisolerings og efterisolering kan virksomheden fremskaffe forholdsvis præcise estimater for den fremtidige udvikling og dermed omsætning. Modsat vil uforudsigelige brancher som biotekvirksomheder og it-virksomheder være relativt sværere at estimere pålidelige og fremtidige pengestrømme for.

Ved fastlæggelse af den iboende risiko bør revisor foretage vurdering af nedenstående indrammede bullet points.

Revisionshandling: Forståelse for virksomhedens måling, iboende risiko

Vurder virksomhedens iboende risiko ud fra følgende faktorer:

- branchens forudsigelighed
- stabiliteten i virksomhedens aktiviteter
- virksomhedens erfaringer med opkøb og værdiansættelse af virksomheder
- kompleksiteten af målingsmetoden (fx kursliste kontra cash flow model)

Vurdering af kontrolrisikoen

Kontrolrisikoen vurderes ligeledes at kunne svinge fra lav til høj for nedskrivningstest på goodwill. Virksomhederne skal fremover foretage årlige nedskrivningstest af goodwill. Dette tilskynder, at virksomheden for iværksat kontrolprocedurer i forbindelse med opgørelse af dagsværdien. Kontrolprocedurerne kan blandt andet omfatte indførelse af procedurer for opgørelse af de enkelte CGU'ers pengestrømme og opgørelse af diskonteringsfaktoren. Har virksomheden en effektiv kontrolprocedure kan revisor afdække en større del af sin revision ved systemrevisionshandling. Kontrolrisikoen vurderes ud fra en praksis synsvinkel, at ligge på moderat eller høj, da værdiansættelse ved en kapitalværdimodel indeholder mange og komplekse forudsætninger, som svært kan afdækkes fuldstændigt ved kontrolprocedurer.

Revisionshandling: Forståelse for virksomhedens måling, kontrolrisiko

Vurder virksomhedens kontrolrisiko ud fra følgende faktorer:

- indførte procedurer for opgørelse af pengestrømme
- indførte procedurer for opgørelse af diskonteringsfaktoren
- indførte procedurer for overvågning og gennemgang af udarbejdede nedskrivningstest

Revisionsstrategi

Revisionsstrategien fastsættes herefter ud fra de valgte niveauer for den iboende risiko og kontrolrisikoen.

Nedskrivningstest på goodwill vil jf. ovenstående have en tendens mod en moderat til høj iboende risiko og en moderat til høj kontrolrisiko ved måling af nytteværdien for en CGU. Revisor skal således, udføre omfattende revision for, at nedbringe revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau⁵⁴.

⁵⁴ Ifølge revisionsrisikoformlen $RR = IB * KR * OR$

Revisionen skal derfor i høj grad afdækkes ved brug af substanshandlinger. Det gælder både regnskabsanalytiske handlinger og detailrevisionshandlinger ved gennemgang af de anvendte skøn og forudsætninger i værdiansættelsesmodellen.

4.3.2 Revisor skal vurdere egnetheden af den anvendte målingsmetode

Virksomheden kunne ifølge den regnskabsmæssige behandling anvende en cash flow model for beregning af nytteværdien for CGU'en eller ved at opgøre en nettosalgsværdi. Benyttes en af metoderne er det en egnet målingsmetode i forhold til aflæggelse af årsrapporten efter de internationale regnskabsstandarder.

Revisor skal som tidligere beskrevet opnå revisionsbevis for ledelsens intentioner med de enkelte CGU'er og herunder måling af disse til dagsværdi, hvor revisionshandlinger typisk vil være forespørgsel til ledelsen med underbyggelse af de væsentligste bemærkninger.

Revisionshandling: Egnetheden af de anvendte målingsmetoder

Vurder egnetheden af målingsmetoden:

- Anvendes en pålidelig dagsværdi minus salgsomkostninger er denne egnet.
- benyttes en traditionel cash flow model med et sæt pengestrømme er denne egnet (i hht. IAS 36)
- benyttes en forventet pengestrøms cash flow model med forskellige pengestrømme med angivet sandsynligheder er denne egnet (i hht. IAS 36)
- anvendes alternativ målingsmetode skal denne være egnet for branchen og være egnet efter omstændighederne samt virksomhedens begrebsramme.

Vurder ledelsens intentioner i forbindelse med valg af målingsmetode for de enkelte CGU'er ved:

- forespørgsel til ledelsen
- gennemgang af planer og anden dokumentation fx budgetter og mødereferater
- ved skift i målingsmetode skal ledelsen redegøre for det bedre egnede grundlag.

Problemet opstår derfor først når virksomheden anvender en anden målingsmetode end de to målemetoder som omtalt i afsnit 3.2. Revisor skal i den forbindelse være særlig opmærksom og vurdere specifikt på den anvendte model. Som allerede beskrevet ligger det uden for afhandlingen at gennemgå andre modeller end de belyste modeller i IAS 36.

4.3.3 Der skal foretages test af virksomhedens målinger og oplysninger.

Virksomheden har mulighed for, at genanvende tidligere års nedskrivningstest jf. afsnit 3.4.1 hvorfor revisionshandlinger for test af dette område opstilles inden udarbejdelse af testhandlinger for nettosalgsværdien og nytteværdien.

Genanvende tidligere års nedskrivningstest

Virksomhederne har ifølge den regnskabsmæssige del mulighed for, at genanvende en tidligere anvendt nedskrivningstest også mere end én gang. Hovedreglen for, at anvende tidligere års nedskrivningstest er, at der ikke er sket væsentlige ændringer og genindvindingsværdien fra den sidste test i væsentlig grad oversteg den regnskabsmæssige værdi. Derfor er der opstillet relevant revisionshandlinger fordelt på eksterne og interne indikationer.

Revisionshandling: Test af tidligere års nedskrivningstest

Hvis nedskrivningstesten på goodwill ikke er foretaget for indeværende år, men baseres på sidste år foretages vurdering af følgende indikationer:

Den opgjorte genindvindingsværdi fra sidste nedskrivningstest oversteg den regnskabsmæssige værdi i væsentlig grad.

Ekstern indikationer

- branchen har udviklet sig stabilt
- ingen ændring af lovgivningen indenfor det felt virksomheden operer
- renteniveauet er uændret
- den teknologiske udvikling vil ikke påvirke virksomhedens produkter eller organisation negativt

Interne indikationer

- organisationen og ledelsen er uændret
- den overordnede regnskabsanalyse viser stabile nøgletal i forhold til sidste år

Giver ovenstående anledning til væsentlige ændringer kan virksomheden ikke basere sig på den seneste nedskrivningstest, så skal der udarbejdes en ny nedskrivningstest.

Nettosalgsværdi

Ved test af målinger ved anvendelse af en nettosalgsværdi bør dette verificeres til ekstern dokumentation fx opslag i kurslister eller hvis der findes et marked for virksomhedens anlægsaktiver jf. regnskabsdelen.

Et marked for virksomhedens anlægsaktiver kunne være et vognmandsfirma, hvor lastbilerne kan opgøre en forholdsvis rimeligt og neutral nettosalgsværdi pr. lastbil, hvorved den regnskabsmæssige værdi af vognmandsfirmaet (CGU'en) inklusiv goodwill kan sammenlignes med nettosalgsværdi. Revisionen vil derfor være forholdsvis enkelt opnå revisionsbevis ved anvendelse af en nettosalgsværdi.

Revisionshandling: Test af nettosalgsværdi

Verificer nettosalgsværdien til ekstern dokumentation fx opslag i kurslister eller dokumentation for dagsværdier på anlægsaktiverne.

Nytteværdi

Ved test af målinger til dagsværdi ud fra en kapitalværdimodel vil en sådan model indeholde subjektive og komplekse skøn over både pengestrømme og den opgjorte diskonteringsfaktor. Revisors test bliver derfor af sandsynliggende karakter og ikke et entydigt facit. Revisionsbeviset bliver derfor sandsynliggørelse af de anvendte estimater. RS 545 ligger op til, at revisor koncentrerer sin revisionsindsats på de mest usikre og følsomme forudsætninger og opnår revisionsbevis for rimeligheden i disse forudsætninger.

Indsamling af revisionsbevis bliver fastlagt ud fra revisors risikovurderingshandling. Vurderingen benyttes til at fastlægge arten af revisionshandling fra henholdsvis test af kontroller eller fra substanshandling. I det efterfølgende fokuseres på revision ved brug af substanshandling.

4.3.3.1 Substanshandling

Test af pengestrømme i budgetperioden og terminalperioden

De af virksomheden opgjorte pengestrømme skal jf. gennemgangen i afsnit 3.3.1 "Budgetperioden" udarbejdes på baggrund af det seneste foreliggende og godkendte budget af ledelsen. Budgettet skal dække en 5 årig periode. En budgetperiode udover 5 år skal kunne begrundes og dokumenteres med ledelsens tidligere erfaring med korrekt fremskrivning af budgetter med en lang tidshorizont. Pengestrømme skulle desuden omregnes til efter skat og opgøres i den valuta de bliver frembragt i, som efterfølgende skulle omregnes til spotkursen på balancedagen.

Det opstillede budget måtte gerne indeholde effektiviseringer, mens omstruktureringer og fordele ved omstruktureringen skulle holdes udenfor budgettet indtil disse var forpligtende.

Revisionshandling: Test af pengestrømme i budgetperioden

- De anvendte pengestrømme i budgetperioden kontrolleres til det seneste foreliggende og godkendte budget af ledelsen.
- Det kontrolleres, at budgetterne ikke indeholder fordele fra fremtidige nyinvesteringer eller omstruktureringer som ikke er endelig forpligtende (budgetterne må indeholde effektiviseringer).
- De opgjorte frie pengestrømme er efter skat.

- De opgjorte pengestrømme er i den valuta de frembringes i og er omregnet til spotkursen på balancedagen.
- Ledelsen skal have foretaget undersøgelse af rimeligheden af forudsætninger i budgettet. Forholdet kontrolleres ved, at gennemgå de af virksomheden foretagne undersøgelser af forskelle mellem tidligere pengestrømsprognoser og faktiske prognoser.

Herudover skal revisor opnå pålideligt revisionsbevis for de anvendte forudsætninger og estimater i budgettet. Den nye revisionsstandard for gennemgang af budgetter RS 3400 "Undersøgelse af fremadrettede finansielle oplysninger" giver retningslinjer for undersøgelse af virksomhedens skøn og hypotetiske forudsætninger. Ved revision af virksomhedens opgjorte pengestrømme ud fra opstillet budget skal revisor sikre sig flere forhold set i forhold til RS 3400. Ved undersøgelse af virksomhedens skøn skal revisor opnå egnet og tilstrækkeligt revisionsbevis. Ved for det første at sikre sig, at ledelsens skøn over forudsætningerne ikke er urealistiske. Desuden skal revisor sikre sig, at det finansielle grundlag er udarbejdet på baggrund af de oplyste forudsætninger. Grundlaget skal være konsistent med virksomhedens historiske regnskaber samt virksomhedens anvendte regnskabspraksis⁵⁵. Ud fra disse grundsten i RS 3400 er der i nedenstående ramme opstillet analytiske revisionshandlinger, der skal sikre at revisor opnår tilstrækkeligt og egnet bevis for pålideligheden og rimeligheden af budgetforudsætningerne.

Revisionshandling: Test af pengestrømme i budgetperioden, forsat

Der foretages vurdering af de væsentligste budgetforudsætninger

- Omsætningsudvikling vurderes i forhold til branchen og historiske data
- Vurder om omsætningsstigning kan opnås indenfor virksomhedens nuværende kapacitet i produktion, lager, kontor m.fl.
- Dækningsgrad og overskudsgrad verificeres til realiseret og historiske data
- Vurder sammenhæng mellem aktivitet og udvikling i faste omkostninger

Der foretages stikprøvevis kontrolberegninger og indre sammenhænge efterses fra budget til pengestrømme og nedskrivningstesten

De ovenfor nævnte arbejdshandlinger giver revisionsbevis for rimeligheden, pålideligheden samt en vis grad af neutralitet for de budgetter som ledelsen har udarbejdet. Revisionsindsatsen skal udføres på de væsentligste/primære forudsætninger i budgettet. I praksis vil de primære forudsætninger typisk være omsætning, dækningsgrad, overskudsgrad, produktionskapacitet og udviklingen i faste omkostninger i forhold til aktiviteten, hvorfor de er medtaget i ovenstående revisionshandlinger.

Revisionsbeviset for pålideligheden af forudsætningerne opnås ved at sammenligne og vurdere virksomhedens historiske regnskabstal, nøgletal og vækstforventninger for bran-

⁵⁵ RS 3400, afsnit 2

chen, vurdering af virksomhedens markedsmæssige position, indhentelse af branche tal osv. med det udarbejdede budget. Styrken af revisionsbeviset er moderat, da der er tale om verificering af ledelsens skøn ud fra både historiske objektive data og subjektiv/neutral information.

De nævnte arbejdshandlinger er ikke udtømmende, men giver en indikation af, hvilke handlinger revisor kan foretage. Revisor foretager sin udvælgelse af arbejdshandlinger ud fra væsentlighed og risiko. Fokus lægges, hvor risikoen for væsentlig fejlinformation er størst.

De opgjorte pengestrømme i budgetperioden vil ligge til grund for opgørelse af pengestrømme til brug for terminalperioden. Udgangspunktet for pengestrømme for terminalperioden vil være anvendelse af tallene fra det sidste budget år jf. afsnit 3.3.2 "Terminalperioden". Væsentlige afvigelser mellem det sidste budget år og terminalåret skal kunne dokumenteres og forklares. Den væsentligste faktor i terminalperioden vil være opgørelse af vækstraten, som ifølge den regnskabsmæssige behandling ikke kan overstige den gennemsnitlige langsigtede vækstrate for de produkter eller den branche hvor CGU'en operer. Revisionen skal afdække følgende for terminalperioden:

Revisionshandling: Test af pengestrømme i terminalperioden

- Terminalårets pengestrømme er lig med det sidste budgetår- Ved afvigelser mellem sidste budgetår og terminalåret undersøges og sandsynliggøres forskellene- Ved vækstrate i terminalperioden kontrolleres det til ekstern analyse eller historisk statistik, at denne ikke overstiger branchens eller produkternes langsigtede vækstrate.

Test af diskonteringsfaktoren

Den anvendte diskonteringsfaktor skal ifølge afsnit 3.3.5 "Diskonteringsfaktor" opgøres som WACC'en før skat ved beskrivelse i årsrapporten. Modsat skal WACC'en være anvendt efter skat af virksomheden ved udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill. Opmærksomheden ved fastsættelse af diskonteringsfaktoren bliver særligt risikotillægget/præmien, som fastsættes subjektivt og ud fra ledelsen skøn. Revisor skal i den forbindelse sikre sig, at virksomheden ikke indregner et risikotillæg på diskonteringssatsen som er indregnet i pengestrømmene. Ellers vil risikoen blive indregnet dobbelt og reducere virksomhedens nytteværdi grundet fejl i anvendelsen af modellen. Revisionen af diskonteringsfaktoren skal have fokus på nedenstående i forhold til den regnskabsmæssige gennemgang:

Diskonteringsfaktoren

- Det kontrolleres, at diskonteringsfaktoren er opgjort ud fra WACC formelen.
- Kapitalstrukturen skal opgøres ud fra markedsværdier.
- Risikopræmien tager højde for de specifikke risici i CGU'en under forudsætning, af der ikke er taget højde herfor i pengestrømmene (I praksis er risikopræmien 5% i Danmark)
- Diskonteringsfaktoren er korrigeret for særlige risici på CGU niveau.
- Den anvendte diskonteringsfaktor er konsistent i forhold til tidligere test

Følsomhedsanalyse

Ved opnåelse af revisionsbevis for rimeligheden i de anvendte forudsætninger bør virksomheden eller revisor foretage udarbejdelse af følsomhedsanalyser. Følsomhedsanalysen kan anvendes til at kortlægge, hvilke faktorer som har størst indflydelse på værdiansættelsen. Følsomhedsanalysen bør betragtes som et supplement specielt når nytteværdien er nær CGU'ens nettoaktiver og analysen bør vurdere på følgende forhold:

Følsomhedsanalyse

- Hvis genindvindingsværdien er i nærheden af CGU'ens nettoaktiver, skal der udarbejdes følsomhedsanalyser
- Følsomhedsanalysen skal mindst tage højde for følgende ændringer; ændring af diskonteringsfaktor, ændring af omsætning, ændring af dækningsgrad, ændring af investeringer og ændring af vækstoffaktoren.
- Vurder rimeligheden af virksomhedens værdi fra henholdsvis budgetperioden og terminalperioden.

Der er i bilag 1 illustreret, hvordan revisor eller regnskabsudarbejder kan opstille en nedskrivningstest model med indarbejdet følsomhedsanalyse på kapitaliseringsfaktoren og på vækstraten i budgetperioden. Modellen kan ændres således der for eksempel kan lægges vægt på andre parametre som fx ændring af overskudsgrad og ændringerne i investeringer.

4.3.3.2 Test af kontroller

Udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill vil ud fra min vurdering blive foretaget en gang årligt efter ledelsens godkendelse af budgetterne for det kommende år (typisk i oktober) eller i forbindelse med årsafslutningen.

Virksomheder med mange virksomhedsopkøb vil alt andet lige have større goodwill beløb og dermed større behov for procedurer omkring nedskrivningstest på goodwill. Virksomheden vil typisk have indført interne kontroller ved udarbejdelse af nedskrivningstest og nedskrivningstestene vil sandsynligvis blive udarbejdet på forskellige tidspunkter nær eller ved årsafslutningen af hensyn til bedre udnyttelse af virksomhedens ressourcer i økonomifunktionen.

En typisk proces for nedskrivningstest på goodwill kunne være efter godkendelse af næste års budget, at en controller udarbejder og opstiller nedskrivningstesten, hvorefter en økonomichef gennemgår og godkender den udarbejdede test.

Hvis revisors risikovurdering indeholder en forventning om, at virksomhedens kontroller fungerer skal revisor udføre test af kontrollerne for at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for, at disse har fungeret effektivt i hele perioden⁵⁶. Revisor skal derfor udarbejde egnede revisionshandlinger ud fra virksomhedens procedure.

Da processen for virksomhedens nedskrivningstest vil variere fra virksomhed til virksomhed skal revisor tilrette sine revisionshandlinger ved test af kontroller i forhold til virksomhedens procedure. Revisor får kendskab til proceduren gennem interview. Nedenfor er oplyst revisionshandlinger i forbindelse med test af kontroller.

Revisionshandling: Test og vurdering af kontroller

Test af kontroller

- Foretage interview med den ansvarlige for nedskrivningstest på goodwill for klarlæggelse af virksomhedens procedure og interne kontroller ved udarbejdelse af nedskrivningstest.
- Test de kontroller som ligger i virksomhedens procedure fx:
 - controlleren udarbejder nedskrivningstest årligt
 - der anvendes ledelsens seneste godkendte budget
 - diskonteringsfaktor er fast ved anvendelse af wacc formlen
 - samme målingsmetode er anvendt på ens CGU'er
 - systemet for rapportering af indikationer på værdiforringelse af goodwill fra organisationen til økonomifunktionen fungerer
 - økonomichefen har godkendt og gennemgået nedskrivningstestene
 - væsentlige og usikre nedskrivningstest kontrolleres af ekstern konsulent

4.3.4 Oplysninger om dagsværdi i årsrapporten

Der blev i afsnit 3.7 ”Oplysningskrav til årsrapporten for nedskrivningstest på goodwill” foretaget gennemgang af kravene til oplysningerne i årsrapporten for ledelsesberetningen, anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance og noter.

Ved en væsentlig nedskrivning på goodwill skal der foretages beskrivelse af forholdet i ledelsesberetningen samt nedskrivningen skal vises på en særskilt linje i resultatopgørel-

⁵⁶ RS 330, afsnit 23

sen før ”Resultat før renter og skat”. Særligt for nedskrivningstest på goodwill er, at notekravene er omfattende. Ifølge afsnittet 3.7.4 ”Noter” skal virksomheden for væsentlige CGU’er foretage oplysninger af allokeret goodwill til CGU’erne, metoden for opgørelse af genindvindingsværdien, diskonteringsfaktoren m.fl. hvorfor revisor skal kontrollere dette ved sin revision.

Nedenfor er opstillet punkter revisor bør kontrollere ved sin revision. Anvendt regnskabspraksis og opstilling af balancen har ikke fået tilknyttet særskilt revisionshandling, da de vurderes mindre væsentligt og disse punkter gennemgås særskilt ved en revision i forbindelse med gennemgang af regnskabets overordnede indhold og sammenhæng.

Revisionshandling: Kontrol af oplysninger i årsrapporten.

Ved væsentlig nedskrivning på goodwill kontrolleres at nedskrivningen behørigt er omtalt i ledelsesberetningen og vist i en særskilt linje i resultatopgørelsen før ”Resultat før renter og skat”.

Det kontrolleres at der er oplyst følgende punkter i noterne til årsrapporten for væsentlige CGU’er:

Ved nytteværdi og nettosalgsværdi:

- oplysning af allokeret goodwill
- beskrivelse af grundlaget for opgørelse af genindvindingsværdien
- beskrivelse af hver primær forudsætning i budgetperioden (fx dækningsgrad, overskudsgrad, vækst)

Plus yderligere for nytteværdien:

- angivelse af budgetperiodens længde
- beskrivelse af forklaring på ledelsens anvendelse af en budgetperiode udover 5 år
- oplysning om vækstraten i terminalperioden
- oplysning om den anvendte diskonteringsfaktor før skat

Hvis en rimelig sandsynlig ændring kan resultere i nedskrivningsbehov er der yderligere oplysningskrav jf. afsnit 134 i IAS 36

Der er yderligere krav om beskrivelse af væsentlig goodwill der er samlet fra uvæsentlig allokeret goodwill til CGU’er jf. afsnit 135 i IAS 36

4.3.5 Delkonklusion på revision af nedskrivningstest på goodwill i praksis

Der er foretaget en praktisering af RS 545 Revision af målinger til og oplysninger om dagsværdi. Praktisering har bestået i, at konvertere hovedprincipperne i RS 545 til revisionshandling på revision af nedskrivningstest på goodwill.

De valgte revisionshandling blev opdelt i 3 områder henholdsvis revisionsstrategi, målingsmetode og test.

Ved fastlæggelse af revisionsstrategien skulle denne foretages ved at fastlægge den iboende risiko og kontrolrisikoen, som giver en kombineret risikovurdering. Ved en høj risi-

kovurdering skal revisor foretage flere substansrevisionshandlinger for, at nedbringe sin samlede revisionsrisiko.

Målingsmetoden skulle vurderes i forhold til virksomhedens regnskabsmæssige begrebsramme. Udgangspunktet for afhandlingen er, at virksomheden har accepteret IAS 36 og anvender denne standard i forbindelse med måling af genindvindingsværdien for goodwill, hvorfor revisor blot skal konstatere, at enten den traditionelle metode, den forventede pengestrømsmetode eller nettosalgsværdien er anvendt.

Revisor skal foretage test af virksomhedens målinger og oplysninger, hvorfor der blev udarbejdet test-handlinger ved revision af nedskrivningstest. Test-handlinger bestod primært i substansrevisionshandlinger, hvor der testes på de anvendte pengestrømme for budgetperioden og terminalperioden, og de indre sammenhænge i budget og nedskrivningstesten kontrolleres. Diskonteringsfaktoren kontrolleres primært for sin konsistens. Test af kontroller starter med et interview med den ansvarlige for nedskrivningstestene, hvorefter revisionshandlinger fastlægges til at teste kontrollernes effektivitet. Den væsentligste kontrol vil bestå i, at nedskrivningstesten udarbejdes af en person og efterfølgende gennemgås og kontrolleres af en på ledelsesniveau for eksempel økonomichefen.

Når revisionen af nedskrivningstestene på goodwill er foretaget, skal der udarbejdes et område notat og der skal foretages gennemgang af ansvarlig partner, hvilket afslutter og dokumenterer det udførte arbejde, hvorfor dette er medtaget i revisionschecklisten.

Alle test-handlinger er samlet i en revisionscheckliste under bilag 2.

4.4 Rapportering

I denne del redegøres for revisors rapportering set i lyset af nedskrivningstest på goodwill. Rapportering omfatter afsluttende revisionsnotat, ledelsens regnskabserklæring, revisionsprotokol samt revisionspåtegning.

4.4.1 Afsluttende notat

Det afsluttende notat skal indeholde beskrivelse og evaluering af de revisionsbeviser, som er indhentet i løbet af revisionsprocessen. Ved beskrivelse af området goodwill og herunder nedskrivningstesten skal de væsentligste forudsætninger og forhold ved nedskrivningstest på goodwill omtales. I forhold til revisionsstandard systemet skal det afsluttende notat hænge sammen med den oprindelige planlægning, hvilket er en del af den iterative revisionsproces nævnt ovenfor i afsnit 4.1.3.

Ved beskrivelse af nedskrivningstest på goodwill i det afsluttende notat skal revisor beskrive ændringer, der er foretaget i revisionsplanen på baggrund af revurderede risici.

Nedenfor er opstillet eksempel på afsluttende notat vedrørende goodwill, der er koblet sammen med den oprindelige risikovurdering og planlægning.

Eksempel 2: Afsluttende notat, Goodwill

Goodwill

Revisionen er udført som oprindelig planlagt og alle revisionshandling er udført i henhold til revisionsplanen. Der er dog under revisionen væsentlige forhold, der har påvirket revisionens art, omfang og tidsmæssige placering således:

Revurdering af risici

- Allokering af goodwill, endelig
- Ny regnskabschef, uerfaren i test

Ændring af revisionsplan

Nedskrivningstest fra virksomheden er opdateret og revuderet af os i forhold til vores revision i oktober måned

Revurdering af sikkerheden i udarbejdelsen af nedskrivningstest på goodwill og flere substanshandling end forventet

Revisionen af goodwill er afsluttet i overensstemmelse med planlægningen og de viste ændringer.

Vi har revideret de af virksomheden udarbejdede nedskrivningstest på goodwill. Henholdsvis for CB-Mobil og Song der sammenlagt har allokere over 90% af den samlede goodwill i koncernregnskabet svarende til 750.

Vi har kontrolleret de forelagte budgetter, som er godkendt af ledelsen, til de af virksomheden udarbejdede nedskrivningstest. Vi har desuden vurderet ledelsens vækstforventninger til omsætningen over de næste 5 år på 5% p.a. for sandsynlige kombineret med en stigende overskudsgrad over de næste 5 år fra 7,8% til 10%. Den øgede vækst vurderes sandsynlig i forhold til virksomhedens reinvesteringer og den nuværende kapacitet. For terminalåret er en vækstrate på 2,5% vurderet rimelig.

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra Lars Kiertzner, Revisionsproces standarder, oktober 2005

Ovenstående afsluttende notat er udarbejdet til brug som inspiration i forbindelse med praktisering af revisionen af nedskrivningstest på goodwill. Det væsentligste er den iterative proces, hvor revisor skal revurdere og samle op i forhold til sin oprindelige planlægning af revisionen, hvilket foretages i det afsluttende notat. Om revurdering af revisionen i forhold til det oprindelige planlagte, foretages samlet eller på hvert enkelt revisionsområde er op til den enkelte, så længe ændringerne præsenteres på en overskuelig måde.

4.4.2 Regnskabserklæring

I den afsluttende fase af revisionen skal revisor tilvejebringe dokumentation for, at ledelsens vedkender sig sit ansvar for, at årsrapporten giver et retvisende billede efter den valgte regnskabsmæssige begrebsramme ifølge RS 580. Revisor kan i den forbindelse indhente en skriftlig erklæring fra ledelsen vedrørende de væsentligste forhold i årsrapporten, hvor revisor ikke kan fremskaffe tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis.

Revisionsstandard RS 580 vedrørende ”Ledelsens udtalelser” beskriver tre måder, hvorpå væsentlige udtalelser fra ledelsen kan gøres skriftlige:

- 1) Regnskabserklæring fra ledelsen
- 2) Brev fra revisor, hvor revisor udtrykker sin forståelse af ledelsens udtalelser, som ledelsen herefter bekræfter ved underskrift herpå,
- 3) Relevante referater af bestyrelsesmøder eller møder i tilsvarende organer eller en underskrevet kopi af regnskabet⁵⁷.

I praksis vil en regnskabserklæring fra ledelsen være det mest anvendte og det mest konkrete, som kan sikre, at ledelsen vedkender sig sit ansvar for, at aflæggelsen af årsrapporten er retvisende og i overensstemmelse med den valgte regnskabsramme, IFRS. Dette bekræftes yderligere af RS 580, hvor der kun findes et eksempel på en regnskabserklæ-

⁵⁷ RS580, afsnit 11

ring fra ledelsen, mens der ikke ligger et eksempel på et brev fra revisor. I forhold til nedskrivningstest på goodwill kan der fremhæves følgende afsnit fra eksemplet fra RS580:

- *Vi har ingen planer eller intentioner, der væsentligt kan ændre de regnskabsmæssige værdier eller klassifikationen af aktiver og forpligtelser i årsrapporten.*

Ovenstående dækker i generelle termer, at ledelsen har foretaget korrekt værdiansættelse og klassifikation af sine aktiver og forpligtelser i årsrapporten. Afsnittet dækker således også nedskrivningstest på goodwill.

Det er kun på området varelager, at der er foretaget en specifik beskrivelse i eksemplet til regnskabserklæringen i RS 580. Afsnittet lyder således:

- *Vi har ikke planer om at opgive produktlinjer eller andre planer eller intentioner, som vil medføre overskydende eller ukurante varebeholdninger, og ingen dele af varebeholdningerne er værdiansat over den forventede nettorealisationsværdi⁵⁸.*

Hvis revisor vurderer, at goodwill er et af de væsentligste områder i balancen og derfor vil sikre sig ledelsens opmærksomhed kan revisor bede ledelsen om, at indsætte følgende afsnit i regnskabserklæringen med inspiration fra ovenstående afsnit vedrørende varelager:

Eksempel 3: Afsnit til ledelseserklæringen: Goodwill

<p>Vi har ikke planer om at opgive produktlinjer eller andre planer eller intentioner, som vil medføre behov for nedskrivning af goodwill, og ingen dele af goodwill er værdiansat over genindvindingsværdien ifølge vores nedskrivningstest.</p>

Afsnittet til ledelseserklæringen vedrørende goodwill vil lægge fokus på ledelsens ansvar og kan eventuelt give anledning til spørgsmål og svar fra de enkelte underskrivere af regnskabserklæringen, da ledelsens regnskabserklæring normalt skal underskrives af den (de) hovedansvarlig(e) for virksomheden og den ansvarlige for regnskabsaflæggelsen.

Revisor vil på denne måde sikre sig, at minimum en uden for regnskabsaflæggelsesfunktionen opfordres til, at undersøge eller vurdere forholdet nærmere vedrørende indregning af goodwill. Der er for god ordens skyld indsat en særskilt linje i revisionschecklisten i

⁵⁸ RS 580, bilag

bilag 2, hvor regnskabsberetningen skal indhentes fra ledelsen indeholdende omtale af goodwill.

4.4.3 Revisionsprotokol – kommunikation til den øverste ledelse

Det er beskrevet i ”RS 260 Kommunikation af revisionsmæssige forhold til virksomhedens øverste ledelse” og ”RS 265 Revisionsprotokollen”, at revisor ved revision af målinger til dagsværdi skal kommunikere revisionsmæssige forhold af interesse for den øverste ledelse til den øverste ledelse.

Den øverste ledelse defineres i RS 260 som de personer; ”som har til opgave at føre tilsyn med, kontrollere og styre en virksomhed. Den øverste ledelse er normalt ansvarlig for at sikre, at virksomheden når sine mål, aflægger regnskab og rapporterer til virksomhedens interessegrupper”⁵⁹. Den øverste ledelse i Danmark er bestyrelsen.

De revisionsmæssige forhold, der har ledelsesmæssig interesse, er de forhold revisor finder og har fået kendskab til under sin revision, som både er relevante og vigtige for den øverste ledelse i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. De revisionsmæssige forhold, som revisor ønsker at kommunikere til den øverste ledelse, skal kommunikeres rettidigt, således den øverste ledelse kan foretage de fornødne tiltag⁶⁰.

Ved brug af en kapitalværdibaseret model til brug for beregning af genindvindingsværdien for en CGU ved nedskrivningstest på goodwill, vil denne måling og test indeholde væsentlige forudsætninger. Revisor bør i den forbindelse beskrive generelt om de væsentligste forudsætninger ved opgørelsen af pengestrømmene, specificere beregningen af de gennemsnitlige kapitalomkostninger samt vurdere vækstraten i terminalperioden.

Det skal nævnes, at revisor ifølge RS 260 som en del af sin kommunikation til den øverste ledelse skal informere om følgende:

- ”Revisors kommunikation kun omfatter de revisionsmæssige forhold af ledelsesmæssig interesse, som revisor har fået kendskab til ved udførelsen af revisionen.
- En revision af regnskabet ikke er tilrettelagt med det formål at identificere alle forhold, der kan være relevant for den øverste ledelse. Revisionen identificerer normalt ikke alle sådanne forhold”⁶¹.

⁵⁹ Kilde: RS260, afsnit 3

⁶⁰ Kilde: RS260, afsnit 4

⁶¹ Kilde: RS260 afsnit 12

Foretages revisionen af nedskrivningstest på goodwill i årets løb, skal der foretages rapportering i revisionsprotokollen. Rapportering i protokollatet i årets løb skal foretages, når der er udført revisionsarbejde på delområder, hvor det enten er muligt, at beskrive forhold vedrørende nedskrivningstest på goodwill af ledelsesmæssig interesse eller give en revisionsmæssig konklusion på området⁶². Det vil særligt være af interesse for direktionen og bestyrelsen inden udsendelse af 3. kvartalsmeddelelse som indeholder et forventet årsresultat.

Revisor skal udarbejde sit årsrapport revisionsprotokollatet så det foreligger inden den øverste ledelses behandling og godkendelse af årsrapporten. I dette tilfælde skal revisionsprotokollen for årsrapporten foreligge ved bestyrelsens behandling af årsrapporten. Protokollen skal med hensyn til revision af nedskrivningstest på goodwill indeholde beskrivelse af følgende punkter:

- Forhold af ledelsesmæssig interesse, herunder væsentlige regnskabsmæssige og revisionsmæssige forhold og revisors stillingtagen hertil.
- Redegørelse for det udførte revisionsarbejde og konklusionerne på området
- Forventes revisionspåtegningen afgivet med modifikationer skal påtegningen gengives i protokollen.

I relation til nedskrivningstest på goodwill vil udøvelse af regnskabsmæssige skøn for forudsætningerne ved opgørelse af genindvindingsværdien være af væsentlig betydning for regnskabet og revisor bør derfor beskrive de foretagne skøn i forbindelse med nedskrivningstesten. Dette bekræftes yderligere af, at RS 265 beskriver, at redegørelsen for den udførte revision skal begrænses til risikoområder og mere væsentlige regnskabsposter⁶³.

Der er i det efterfølgende opstillet et eksempel på beskrivelse af området goodwill i en revisionsprotokol for en enkelt CGU, som dækker kravene i henhold til RS 260 samt RS 265.

⁶² Kilde: RS265 afsnit 17

⁶³ Kilde: RS265 afsnit 25

Eksempel 4: Afsnit til revisionsprotokollat, Goodwill.

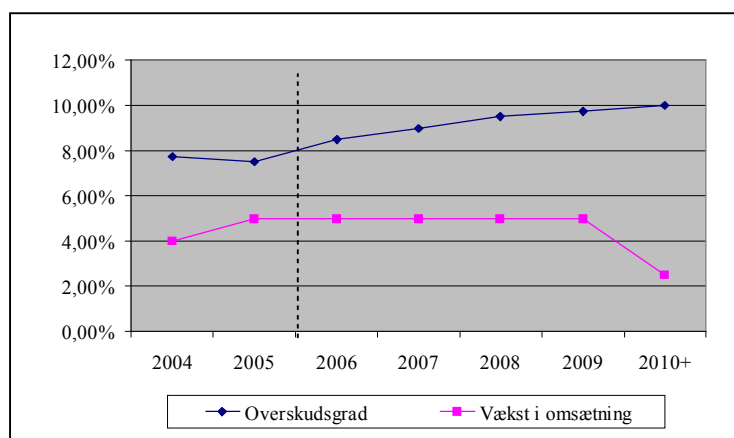
Nedskrivningstest på goodwill

I henhold til virksomhedens regnskabsmæssige begrebsramme (IFRS) har ledelsen foretaget udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill pr. 31. december 2005.

Den samlede goodwill udgør pr. 31. december 2005 i alt 450 mio. kr. Størstedelen af goodwill kan allokeres til SONG med 400 mio. kr.

Ved vores revision har vi gennemgået virksomhedens beregning af goodwillens genindvindingsværdi for SONG. Beregningen er baseret på en discounted cash flow model. Inputtet i modellen er ledelsens seneste godkendte budget for 2006. Budgettet er fremskrevet for perioden 2007-2010 i forhold til ledelsens forventninger til omsætning og overskudsgrad. Vi er enige i ledelsens fremgangsmåde for beregning af genindvindingsværdien.

Virksomhedens omsætning for 2005 var 1.225 mio. kr. med et overskud før skat på 105 mio. kr. Ledelsen forventer en vækst i omsætningen på 5% p.a. samt en forøgelse af overskudsgraden fra 7,8% til 10% over de næste 5 år. Vi har vist ledelsens forventninger i nedenstående figur.

Kapitaliseringsfaktoren er beregnet ud fra virksomhedens markedsværdi af egenkapitalen og gælden pr. 31. december 2005. Selskabets lånerente er 4,5% og ejerafkastkravet er beregnet til 10,0% ud fra en risikofri rente på 4,0% plus et tillæg ifølge CAP-M modellen på 6,0% ved en historisk Beta på 1,2 pr. 31. december 2005. Kapitaliseringsfaktoren efter skat er:

$$Wacc = 0,6 * 4,5% * (1-0,28) + 0,4 * 10,0% = \underline{\underline{5,94\%}}$$

Kapitaliseringsfaktoren før skat er 6,7% som er oplyst i årsrapporten.

Nytteværdien af goodwill er beregnet til 750-800 mio. kr. svarende til 350-400 mio. kr. over den regnskabsmæssige værdi af goodwill. Med udgangspunkt i forudsætningerne konkluderer ledelsen, at værdien af goodwill ikke er værdiforringet. Ved vores revision har vi diskuteret forudsætninger med ledelsen og vurderet disse i forhold til vores øvrige revisionshandlinger uden bemærkninger. Vi er enige i de af ledelsen gjorde forudsætninger.

Ovenstående beskrivelse i revisionsprotokollen for nedskrivningstest på goodwill er foretaget for en enkelt pengestrømsfrembringende enhed. Afsnittet oplyser hvordan ledelsen

har udarbejdet nedskrivningstesten samt hvilke væsentlige forudsætninger, der er anvendt i nedskrivningstesten.

Såfremt der er foretaget flere nedskrivningstest på flere CGU'er bør revisor kun omtale de væsentligste enheder. Hvis nogle CGU'er har en genindvindingsværdi, som ligger tæt på den bogførte værdi, bør disse tilsvarende omtales i revisionsprotokollen med en beskrivelse af følsomheden. Det skyldes, at fremtidige nedskrivninger sandsynligvis vil findes hos disse CGU'er, hvorfor de er af ledelsesmæssig interesse.

4.4.4 Revisionspåtegning

Den udførte revision i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen afsluttes med en afgivelse af en revisionspåtegning på årsrapporten. Revisionsstandard 700 for Revisionspåtegninger på regnskaber indeholder retningslinjer for form og indhold af en revisionspåtegning. Der ligger på nuværende tidspunkt et udkast til en ny RS 700. Dette udkast er opdelt i henholdsvis revisionspåtegning uden modifikation RS 700 og revisionspåtegning med modifikation RS 701. Der er i det efterfølgende taget højde for de to nye standarder.

RS 700 opstiller de grundlæggende elementer for opstillingen af en revisionspåtegning i bilag 4 er der opstillet den nye revisionspåtegning uden modifikationer som forventes, at træde i kraft for revisionspåtegninger efter 31. december 2006. Det skal fremhæves, at revisionspåtegningen skal henvise til, hvilken regnskabsmæssig begrebsramme der er anvendt ved regnskabs udarbejdelse og angivelse af oprindelsesland såfremt begrebsrammen ikke er internationale regnskabsstandarder samt henvisning til revisionsstandarderne.

En modificeret revisionspåtegning kan bestå af følgende⁶⁴:

Forhold, der ikke påvirker revisors konklusion

- a) supplerende oplysning

Forhold, der påvirker revisors konklusion

- a) konklusion med forbehold
- b) konklusion gives ikke
- c) afkræftende konklusion

Der foretages i det efterfølgende en gennemgang af de mulige modificerede påtegninger med opstilling af eksempler for bemærkninger på forhold vedrørende manglende nedskrivning på goodwill eller væsentlige usikkerheder i forbindelse med nedskrivningstesten på goodwill.

4.4.4.1 Påtegning med supplerende oplysninger

Anvendelsen af supplerende oplysninger vil ikke påvirke revisors konklusion. Supplerende oplysninger anvendes hovedsageligt til at fremhæve forhold i enten regnskabsdelen

⁶⁴ Udkast RS 701 afsnit 2

eller ledelsesberetningen i årsrapporten. Den supplerende oplysning placeres efter konklusionen, med overskriften ”Supplerende oplysninger”, da denne ikke påvirker vores konklusion.

Revisor skal modificere revisionspåtegningen med en supplerende oplysning i følgende tilfælde⁶⁵:

- **Revisor ønsker at fremhæve forhold vedrørende regnskabet som er indeholdt i en note eller ledelsesberetningen**
- væsentlige going concern problemer
- **betydelig usikkerhed afhængig af fremtidige begivenheder**
- væsentlig uoverensstemmelse mellem regnskabet og andre supplerende beretninger
- ved ledelsesansvar
- overtrædelse af bogføringsloven

Set i forhold til nedskrivningstest på goodwill vil en supplerende oplysning gå på, at revisor vil fremhæve forhold vedrørende regnskabet eller betydelig usikkerhed afhængig af fremtidige begivenheder. Revisor skal begrunde sit valg af en supplerende oplysning overfor regnskabslæser. Ved formuleringen af den supplerende oplysning om at fremhæve forhold eller beskrivelse af regnskabsmæssig usikkerheder skal revisor henvise til en udførlig omtale i ledelsesberetningen eller i en note til regnskabet.

Der er nedenfor foretaget udarbejdelse af et afsnit for supplerende oplysninger vedrørende usikkerhederne og fremhæve forhold i forbindelse med nedskrivningstest på goodwill.

Eksempel 5: Supplerende oplysning

Uden at tage forbehold henviser vi til ledelsesberetningen, afsnit for *væsentlig regnskabspraksis*, som omtaler, at selskabet har anvendt en lav diskonteringsfaktor i forbindelse med nedskrivningstest på goodwill.

Uden at tage forbehold henviser vi til ledelsesberetningen, afsnit for *væsentligt regnskabspraksis*, som omtaler, at selskabet har benyttet en budgetperiode på 10 år i forbindelse med opgørelse af pengestrømme til brug for nedskrivningstest på goodwill grundet branchens forudsigelighed. Virksomheden er opstartet i 2002 og har lille erfaring med langsigtet fremskrivning af selskabets budgetter.

Uden at tage forbehold henviser vi til ledelsesberetningen, afsnit for *væsentligt regnskabspraksis*, som omtaler, at selskabet har benyttet en vækstrate der ligger over branchens egne analyser og forventninger i både budgetperioden og terminalperioden.

Min egen vurdering af, at revisor giver supplerende oplysninger vedrørende nedskrivningstest på goodwill er at dette sjældent vil ske i praksis. Enten er revisor enig med le-

⁶⁵ Udkast RS 701 afsnit 5-10

delsen i deres forudsætninger ved opstilling af nedskrivningstesten eller ej. Det bør ikke være muligt for revisor, at slippe uden om et forbehold med henvisning til ledelsens gjorte forudsætninger og usikkerhederne forbundet hermed. Der foretages i næste afsnit en opstilling af revisors muligheder i forbindelse med forbehold i revisionspåtegningen.

4.4.4.2 Påtegning der påvirker revisors konklusion

Revisor kan ikke afgive en konklusion på årsrapporten uden modifikationer hvis effekten af følgende forhold vurderes at have væsentlig indflydelse på årsrapporten:

- 1) Der er begrænsning i omfanget af revisors arbejde
- 2) Der er uenighed med ledelsen om hvorvidt den anvendte regnskabspraksis er acceptabel, den konkrete anvendelse heraf, eller om regnskabets informationer er tilstrækkelige.⁶⁶

De ovenstående omstændigheder kan have følgende indflydelse på konklusionen.

Figur 21: Påvirkning på revisionspåtegningens konklusion

Påvirkning på konklusion	Påvirker væsentligt, men ikke gennemgribende regnskabets retvisende billede - konklusion med forbehold	Påvirker væsentligt og gennemgribende regnskabets retvisende billede - afkræftende konklusion	Påvirker muligvis væsentligt og gennemgribende regnskabets retvisende billede - konklusion gives ikke
Uenighed med ledelsen	”bortset fra det i forbeholdet anført giver...”	”som følge af det i forbeholdet anførte ikke giver...”	
Begrænsning i omfanget af revisors arbejde	”bortset fra mulig indvirkning af det i forbeholdet anførte giver...”		”som følge af det i forbeholdet anførte kan vi ikke...”

Kilde: UR 2004-1

Revisionsstandarden definerer at revisor skal afgive en *konklusion med forbehold* når en konklusion uden forbehold ikke kan afgives. Under forudsætning af, at uenigheden med ledelsen eller begrænsningen i omfanget af revisors arbejde ikke er så væsentlig og gennemgribende, at det er nødvendigt at afgive en afkræftende konklusion eller ingen konklusion.

En *afkræftende konklusion* gives når uenigheden med ledelsen er så væsentlig og gennemgribende, at et forbehold ikke er tilstrækkeligt til at vise, hvor vildledende og mangelfuld årsrapporten er.

⁶⁶ Kilde: Udkast RS701 afsnit 11

En *konklusion gives ikke* af revisor når begrænsningen i omfanget af revisors arbejde er så væsentlig og gennemgribende, at det ikke er muligt for revisor, at tilegne sig tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis og derfor er ude af stand til at give en konklusion om årsrapporten.

Ved modifikation af revisionspåtegningen skal revisor medtage alle relevante begrundelser og hvor det er muligt foretage angivelse af beløbsstørrelsens indvirkning på årsrapporten. Ved begrænsning i revisors arbejde skal revisionspåtegningen indeholde omtale af begrænsningen og tilsvarende indeholde angivelse af den mulige indvirkning på årsrapporten.

En revisionspåtegning med forbehold ændres i forhold til standard revisionspåtegningen under afsnittene ”Den udførte revision”, indsættelse af ”Forbeholdet” samt ændring af ”Konklusionen” i påtegningen jævnfør nedenfor.

4.4.4.2.1 Eksempel på revisionspåtegning ved begrænsning af revisor arbejde

Ved begrænsninger i revisors arbejde er der nedenfor opstillet mulige forbehold set i forhold til revision af nedskrivningstest på goodwill. Begrænsning af revisors arbejde vil typiske være:

- 1) begrænsninger fra ledelsen
- 2) manglende bekræftelser fra 3. mand
- 3) et registreringssystem med mangler

Forholdene gør, at revisor ikke kan opnå et egnet revisionsbevis og dermed er ude af stand til, at give en konklusion på den enkelte regnskabspost.

Revisor skal ved afgivelse af sin konklusion vurdere væsentligheden af begrænsningen i forhold til det retvisende billede. Der er således mulighed for to modificerede revisionspåtegninger i henhold til ovenstående skema:

- 1) *Konklusion med forbehold* for en begrænsning i revisionen som er væsentlig men ikke gennemgribende
- 2) *Konklusion gives ikke* fordi begrænsningen i revisionen er væsentlig og gennemgribende.

De to mulige modificerede påtegninger er opstillet i det efterfølgende.

Nedenstående påtegning er vist med et forbehold for allkoret goodwill, som er vurderet væsentlig men ikke gennemgribende for årsrapporten.

Eksempel 6: Konklusion med forbehold, begrænsning i revisionens omfang væsentlig men ikke gennemgribende.

REVISIONSPÅTEGNING AFGIVET AF UAFHÆNGIG REVISOR

Til aktionærerne i Go-will A/S

Vi har revideret årsrapporten for Go-will A/S for regnskabsåret 1. januar – 31. December 2006, omfattende...

Ledelsens ansvar

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af årsrapporten og for, at årsrapporten er retvisende...

Revisors ansvar og den udførte revision

Vort ansvar er at afgive en konklusion om årsrapporten på grundlag af vor revision. Bortset fra de forhold, som er anført i nedenstående afsnit, har vi udført vor revision i overensstemmelse med danske...

Forbehold

Der er ikke foretaget udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill for datterselskabet Afghanistan Mobil Limited med allokeret goodwill for 50,7 mio. kr. Det har ikke været muligt at overbevise os om værdien af goodwill gennem andre revisionshandlinger.

Konklusion

Det er vor opfattelse, at årsrapporten, bortset fra den mulige virkning af forbeholdet, giver et retvisende billede af koncernens og moderselskabets aktiver, forpligtelser og finansielle stilling pr. 31. december 2006 samt...

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra Udkast til RS 700 & 701

I det næste eksempel er vist en påtegning med forbehold som både er væsentligt og gennemgribende for årsrapporten, derfor giver revisor ikke nogen konklusion.

Eksempel 7: Konklusion gives ikke, begrænsningen i revisionen er væsentlig og gennemgribende.

Til aktionærerne i Go-will A/S

....

Revisors ansvar og den udførte revision

Vi har ikke kunnet gennemføre en revision i overensstemmelse med danske revisionsstandarder jf. nedenfor.

Forbehold

Vi har ikke været i stand til, at foretage revision af de af virksomheden udarbejdede nedskrivningstest på goodwill, som følge af begrænsninger pålagt os af selskabets ledelse. Virksomhedens samlede goodwill beløb udgør 800 mio. kr., som er det væsentligste aktiv i balancen og vedrører forretningsenhederne CD Players og Billedrørs TV.

Konklusion

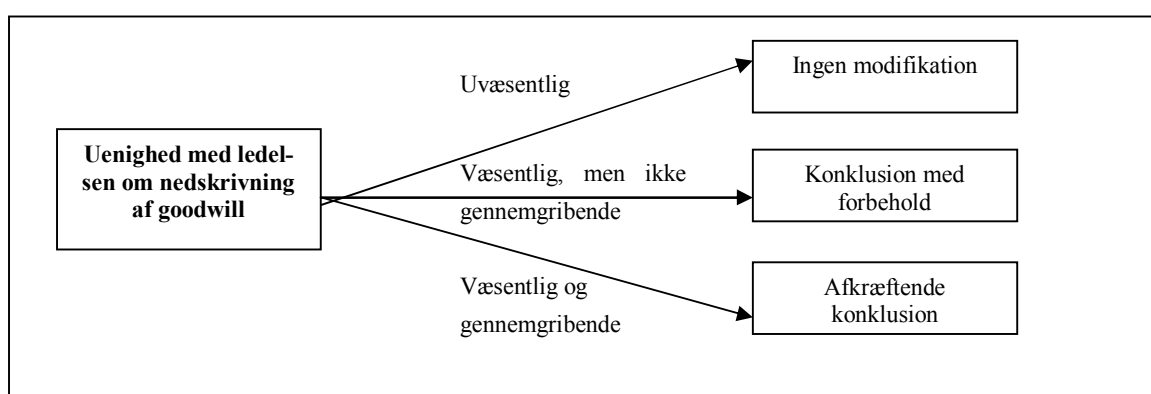
Som følge af det forhold, der er beskrevet ovenfor, har vi ikke kunnet gennemføre revisionen, og vi kan derfor ikke afgive en konklusion om årsrapporten.

Ovenfor er der foretaget beskrivelse af mulige revisionspåtegninger med forbehold hvor konklusion afgives og ikke afgives ved begrænsninger i revisionens omfang.

4.4.4.2.2 Eksempel på revisionspåtegning ved uenighed med ledelsen

Det andet punkt der kan give anledning til forbehold er uenighed med ledelsen. Uenigheden med ledelsen vil medføre følgende påtegninger alt efter graden og væsentligheden jævnfør nedenstående figur.

Figur 22: Modificering af påtegning ved uenighed med ledelsen

Uenigheden med ledelsen som er væsentlig for årsrapporten i forbindelse med nedskrivningstest på goodwill vil være manglende nedskrivning af goodwill. En manglende og væsentlig nedskrivning på goodwill, som ikke er gennemgribende vil medføre en konklusion med forbehold jævnfør følgende eksempel.

Eksempel 8: Konklusion med forbehold – uenighed med ledelsen

Til aktionærerne i Go-will A/S

...

Forbehold

Vi tager forbehold for værdiansættelsen af goodwill der er indregnet i balancen til 70 mio. kr. Goodwillen er efter vores opfattelse værdiansat 20 mio. kr. for højt i det virksomheden ikke har foretaget tilstrækkelig nedskrivning på goodwill. Årets resultat og egenkapitalen er angivet 20 mio. kr. for højt.

Konklusion

Det er vor opfattelse, at årsrapporten, bortset fra virkningerne af det i forbeholdet anførte, giver et retvisende billede af koncernens og moderselskabets aktiver, forpligtelser og finansielle stilling pr. 31. december 2006 samt at resultat af koncernens og moderselskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 2006 i overensstemmelse med International Financier Reporting Standards (IFRS) som godkendt af EU og yderligere danske oplysningskrav til årsrapporter for børsnoterede selskaber.

Vurderes det i stedet, at virksomhedens manglende nedskrivning er både væsentlig og gennemgribende skal revisionspåtegningen have en afkræftende konklusion. Revisions-

påtegningen vil stadig være ens med ovenstående påtegning, bortset fra teksten under afsnittet forbehold samt konklusionen. Dette er illustreret i efterfølgende figur.

Eksempel 9: Afkræftende konklusion – uenighed med ledelsen

<p>Til aktionærerne i Go-will A/S</p> <p>...</p> <p>Forbehold Vi tager forbehold for værdiansættelsen af goodwill der er indregnet i balancen til 70 mio. kr. Goodwillen er efter vores opfattelse værdiansat 70 mio. kr. for højt i det virksomheden ikke har foretaget tilstrækkelige nedskrivning på goodwill. Årets resultat og egenkapitalen er angivet 70 mio. kr. for højt.</p> <p>Konklusion Det er vor opfattelse, at årsrapporten, som følge af det i forbeholdet anførte, ikke giver et retvisende billede af koncernens og moderselskabets aktiver, forpligtelser og finansielle stilling pr. 31. december 2005 samt at resultat af koncernens og moderselskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 2005 i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards (IFRS) som godkendt af EU og yderligere danske oplysningskrav til årsrapporter for børsnoterede selskaber.</p> <p>Det er vor opfattelse at generalforsamlingen ikke bør godkende årsrapporten.</p>

(Et enkeltstående forhold vil sjældent alene være gennemgribende)

4.4.4.3 Konklusion revisionspåtegning

Der er foretaget en gennemgang af mulige forhold, der skal medføre en modifikation af revisors revisionspåtegning. Der blev opstillet og beskrevet hvilke forhold, der ville medføre en supplerende oplysning, forbehold eller en afkræftende konklusion.

Efter identificering af forhold, der har indflydelse på revisionspåtegningen, blev der opstillet eksempler på modificerede revisionspåtegninger med fokus på nedskrivning af goodwill.

Min egen vurdering af modificerede påtegninger i forhold til nedskrivning på goodwill er, at revisor enten er enig med ledelsen i deres forudsætninger ved opstilling af nedskrivningstesten eller ej. Hermed vil vi i praksis ikke se supplerende oplysninger vedrørende nedskrivning på goodwill. Det er mere sandsynligt med et forbehold fra revisor.

5 Konklusion

Det overordnede emne for afhandling er ”Revision af nedskrivningstest på goodwill (IAS 36) efter danske revisionsstandarder”, hvilket er besvaret ved en gennemgang af den regnskabsmæssige behandling af nedskrivningstest på goodwill og med afsæt heri er de revisionsmæssige forhold gennemgået.

Den regnskabsmæssige behandling

Overordnet skal virksomheder, som aflægger årsrapport efter IFRS ikke længere foretage systematisk afskrivning på goodwill. Virksomheden skal i stedet foretage årlige nedskrivningstest på goodwill og ved indikationer på værdiforringelse af goodwillen.

Testen skal sikre at virksomhederne ikke indregner goodwill til pengestrømsfrembringende enheder i virksomheden, som ikke kan forrente den tilhørende goodwill. Alle CGU'er i en virksomhed med allokert goodwill skal testes årligt.

Standarden beskriver en pengestrømsfrembringende enhed (CGU) som; pengestrømme der kommer fra den mindste gruppe af aktiver uafhængige af andre. Lettere omskrevet kan en CGU udtrykkes som et resultatcenter, som er en organisatorisk enhed med egen resultatopgørelse og egen opgørelse over pengebindinger og finansieringskilder

Nedskrivningstesten foretages ved, at sammenholde CGU'ens nettoaktiver inklusiv goodwill og virksomhedsaktiver med genindvindingsværdien. Genindvindingsværdien er ifølge IAS 36 den højeste af nettosalgsværdien eller nytteværdien. Sædvanligvis foreligger der ikke nogen nettosalgsværdi for den enkelte pengestrømsfrembringende enhed, hvorfor nytteværdien vil være lig med genindvindingsværdien. Nytteværdien beregnes ved brug af en cash flow model.

IAS 36 beskriver to cash flow modeller, som kan anvendes ved nedskrivningstest henholdsvis den traditionelle metode eller den forventede pengestrømsmetode. Desuden åbner IAS 36 mulighed for, at bruge andre værdiansættelsesmetoder når dette behørigt kan begrundes. Udgangspunktet vil være i den traditionelle metode til brug for beregningen af nytteværdien, da denne alt andet lige vil være det bedste skøn og scenario beregninger kan afdække om det er nødvendigt, at anvende den forventede pengestrømsmetode.

Inputtet i cash flow modellen stammer fra ledelsens seneste godkendte budget. Budgettet skal indeholde minimum 5 år og være rensset for omstrukturingsomkostninger der endnu ikke er juridisk bindende. Budgettet konverteres herefter til pengestrømme efter skat, hvorefter terminalåret typisk fastsættes, hvilket ofte i praksis vil blive sat lig med det sidste budgetår.

Dernæst fastlægges diskonteringsfaktoren svarende til Wacc'en efter skat. Wacc'en beregnes i forhold til virksomhedens specifikke faktorer herunder kapitalstruktur og renten på fremmedkapitalen.

Den sidste del af beregningen foretages ved, at tilbagediskontere de opgjorte pengestrømme for budgetperioden og værdien fra terminalperioden med wacc'en. Herved fås nytteværdien af CGU'en.

Nytteværdien sammenholdes med CGU'ens nettoaktiver inklusiv allokeret goodwill og virksomhedsaktiver. Såfremt nytteværdien er lavere, skal der foretages nedskrivning på goodwillen allokeret til den enkelte CGU. Nedskrivningen svarer til forskelsbeløbet og kan nedskrivningen ikke indeholdes i goodwillbeløbet, skal der foretages pro rata nedskrivning på de øvrige aktiver. Der er i bilag 1 vist et eksempel på opstillingen af en nedskrivningstest på goodwill.

Den regnskabsmæssige præsentation

I de internationale regnskabsstandarder stilles der særskilte krav til, hvad der skal oplyses om i forbindelse med præsentation og beskrivelse af området goodwill og nedskrivningstest på goodwill.

Ledelsesberetningen som dog ikke er omfattet af de internationale regnskabsstandarder, men af den danske Årsregnskabslov, stiller krav om, at virksomheden beskriver usædvanlige forhold og redegør for udviklingen i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold. Der vil således kun være krav om beskrivelse af nedskrivning på goodwill såfremt nedskrivningen er væsentlig eller nedskrivningstestene indeholder usædvanlige store usikkerheder.

For resultatopgørelsen og balancen stilles der generelle krav om præsentation af disse i henhold til IAS. Såfremt virksomheden har foretaget en væsentlig nedskrivning på goodwill bør denne vises særskilt i resultatopgørelsen.

Anvendt regnskabspraksis skal i henhold til IAS beskrives i noterne til årsrapporten, hvilket er forskelligt fra hidtidig dansk praksis. Der stilles igen generelle krav til, at ledelsen foretager oplysning om målegrundlaget samt de anvendte regnskabsprincipper.

Kravene til noteoplysningerne ved nedskrivningstest på goodwill er specifikke. Kravene skal gøre regnskabslæser i stand til, at foretage en selvstændig vurdering af virksomhedens foretagne nedskrivningstest. Oplysningskravene er kort beskrevet som følgende ved anvendelse af nytteværdien:

1. oplysning af allokeret goodwill til den enkelte CGU (segment)
2. beskrivelse af grundlaget for opgørelse af genindvindingsværdien fx kapitalværdien eller salgsværdien med fradrag af salgsomkostninger
3. beskrivelse af hver primær forudsætning i budgetperioden fx dækningsgraden, overskudsgraden, væksten m.fl.
4. angivelse af budgetperiodens længde og årsagsforklare ledelsens anvendelse af pengestrømsprognoser udover 5 år, og hvorfor dette er berettiget
5. oplysning af vækstraten der er anvendt i terminalperioden
6. oplysning om den anvendte diskonteringsfaktor før skat

Kravene er specifikke og giver investor et prognose og kontrol grundlag, når oplysningerne præsenteres på en enkel og overskuelig måde. De detaljerede krav har sin berettigelse, da de opgjorte nedskrivningstest på goodwill i de fleste tilfælde er det største skøn foretaget af virksomhedens ledelse i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. Kravene præsenteres i forlængelse af anlægsnoten for Immaterielle anlægsaktiver.

Revisionsmæssig behandling

Den revisionsmæssige behandling er opdelt i planlægning, udførelse og rapportering.

Planlægning

Planlægningsprocessen i forbindelse med revision skal indeholde følgende:

- Indledende overvejelser
- Fastlæggelse af overordnet revisionsstrategi
- Udarbejdelse af revisionsplan

Disse faser dokumenteres i revisors planlægningsnotat. Der blev med fokus på revision af området goodwill udarbejdet et eksempel til planlægningsnotatet. Afsnittet skal beskrive hovedindholdet af regnskabsposten goodwill med angivelse af beløb fordelt på

virksomhedens regnskabssegmenter. Notatet bør desuden koble revisors indledende overvejelser og analytiske handlinger sammen med det udarbejdede eksempel, herved opnås kontinuitet. Et eksempel kunne være; revisor har identificeret at en enkelt division hos klienten har dårligere regnskabsmæssige resultater end budgetteret. I denne situation skal revisor ved udarbejdelse af sit planlægningsnotat beskrive forholdet. Derved kan revisionsindsatsen primært rettes mod allokeret goodwill til denne division.

Udførende revision

Den udførende del af revisionen er foretaget med udgangspunkt i en teoretisk gennemgang og efterfølgende en praktisering af RS 545 Revision af målinger til og oplysninger om dagsværdi. Praktisering har bestået i, at konvertere hovedprincipperne i RS 545 med afsæt i den regnskabsmæssige del af afhandlingen til revisionshandlinger for opnåelse af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis på revision af nedskrivningstest på goodwill.

De valgte revisionshandlinger blev opdelt i områder for henholdsvis revisionsstrategi, målingsmetode, test og kontrol af oplysninger i årsrapporten.

Ved fastsættelse af den iboende risiko og kontrolrisikoen fås den kombineret risikovurdering til brug for fastlæggelsen af en revisionsstrategi. Ved en høj kombineret risiko skal revisor foretage flere substansrevisionshandlinger for, at nedbringe sin samlede revisionsrisiko.

Målingsmetoden skulle vurderes i forhold til virksomhedens regnskabsmæssige begrebsramme. Udgangspunktet er taget i den traditionelle metode ifølge IAS 36.

Revisor skal foretage test af virksomhedens målinger og oplysninger. Test-handlingerne bestod primært i substansrevisionshandlinger, hvor der testes på; de anvendte pengestrømme for budgetperioden og terminalperioden, analytiske handlinger ved sammenligning med historiske nøgletal, og de indre sammenhænge i budgettet og nedskrivningstesten kontrolleres. Diskonteringsfaktoren kontrolleres primært for sin konsistens.

Såfremt det er muligt at identificere et kontrolmiljø og revisor kan udføre en mere effektiv revision bør revisor anvende systemrevision. Udgangspunktet vil være et interview med de personer, som er involveret i processen, hvorefter revisionshandlinger til test af interne kontroller kan fastlægges individuelt for den enkelte virksomhed. Det forventes, at virksomhederne i forbindelse med, at nedskrivningstesten på goodwill bliver en tilba-

gevendende begivenhed får indført faste procedurer for udarbejdelse af nedskrivningstest således kontrolrisikoen kan sænkes og revisor kan opnå bevis fra systemrevision.

Udførelsen af revisionen kunne med fordel foretages ved den løbende revision i forlængelse af ledelsens godkendte budgetter.

Der blev ligeledes foretaget udarbejdelse af revisionshandlinger for kontrol af oplysningerne i årsrapporten. Alle revisionshandlinger er samlet i en revisionscheckliste i bilag 2.

Rapportering

I den rapporterende del er det gennemgået, hvordan revisor kan udarbejde henholdsvis et afsluttende notat, afsnit til regnskabserklæring, opstilling af afsnit i revisionsprotokollen samt modificerede revisionspåtegninger.

Det væsentligste ved det *afsluttende notat* er den iterative proces, hvor revisor skal re-vurdere og samle op i forhold til sin oprindelige planlægning af revisionen, hvilket foretages i det afsluttende notat.

Hvis revisor vurderer, at goodwill er et af de væsentligste områder i balancen og derfor vil sikre sig ledelsens opmærksomhed kan revisor bede ledelsen om, at indsætte et afsnit i *regnskabserklæringen* der specifikt omhandler goodwill og behovet for nedskrivning herpå.

Det vigtigste ved *revisionsprotokollen* er, at revisor får beskrevet de væsentligste pengestrømsfrembringende enheder med allokert goodwill og hvilke nøgleforudsætninger og usikkerheder, der ligger i nedskrivningstesten på goodwill. Ved beskrivelse af nøgleforudsætninger og usikkerhederne opnår revisor, at bestyrelsens bevågenhed rettes mod forudsætninger og bestyrelsen indirekte godkender disse.

Vedrørende *revisionspåtegninger* er der foretaget en gennemgang af mulige forhold, der skal medføre en modifikation af revisors revisionspåtegning. Der blev opstillet eksempler, der ville medføre en supplerende oplysning, forbehold eller en afkræftende konklusion. Specielt forbehold med og uden en afkræftende konklusion blev gennemgået dybere, hvor forbehold kunne stamme fra uenighed med ledelsen eller begrænsninger i revisor arbejde.

Samlet konklusion

Der er foretaget en samlet gennemgang af de regnskabsmæssige krav i forbindelse med opstilling af nedskrivningstest på goodwill og præsentationen i årsrapporten. Der blev udarbejdet en model for nedskrivningstest på goodwill ved anvendelse af den traditionelle metode jf. bilag 1.

Dernæst blev der udarbejdet et forslag til et planlægningsnotat med fokus på goodwill. Den efterfølgende del gav en revisionscheckliste til brug for en praktisk udførelse af revisionen på nedskrivningstest på goodwill jf. bilag 2.

Næste led er rapportering hvor der blev udarbejdet forslag til afsluttende notat, regnskabserklæringsafsnit, afsnit til revisionsprotokollen og eksempler på modificerede revisionspåtegninger.

Revisor har således med baggrund i afhandlingen viden, revisionschecklisten og eksemplerne til, at foretage ”Revision af nedskrivningstest på goodwill”.

6 Perspektivering

6.1 Empirisk analyse af C20 og MidCap

På nuværende tidspunkt har hovedparten af alle selskaberne i C20 og MidCap aflagt årsrapporter efter IFRS⁶⁷. Derfor er det interessant, at finde tendenser indenfor området goodwill, som kan benyttes i relation til revision af nedskrivningstest på goodwill.

De væsentligste og vigtigste tendenser findes på diskonteringsfaktoren og vækstraten, som skal oplyses i noterne til årsrapporten. Analysen er foretaget ud fra de seneste offentliggjorte årsrapporter for C20 og MidCap selskaberne jf. bilag 5.

Diskonteringsfaktoren svinger en del fra selskab til selskab. Desuden opererer flere af selskaberne med et spænd for diskonteringsfaktoren. Der anvendes et spænd med meget stor elasticitet, hvilket ikke har været hensigten i henhold til IAS 36's specifikke krav om oplysning af diskonteringsfaktoren. Diskonteringsfaktoren angives af hovedparten med en diskonteringsfaktor før skat mens enkelte selskaber benytter efter skat. Gennemsnittet for diskonteringsfaktoren er vist nedenfor:

Diskonteringsfaktor	Gennemsnit	Nedre kvartil	Øvre kvartil	Mindst/størst
Før skat	9,3%	7,5%	10,4%	3,5% / 12,0%
Efter skat	7,9%	6,8%	9,0%	5,0% / 13,5%

Ovenstående kan give revisor en indikation af i hvilket spillerum diskonteringsfaktoren bør ligge, hvis den skal være rimelig. I takt med praksis udvikler sig, vil revisor på sigt have diskonteringsfaktorer for forskellige brancher og dermed bedre mulighed for, at benchmarke med øvrige virksomheder. Muligheden for benchmark øger alt andet lige styrken af revisors bevis for en rimelig diskonteringsfaktor.

Som vist ovenfor svinger præsentation af diskonteringsfaktoren meget fra henholdsvis før og efter skat samt indenfor et større interval. Det forholder sig anderledes for vækstraten i terminalperiode. Vækstraten i terminalperioden er illustreret nedenfor:

⁶⁷ Med undtagelse af finansielle virksomheder / Bemærk af indeksene har ændret siden udarbejdelsen af analysen. Det er indholdet i årsrapporterne der er det væsentlige.

Vækstraten i terminalp.	Gennemsnit	Nedre kvartil	Øvre kvartil	Mindst/størst
Vækstraten	2,6%	2,0%	2,5%	0% / 9%

Tabellen viser klart, at vækstraten ligger indenfor et interval på mellem 2-2,5%, hvorfor revisor i forbindelse med sin revision skal være særlig opmærksomhed ved en vækstraten udenfor dette interval.

Ovenstående forhold kan medtages som en del af revisors dokumentation for rimeligheden af henholdsvis diskonteringsfaktoren og vækstraten.

6.2 Alternative værdiansættelsesmetoder

Beregning af nytteværdien kunne ifølge IAS 36 kun foretages med afsæt i en cash flow model (absolut model). Cash flow modeller indeholder mange input og krav til opstilling af pengestrømme, diskonteringsfaktor, vækstrate mv., hvilket gør Cash flow modellen kompleks og tidskrævende.

I forhold til revision af nedskrivningstest på goodwill og opnåelse af revisionsbevis for rimeligheden af den opgjorte værdi i en cash flow model kan revisor anvende en relativ model. En relativ værdiansættelsesmodel er kendetegnet ved anvendelse af multipler, hvorfor modellerne går under navnet ”quick and dirty” metoder. Det gør modellerne særlig anvendelige i forhold til at sandsynliggøre værdien fra en cash flow model og kan dermed være en del af revisors revisionsbevis. De hyppigst anvendte multiple metoder er P/E, EV/EBITDA og EV/Sales.

P/E metoden

Metoden for opgørelse af P/E er på formel:

$$P/E = \frac{\text{Kurs}}{\text{EPS}}$$

P/E	Price/earning
K	Kursen pr. aktie (markedsværdien)
EPS	Earnings Per Share ordinært resultat efter skat og minoritetsandele

Formlen kan omskrives til $P/E * EPS = K$ som kan anvendes til værdiansættelse af en CGU. Værdiansættelsen sker ved, at tage en *peer group* bestående af flere virksomheder indenfor samme branche med en lignende struktur som CGU'en. Peer group'ens P/E værdier opstilles og revisor foretager et skøn over den P/E som bør anvendes på CGU'en. Skønner revisor at P/E værdien er 15, ganges tallet med CGU'ens resultat efter skat for at få værdien af CGU'en.

Ordinært resultat efter skat for CGU'en er 100 hvilket med en P/E på 15 giver det en samlet værdi af virksomheden på 1.500. Denne værdi bør understøtte den opgjorte nytte-værdien af CGU'en fra cash flow modellen.

EV/EBITDA⁶⁸ og EV/Sales

EV/EBITA og EV/Sales anvender samme princip som P/E metoden. Der findes tilsvarende virksomheder som CGU'en. Peer group'ens EV/EBITDA og EV/Sales benyttes til, at beregne værdien for CGU'en.

Revisor kan forholdsvis hurtigt foretage en efterberegning af CGU'ens værdi ved anvendelse af multipler, hvorfor revisor kan benytte multipler som et ekstra redskab til at få en yderligere overbevisning af den opgjorte værdi fra en cash flow model.

⁶⁸ Enterprise Value / Earnings Before Interest Tax Depreciation Amortisation

7 Anvendte forkortelser

AICIPA	American Institute of Certified Public Accountants
CGU	Cash Generating Unit (pengestrømsfrembringende enhed)
FASB	Financial Accounting Standards Board
FSR	Foreningen af Statsautoriserede Revisorer
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
RVL	Regnskabsvejledninger
ÅRL	Årsregnskabsloven 2001

8 Oversigt over eksempler og figurer

Eksempler

Eksempel 1: Planlægningsnotat og revisionsstrategi på goodwill.....	52
Eksempel 2: Afsluttende notat, Goodwill	75
Eksempel 3: Afsnit til ledelseserklæringen: Goodwill.....	77
Eksempel 4: Afsnit til revisionsprotokollat, Goodwill.	80
Eksempel 5: Supplerende oplysning	83
Eksempel 6: Konklusion med forbehold, begrænsning i revisionens omfang væsentlig men ikke gennemgribende.....	86
Eksempel 7: Konklusion gives ikke, begrænsningen i revisionen er væsentlig og gennemgribende.	86
Eksempel 8: Konklusion med forbehold – uenighed med ledelsen.....	87
Eksempel 9: Afkræftende konklusion – uenighed med ledelsen.....	88

Figurer

Figur 1: Afhandlingsstruktur	12
Figur 2: Immaterielle aktiver der skal aktiveres særskilt ved virksomhedsovertagelse....	16
Figur 3: Opgørelse af goodwill.....	16
Figur 4: Allokering af goodwill ved køb af virksomhed.....	18
Figur 5: Afhændelse af aktivitet indeholdende goodwill	20
Figur 6: Illustration af genindvindingsværdi.....	21
Figur 7: Sammenligning af nytteværdien med regnskabsmæssig værdi af CGU.....	30
Figur 8: Den forventede pengestrømsmetode.....	30
Figur 9: Rækkefølge for test af goodwill	31
Figur 10: Eksempel på nedskrivning efter pro rata-grundlag.....	34
Figur 11: Proceduren for udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill.....	35
Figur 12: Illustration af resultatopgørelse med nedskrivning på goodwill	38
Figur 13: Illustration af balance – herunder immaterielle anlægsaktiver incl. goodwill ..	39
Figur 14: Illustration af anlægsnote med goodwill.....	41
Figur 15: Oplysningskrav for en CGU med allokeret goodwill	41
Figur 16: Oplysningskrav for flere CGU'er med uvæsentlig allokeret goodwill.....	43
Figur 17: RS-systemet.....	46
Figur 18: Planlægning af revisionens hoveddele jævnfør RS300.....	47
Figur 19: Revisionsprocessen efter danske revisionsstandarder	50
Figur 20: Styrken af revisionsbevis	59
Figur 21: Påvirkning på revisionspåtegningens konklusion.....	84
Figur 22: Modificering af påtegning ved uenighed med ledelsen	87

9 Litteraturliste

Bøger

Ernst & Young	International GAAP 2005
PriceWaterhouseCoopers	Regnskabshåndbogen 2006
	Børshåndbogen 2006
KPMG	Dansk Regnskabspraksis 2004
	Illustrativ årsrapport 2005
Stanley J. Feldman	Principles of Private Firm Valuation, 2005
Thomas Plenborg & Christian V. Petersen	Regnskabsanalyse for beslutningstagere, august 2005
Jens O. Elling	Årsrapporten – teori og regulering, 2003
Lars Kiertzner	Revisions proces standarder, oktober 2005
Per V. Andersen	Corporate Finance, 2004
FSR	Fagligt notat om den statsautoriserede revisors arbejde i forbindelse med værdiansættelse af virksomheder, 2002

Love og vejledninger

Årsregnskabsloven 2001	
Erhvervs- og Selskabsstyrelsen	Vejledning til IFRS bekendtgørelse, marts 2005

Regnskabsstandarder

IAS 1	Presentation of Financial Statements
IAS 14	Segment reporting
IAS 36	Impairment of Assets, opdateret 2004
	Basic for Conclusions on IAS 36, opdateret 2004
IAS 37	Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets

Revisionsstandarder

RS 200	Målet med og generelle principper for Revision af et regnskab, marts 2002
RS 210	Indhold af revisionsaftaler, marts 2002
RS 220	Kvalitetsstyring af revisionsarbejde mv., marts 2002
RS 230	Dokumentation, marts 2002

- RS 260 Kommunikation af revisionsmæssige forhold til virksomhedens øverste ledelse, marts 2002
- RS 265 Revisionsprotokollen, marts 2002
- RS 300 Revisionsplanlægning,
- RS 315 Forståelse af virksomheden og dens omgivelser og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation, marts 2005
- RS 330 Revisors handlinger som reaktion på vurderede risici, marts 2005
- RS 500 Revisionsbevis, marts 2005
- RS 520 Analytiske handlinger, marts 2003
- RS 545 Revision af målinger til og oplysninger om dagsværdi, april 2004
- RS 560 Efterfølgende begivenheder, marts 2003
- RS 580 Regnskabserklæring, marts 2003
- RS 585 Revision af ledelsesberetningen,
- RS 700 Revisionspåtegninger på regnskaber, opdateret 2005
- RS 700 ajourført 2006 Den uafhængige revisors påtegning på et fuldstændigt regnskab med generelt formål, forventes at træde kraft for revisionspåtegninger dateres 31. december 2006 eller senere.
- RS 701 Udkast Modifikationer af den uafhængige revisors påtegning, forventes at træde i kraft fra 31. december 2006
- RS 3400 Undersøgelse af fremadrettede finansielle oplysninger, maj 2006

Revisionsudtalelser FSR

- UR 2006-1 Revisionspåtegninger mv. på årsrapporter, marts 2006
- UR 2004-1 Modifieret revisionspåtegninger, april 2004

Artikler

- R & R Ny revisionsrisikomodel, Anders Bisgaard, nr. 6 2005
- IAS 36 – Impairment test, Jesper Slot nr. 1 2005
- IFRS 1 – Praktiske erfaringer med førstegangsansendelse af IFRS, nr. 1 2005
- Erklæringer, Anders Bisgaard, nr. 8 2004

Nedskrivningstest af goodwill, Christians V. Petersen
m.fl., nr. 8 2003

Immaterielle aktiver og væsentlige risici..., Henrik Sø-
rensen m.fl. nr. 7,2003

Børsen

Ledelsesberetningen bliver slanket, 28. oktober

Ny regnskabskonflikter truer, 28. september 2005

Global fremgang i virksomhedshandler, 6. juli 2005

Nøgletal op til revision, 29. marts 2005

Brochurer og magasiner

Ernst & Young

IFRS Akademi, Impairment of Assets, oktober 2005

IFRS i praksis 2006, juni 2006

KPMG

Illustrativ årsrapport 2005, april 2005

Regnskaber

TDC

Årsrapporten 2005

Carlsberg

Årsrapporten 2005

Københavns Lufthavn

Årsrapporten 2004

Hjemmesider

www.pwc.dk

www.kpmg.dk

www.ey.dk

www.iasplus.com

10 Bilag

Bilag 2 – Revisionscheckliste

Nedskrivningstest på goodwill	Udført		Bemærkninger
	af	Dato	
Revisionsinstruks			
Indledende vurdering			
Opnå forståelse af virksomhedens proces for udarbejdelse af nedskrivningstest på goodwill til brug for fastlæggelse af revisionsstrategi.			
Iboende risiko*			
Vurder virksomhedens iboende risiko ud fra følgende faktorer:			
- branchens forudsigelighed			
- stabiliteten i virksomhedens aktiviteter			
- virksomhedens erfaring med opkøb og værdiansættelse af virksomheder			
- kompleksiteten af målingsmetoden (fx kursliste kontra cash flow model)			
Kontrol risiko**			
Vurder virksomhedens kontrolrisiko ud fra følgende faktorer:			
- indførte procedurer for opgørelse af pengestrømme			
- indførte procedurer for opgørelse af diskonteringsfaktoren			
- indførte procedurer for overvågning og gennemgang af udarbejdede nedskrivningstest			
Revisionsstrategi / risikovurdering			
Foretag overordnet risikovurdering ud fra den iboende risiko og kontrolrisikoen ved fastlæggelse af IR og KR ud fra: lav, moderat, høj.			
Den kombinerede risikovurdering afgør mængden af revisionshandling. Lav = færre handlinger og Høj = flere handlinger			
Vurdere egnetheden af målingsmetoden			
Vurder virksomhedens anvendte målingsmetode:			
- anvendes en pålidelig salgsværdien minus salgsomkostninger er denne egnet			
- benyttes en traditionel cash flow model med et sæt pengestrømme er denne egnet.			
- benyttes en forventet pengestrøms cash flow model med forskellige pengestrømme med angivet sandsynligheder er denne egnet.			
- anvendes alternativ målingsmetode skal denne være egnet for branchen og være egnet efter omstændighederne samt virksomhedens begrebsramme.			
Vurder ledelsens intentioner i forbindelse med ændring af valg af målingsmetode for de enkelte CGU'er ved:			
- forespørgsel til ledelsen			
- gennemgang af planer og anden dokumentation fx budgetter og mødereferater			
- ved skift i målingsmetode skal ledelsen redegøre for det bedre egnede grundlag.			

Bilag 2 – Revisionscheckliste

Revision ved genanvendelse af tidligere års test			
Hvis nedskrivningstesten på goodwill ikke er foretaget for indeværende år, men baseres på sidste år foretages følgende vurderinger:			
Den opgjorte genindvindingsværdi fra sidste nedskrivningstest oversteg den regnskabsmæssige værdi i væsentlig grad.			
Eksterne indikationer:			
- branchen har udviklet sig stabilt			
- ingen ændring af lovgivningen indenfor det felt virksomheden operer			
- renteniveauet er uændret			
- den teknologisk udvikling vil ikke påvirke virksomhedens produkter eller organisation negativt			
Interne indikationer:			
- organisationen og ledelsen er uændret			
- den overordnede regnskabsanalyse viser stabile nøgletal i forhold til sidste år			
Giver ovenstående anledning til væsentlige ændringer kan virksomheden ikke basere sig på sidste års nedskrivningstest. Der skal udarbejdes en ny nedskrivningstest. (Husk nedskrivningstesten skal udarbejdes på sammetidspunkt hvert år)			
Revision af nettosalgsværdien			
Verificer nettosalgsværdien til ekstern dokumentation fx opslag i kurslister eller dokumentation for dagsværdier på anlægsaktiverne.			
Revision af nytteværdien			
Budgetperiode			
Test følgende for budgetperioden:			
- De anvendte pengestrømme i budgetperioden kontrolleres til det seneste foreliggende og godkendte budget af ledelsen.			
- Det kontrolleres, at budgetterne ikke indeholder fordele fra fremtidige nyinvesteringer eller omstruktureringer som ikke er endelig forpligtende (budgetterne må indeholde effektiviseringer)			
- De opgjorte frie pengestrømme er efter skat			
- De opgjorte pengestrømme er i den valuta de frembringes i og er omregnet til spotkursen på balancedagen.			
- Ledelsen skal have foretaget undersøgelse af rimeligheden af forudsætninger i budgettet. Forholdet kontrolleres ved, at gennemgå de af virksomheden foretagne undersøgelser af forskelle mellem tidligere			

Bilag 2 – Revisionscheckliste

Der foretages vurdering af de væsentligste budgetforudsætninger er pålidelige og rimelige ved analytiske handlinger:			
- Omsætningsudvikling vurderes i forhold til branchen og historiske data			
- Vurder om omsætningsstigning kan opnås indenfor virksomhedens nuværende kapacitet i produktion, lager, kontor m.fl.			
- Dækningsgrad og overskudsgrad verificeres til realiseret og historiske data			
- Vurder sammenhæng mellem aktivitet og udvikling i faste omkostninger			
Der foretages stikprøvevis kontrolberegninger og indre sammenhænge efterses fra budget til pengestrømme og nedskrivningstesten			
Terminalperioden			
Test at terminalårets pengestrømme er ligmed det sidste budgetår			
Ved afvigelser mellem sidste budgetår og terminalåret undersøges og sandsynliggøres forskellene			
Ved vækstrate i terminalperioden kontrolleres det til ekstern analyse eller historisk statistik at denne ikke overstiger branchens eller produkternes langsigtede vækstrate.			
Diskonteringsfaktor			
Det kontrolleres, at diskonteringsfaktoren er opgjort ud fra WACC formelen efter skat			
- Kapitalstrukturen skal opgøres ud fra markedsværdier.			
- Risikopræmien tager højde for de specifikke risici i CGU'en under forudsætning af der ikke er taget højde herfor i pengestrømmene. (I praksis er risikopræmien 5% i Danmark)			
- Diskonteringsfaktoren er korrigeret for særlige risici på CGU niveau.			
- Den anvendte diskonteringsfaktor er konsistent i forhold til tidligere testes.			
Følsomhedsanalyse			
CGU'en nettoaktiver skal der udarbejdes følsomhedsanalyser			
- Følsomhedsanalysen kan tage højde for følgende ændringer; ændring af diskonteringsfaktor, ændring af omsætning, ændring af dækningsgrad, ændring af investeringer og ændring af vækstfaktoren.			
- Vurder virksomhedens værdi fra henholdsvis budgetperioden og terminalperioden.			
Test af kontroller			
- Foretage interview med den ansvarlige for nedskrivningstest på goodwill for klarlæggelse af virksomhedens procedure.			
Test de kontroller som ligger i virksomhedens procedure fx:			
- controlleren udarbejder nedskrivningstest årligt			
- der anvendes ledelsens seneste godkendte budget			
- diskonteringsfaktor er fastsat ved anvendelse af wacc formelen			

Bilag 2 – Revisionscheckliste

- samme målingsmetode er anvendte på ens CGU'er			
- systemet for rapportering af indikationer på værdiforringelse af goodwill fra organisationen til økonomifunktionen fungerer			
- økonomichefen har godkendt og gennemgået nedskrivningstestene			
- væsentlige og usikre nedskrivningstest kontrolleres af ekstern konsulent.			
Kontrol af oplysninger i årsrapporten			
Ved væsentlig nedskrivning på goodwill kontrolleres at nedskrivningen behørigt er omtalt i ledelsesberetningen og vist i en særskilt linje i resultatopgørelsen for "Resultat før renter og skat".			
Det kontrolleres at der er oplyst følgende punkter i noterne til årsrapporten for væsentlige CGU'er:			
<i>Ved nytteværdi og nettosalgsværdi:</i>			
- oplysning af allokeret goodwill			
- beskrivelse af grundlaget for opgørelse af genindvindingsværdien			
- beskrivelse af hver primær forudsætning i budgetperioden (fx dækningsgrad, overskudsgrad, vækst)			
<i>Plus yderligere for nytteværdien:</i>			
- angivelse af budgetperiodens længde			
- beskrivelse af forklaring på ledelsens anvendelse af en budgetperiode udover 5 år			
- oplysning om vækstraten i terminalperioden			
- oplysning om den anvendte diskonteringsfaktor før skat			
Hvis en rimelige sandsynlig ændring kan resultere i nedskrivningsbehov er der yderligere oplysningskrav jf. afsnit 134 i IAS 36			
Der er yderligere krav om beskrivelse af væsentlig goodwill der er samlet fra uvæsentlig allokeret goodwill til CGU'er jf. afsnit 135 i IAS 36			
Konklusion			
Der udarbejdes område konklusion, hvor der samles op i forhold til vores forventninger i planlægningen			
Indhent regnskaberklæring fra ledelsen indeholdende omtale af goodwill.			
Gennemsyn af partner			
* Iboende risiko: Risikoen for hvor udsat en måling til dagsværdi er for fejlinformation uafhængigt af eventuelle interne kontroller.			
** Kontrol risiko: Risikoen for fejl ved måling til dagsværdi ikke opdages eller forebygges og korrigeres rettidigt af virksomhedens interne kontroller.			
Pga. overskuelighedshensyn er der ikke foretaget angivelse af revisionsmål for hver enkelt revisionshandling			

Bilag 3 – Overvejelser af relevans for den overordnede planlægning af revisionsområdet goodwill.

Revisionsopgavens omfang

1. Rapporteringsvalutaen, der skal anvendes, herunder eventuelle behov for valutaomregning af reviderede finansielle oplysninger.

Rapporteringsmålsætninger og tidsmæssig placering af revisionen

1. Virksomhedens del- og helårs rapporteringsterminer
2. Diskussion med den daglige ledelse om den forventede kommunikation vedrørende status på revisionsarbejdet igennem opgavens forløb og de forventede rapporteringer afledt af revisionshandlingerne.

Revisionens retning

1. Med hensyn til væsentlighed; identifikation af væsentlige komponenter og balanceposter
2. Virkningen af instruktion, tilsyn og gennemsyn af den vurderede risiko for væsentlig fejlinformation på generelt regnskabsniveau.
3. Bevis på den daglige ledelses engagement i udformning og funktionalitet af god intern kontrol, herunder bevis for en passende dokumentation for en sådan kontrol.

REVISIONSPÅTEGNING AFGIVET AF UAFHÆNGIG REVISOR

Til aktionærerne i ABC A/S

Vi har revideret årsrapporten for ABC A/S for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2006, omfattende ledelsespåtegning, ledelsesberetning, anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse, pengestrømsopgørelse, og noter. Årsrapporten aflægges i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards (IFRS) som godkendt af EU og yderligere danske oplysningskrav til årsrapporten for børsnoterede selskaber.

Ledelsens ansvar for årsrapporten

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af årsrapporten og for, at årsrapporten er retvisende i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards og årsregnskabsloven. Dette ansvar omfatter udformning, implementering og opretholdelse af interne kontroller, der er relevante for at udarbejde og præsentere en retvisende årsrapport uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl; valg og anvendelse af en hensigtsmæssig regnskabspraksis samt udøvelse af regnskabsmæssige skøn, som er rimelige efter omstændighederne.

Revisors ansvar og den udførte revision

Vort ansvar er at afgive en konklusion om årsrapporten på grundlag af vor revision. Vi har udført vor revision i overensstemmelse med danske revisionsstandarder. Disse standarder kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsrapporten ikke indeholder væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter handlinger for at opnå revisionsbevis for de beløb og oplysninger, der er anført i årsrapporten. De valgte handlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurderingen af risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor interne kontroller, der er relevante for selskabets udarbejdelse og præsentation af en retvisende årsrapport, men ikke med det formål at afgive en konklusion om effektiviteten af selskabets interne kontrol. En revision omfatter endvidere stillingtagen til, om den regnskabspraksis, der er anvendt af ledelsen, er passende, og om rimeligheden af de regnskabsmæssige skøn, der er udøvet af ledelsen, samt en vurdering af den samlede præsentation af årsrapporten.

Det er vor opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vor konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vor opfattelse, at årsrapporten giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2006 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2006 i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards (IFRS) som godkendt af EU og yderligere danske oplysningskrav til årsrapporter for børsnoterede virksomheder.

Revisors adresse, dato for revisionspåtegningen,

Revisionsfirmaet XYZ, Statsautoriseret eller registreret revisionsvirksomhed

revisors underskrift

STATSAUTORISERET ELLER REGISTRERET REVISOR

Bilag 5 – Empirisk analyse af C20 og MidCap før ændring af indeks
(excl. finansielle og ejendomsselskaber)

Selskab	Abslutning	Goodwill i balance	Nebskrivning	Beskrivelse i anvendt regnskabspraksis	Omtale af nebskrivningstest i noterne	Omtale af væsentlige forudsættelser	Længde budgetperiode excl. fremskrivning	WACC	Vækst terminal
OMX C20									
AP Møller	31. december 2005	274	39	Ja	Ja	Ja	5 år	9%-11% før skat	= Initialtoren
B & O	31. maj 2006	18	0	Ja	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
Carlsberg	31. december 2005	8.132	737	Ja	Ja	Ja	1-3 år	3,5%-11%	0,5%-2,5%
Coleplast	30. september 2005	327	0	Ja	Ja	Ja	5 år	6,8% efter skat	7%
Danisco	30. april 2006	10.689	0	Ja	Ja	Ja	3 år	9,60%	2%
DSV	31. december 2005	2.860	0	Ja	Ja	Ja	4 år	7-11%	2,50%
GIN Stone Nord	31. december 2005	3.044	8	Ja	Ja	Ja	5 år	12-17%	2,50%
Group 1 Securicor	31. december 2005	12.767	0	Ja	Ja	Ja	5 år	10,10%	Beskrives lav
Lend Lease	31. december 2005	883	0	Ja	Ja	Ja	5 år	7%	2%
Novo Nordisk	31. december 2005	17	0	Ja	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
NovoZymes	31. december 2005	104	15	Ja	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
Vestas	31. december 2005	2.402	0	Ja	Ja	Ja	3 år	12%	7%
William Demant Holding	31. december 2005	51	0	Ja	Ingen	Ingen	3 år	6-9%	1-3%
ØK	31. december 2005	68	42	Ja	Ingen	Ingen	1 år	5-13,5% efter skat	Ingen
MidCap+									
ALC Abello (Chr. Hansen)	31. august 2005	ARL							
Auriga Industries	31. december 2005	410	0	Ja	Ja	Ingen	1 år	8% efter skat	2%
Bavarian Nordic	31. december 2005	0	0	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
Torn	31. december 2005	0	0	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
H. Smith & Co	31. december 2005	50	0	Ja	Ja	Ingen	4 år	7-9%	0%
Gaunab	31. december 2005	0	0	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
IC Company	30. juni 2006	177	0	Ja	Ja	Ja	3 år	11,40%	Ingen
Nanosaroh	31. december 2005	0	0	Ja	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
NKT Holding	31. december 2005	807	6	Ja	Ja	Ingen	4 år	9% efter skat	2%
Nordicon (efjendbøtelse)	31. december 2005	0	0	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
Rockwool	31. december 2005	59	0	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
Royal Unibrew	31. december 2005	290	0	Ja	Ja	Ja	3 år	6-8,4%	1,5%-5%
Schoou og Co	31. december 2005	649	2	Ja	Ja	Ja	5 år	5,2-7,8% efter skat	2%
SimCorp	31. december 2005	7	0	Ja	Ja	Ingen	5 år	10%	Ingen
Solar Holding	31. december 2005	0	0	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
Topo Arbet	31. december 2005	0	0	Ja	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen